

CHOV OVIEC a KÔZ

Vydáva Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku - družstvo pre priaznivcov chovu

číslo 2 / 2008

www.zchok.sk

Autor snímky: Ing. Pavel Srpoň

Súťažné fotografie

Fotografie do súťaže poslali: Ing. Makovický, Ing. Olšavský, Ján Reľovský, Rastislav Slivka

Obsah

- 4 Správa o činnosti ZCHOK na Slovensku za rok 2007
- 6 Z činnosti Výberovej komisie pre chov oviec a kôz pri MP SR
- 9 Uznesenia z VČS
- 10 Predstavujeme Vám chov VF oviec Ing. Kováča zo Žarnovice SR
- 12 Analýza genotypizácie oviec na scrapie
- 16 Vyhodnotenie NT v Pleši
- 18 Slovensko na konferencii vo Varšave venovanej stavu poľnohospodárstva a potravinárstva
- 19 Bonitácie
- 22 Ovenálie 2008
- 25 Vychudnutosť oviec – chovateľský a zdravotný fenomén v chove oviec
- 28 Správa zo zasadnutia ŠR pri ZCHOK
- 30 Za prácou na Slovensku
- 30 Reprodukčné parametre oviec po ovplyvnení estrickej sezóny rôznymi hormonálnymi preparátmi
- 32-34 Nariadenia týkajúce sa opatrenia životné podmienky zvierat
- 35 Uznesenie EP o budúcnosti odvetvia oviec / jahniat a kôz v Európe
- 37 Analýza návrhov „Generálnej kontroly“
- 38 Bačova prísaha, inzercia

AGROKOMPLEX 2008

Vážení chovatelia oviec a kôz. Srdečne Vás pozývame na Agrokomplex 2008 do expozície oviec a kôz. Chovateľský deň chovateľov oviec a kôz organizovaný Zväzom chovateľov oviec a kôz na Slovensku- družstvo, sa uskutoční dňa 24.8.2008 (nedeľa) v čase od 11:30 do 13:00 na predváždacej ploche.

Tešíme sa na stretnutie

Vážení chovatelia – čitatelia časopisu.

V minulých číslach časopisu Chov oviec a kôz sa s veľkou odozvou uskutočnila súťaž Vašich fotografií s tematikou súvisiacou s chovom oviec a kôz.

Súťaž mala u Vás veľmi pozitívny ohlas, mali ste o ňu veľký záujem. V tomto čísle uverejňujeme posledné súťažné fotografie. O víťazovi rozhodne redakčná rada a cenu mu odovzdáme na chovateľskom dni v rámci Agrokomplexu 2008. Pre ďalšie obdobie Redakčná rada časopisu vyhlasuje novú súťaž.

Tá sa ma niešť v znamení

HISTÓRIE OVČIARSTVA NA SLOVENSKU

Vyzývame preto všetkých vás, ktorí máte k dispozícii historické fotografie z prostredia ovčiarstva a chovu kôz, fotografie historického oblečenia, krojov, zariadenia salašov, náradia a náčinia na salašoch, zvierat na pasienkoch alebo pri dojení a ďalšie rôzne obrázky svedčiace o živote na salašoch v minulosti aby ste sa s týmito vzácnymi dokumentačnými obrázkami podelili so širokou chovateľskou verejnosťou a zaslali nám ich na zverejnenie. (tie samozrejme vrátíme) Najkrajšie a najoriginálnejšie samozrejme odmeníme na záver súťaže, ktorá sa ukončí v čísle 2/2009. Víťazovi cenu odovzdáme na AX 2009.

Pravidlá pre uverejnenie fotografií zostávajú rovnaké

- rozmery foto minim. 10x13cm zaslané poštou

- alebo zaslané emailom vo forme .jpg

Fotografujte, prezrite vaše staré rodinné albumy a svoje zábery zasielajte: **Ing. Slavomír Reľovský, Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku- družstvo Skuteckého 19, 974 01 Banská Bystrica**

alebo na email: zchok.relovsky@orangemail.sk

O Z N A M

PRE VŠETKÝCH CHOVATEĽOV A ČLENOV ZCHOK

Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku oznamuje všetkým chovateľom a členom, zmenu kontaktnej adresy s platnosťou

od 1. januára 2008

Naša nová adresa :

Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo Skuteckého č.19, 974 01 Banská Bystrica

Platia tie isté mobilné kontaktné telefónne čísla na jednotlivých pracovníkov ZCHOK. Platí aj staré číslo na pevnú linku.

v budove sídla :

Regionálna veterinárna a potravinová správa, Regionálna poľnohospodárska a potravinárska komora, Obvodný pozemkový úrad, Obvodný úrad životného prostredia, Obvodný lesný úrad

Chov oviec a kôz - aktuálne informácie a údaje z PK pre chovateľov a priaznivcov chovu • ročník XXVII, č. 2/2008 • **Vydáva:** Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku Banská Bystrica • **Šéfredaktor:** Ing. Slavomír Reľovský • **Redakčná rada:** Ing. Ľubomír Miček, PhD., Prof. MVDr. Jozef Bireš, DrSc., Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD., Ing. Jozef Eštočin, Ing. Pavel Srpoň • **Adresa redakcie:** Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku- družstvo, Skuteckého 19, 974 01 Banská Bystrica, tel. 0905406283, e-mail zchok.relovsky@orangemail.sk, **Pre-press a tlač:** KURIÉR plus REKLAMA, tel./fax: 053/4414 058 Odborárov 49, 052 01 Spišská Nová Ves • Redakcia nezodpovedá za obsahovú a jazykovú správnosť príspevkov • ISSN 1336-4715

Vážení čitatelia!

Ing. Slavomír Reľovský
šéfredaktor

Dnešné úvodné slovo v časopise začnem citovaním jednoduchšej ale o mnohom hovoriacej definície ovce. V takejto podobe som ju našiel na internetovej slobodnej encyklopédii WIKIPÉDII:

ZO ŽIVOTA ZVÄZU

Správa o činnosti ZCHOK na Slovensku za rok 2007 Správu predniesol Ing. František Kurilla- podpredseda ZCHOK na výročnej členskej schôdzi 29. 4. 2008

Vážení chovatelia oviec a kôz- členovia Zväzu chovateľov oviec a kôz na Slovensku- družstvo, rok 2007 priniesol pre nás chovateľov mnohé zmeny, ktoré zasiahli samozrejme aj do činnosti zväzu. Prvoradou úlohou zväzu je všestranne podporovať efektívny rozvoj chovu oviec a kôz. Som rád, že Vám môžem v nasledujúcich chvíľach prezentovať tie najdôležitejšie činnosti, ktorým sa zväz venuje práve kvôli podpore chovu oviec a kôz.

Začiatok roka 2007 sa niesol v znamení organizácie a priprav školení Hygienické a technologické aspekty výroby a spracovania ovčieho mlieka

Ovca domáca (*Ovis aries*) je druh či poddruh z rodu ovca. Je to významné hospodárske zviera v slovenskom poľnohospodárstve, hlavne v podhorských a horských oblastiach s vysokým zastúpením lúk a pasienkov. Hlavným produktom chovu oviec na Slovensku je mäso a mlieko, vedľajšími produktami sú vlna, rohovina, koža, vlnotuk, ovčí hnoj.

Takže ako pozornému čitateľovi mi neušlo (tak ako určite aj Vám) to, že ovečka sa v tejto definícii spomína ako „významné hospodárske zviera v slovenskom poľnohospodárstve“. Aj v tomto čísle by sme vám chceli priblížiť širokú problematiku chovu tohto významného hospodárskeho zvierata na Slovensku. V krátkom článku vám predstavíme riešenie, ktoré pomáha chovateľom v probléme s dostatkom zamestnancov v poľnohospodárstve, prinášame vám skúsenosti tých, ktorí úspešne hľadajú zamestnancov v zahraničí. Na základe požiadaviek z vašej strany sa v časopise pravidelne venujeme veterinárnej problematike. V tomto

číisle to je problém vychudnutosti oviec. Do tejto veterinárnej oblasti patrí aj scrapie u oviec, ktorej sme v tomto čísle určili tiež pár stránok. Dúfam, že vás potešia a so záujmom si prečítate aj príspevky týkajúce sa priamo činnosti ZCHOK. Napríklad vyhodnotenia nákupných trhov na plemenné barany alebo z rôzne kultúrno-spoločenské podujatia, na ktorých sa ZCHOK podieľal. Takými boli napríklad Ovenálie, ktoré sa aj tento rok konali v Múzeu lipovskej dediny v Pribyline. Tých, ktorí tam neboli chceme na chvíľu preniesť do skvelej atmosféry aspoň prostredníctvom fotografií. Práve v tomto čísle končí fotografická súťaž a jej vyhodnotenie prebehne na Agrokomplexe 2008. Na posledných stranách časopisu Vám prinášame novinky z prostredia europarlamentu týkajúce sa chovu oviec a kôz. Na záver chcem zaželať všetkým chovateľom významných hospodárskych zvierat v slovenskom poľnohospodárstve (nie len oviec) príjemné čítanie. ☐

nás chovateľoch ako dokážeme nové informácie a poznatky zúročiť vo svoj prospech. Školenia k príručke prebehli na troch miestach- Banskej Bystrici, Žiline a Sabinove. Celkovo sa na nich zúčastnilo a úspešne ich ukončilo **346 frekventantov**. O širokom dosahu týchto školení svedčí fakt, že títo účastníci boli z **275 rôznych podnikateľských subjektov**.

Ďalšie mesiace predstavovali v činnosti zväzu predovšetkým rozsiahlu prácu pri smerovaní šľachtenia a plemenitby počas bonitácií priamo v chovoch. Výsledky bonitácií boli zverejnené v tlačenej

podobe ako brožúra. Do rúk sa Vám tento materiál dostal na tradičnom závere ovčiarskej sezóny Demeter 2007.

Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku- družstvo zorganizoval v roku 2007 celovo 10 Nákupných trhov pre plemenné barany a 5 nákupných trhov pre plemenné capy. Po týchto nákupných trhoch bolo do plemenitby zaradených celkom 1743 nových plemenníkov.

Aj v roku 2007 sme najlepším z Vás umožnili prezentovať svoje výsledky na najväčšej poľnohospodárskej výstave u nás – Agrokomplex 2007. Na tejto výstave sa v sekcii určenej pre chovateľov oviec a kôz prezentovalo 104 zvierat, z toho 94 oviec a 10 kôz. Vysokú návštevnosť sme zaznamenali počas trvania celej výstavy ale najmä počas chovateľského dňa. Veríme, že to nebolo len preto, že sme podávali zadarmo jahňací guláš....?! Aj široká verejnosť mala záujem nie len o zvieratá ale zaznamenali sme veľký nárast otázok k našej činnosti.

Dôležitým prvkom v činnosti zväzu je aj neustála popularizácia chovu oviec a kôz v povedomí širokej verejnosti. Môžem povedať, že v tejto oblasti sa naša snaha stretáva s pozitívnym ohlasom. Snažíme sa prezentovať chov oviec a kôz rôznymi formami- prostredníctvom elektronických médií- rozhlas – regionálne vystúpenie v Starej Ľubovni a televízia – diskusia v regionálnej televízii BB ku bryndzi so zástupcom Zvolenskej Slatiny, Farmárska revue a krátkymi televíznymi šotmi z NT baranov a capov, ale aj tradičnými tlačенými médiami.

Tu sa Vám do rúk pravidelne dostáva do rúk časopis Chov oviec a kôz, ktorý slúži na prezentovanie Vašich názorov a chovateľských úspechov. V tomto časopise zverejňujeme údaje z Plemennej knihy a údaje z bonitácií zvierat. Tiež Vám v ňom prinášame rady veterinárnych odborníkov týkajúce sa chovu oviec a kôz. Nemenej významným spôsobom komunikácie a posunu informácií medzi Vami chovateľmi a zväzom je webová stránka www.zchok.sk. Táto je stále častejšie využívaná Vami chovateľmi a dnes už predstavuje veľmi obsiahly balík informácií, ktorý je Vám nápomocný doslova 24 hodín denne. Sme radi, že tieto informácie sú dopĺňané aj na základe Vašich podnetov. V tejto súvislosti musím spomenúť aj propagáciu formou menších reklamných predmetov a tlačovín ako je kalendár, letáky, perá...a ďalšie.

Za všetkými týmito informáciami o jednotlivých činnostiach sa ukrýva veľké množstvo práce, ktorej výsledky nám všetkým chovateľom uľahčujú existenciu. Som rád, že naše úsilie zastupovať Vás chovateľov sa stretáva s kladným ohlasom nie len u Vás ale aj verejnosť vníma ovčiarov aj vďaka našej práci „lepšími očami“.

Dôkazom je už naše tradičné stretnutie ovčiarov na „Demetra“ v Liptovskom Hrádku, práve tu v týchto priestoroch, kde sa nachádzame aj dnes. Spomínam to práve preto, že sa nám na vlaňajšie podujatie podarilo zabezpečiť prítomnosť vedenia MP SR, ktoré viedol pán minister.

Zúčastnilo sa aj niekoľko významných hostí – riaditeľov spolupracujúcich inštitúcií a výskumu. Myslím, že aj to bol prejav nášho správneho napredovania. Zviditeľňovanie sa v agrárnom sektore a získavať postupne dôstojné miesto pre ovčiarov, ktoré im právom prináleží.

Spolupráca so zástupcami MP SR bola v roku 2007 veľmi dobrá. Podarilo sa nám prerokovať a vybojovať napr. platbu na VDJ, ktorá predstavovala za vlaňajší rok 645.- Sk na ovcu.

Tiež sme presadzovali a doporučovali nevýhodné dátumy 31.3. a 30.6., ktoré boli v metodických pokynoch PPA uvádzané ako dátumy vykazovania stavov oviec. Z dôvodu zle nastavených dátumov

bolo potrebné ho upraviť na jeden (v roku 2008 je uvádzaný termín 15.4.2008) Spomínam to preto, lebo chovateľom, ktorí sa zúčastnili AX 08 boli zvieratá vylúčené z dotačnej podpory na VDJ.

Tieto dátumy boli nevýhodné aj z pohľadu produkcie jatočných oviec, ktoré ste museli doma držať do konca septembra.

Verím, že nový jeden dátum sa nám v praxi osvedčí.

Koncom roka 2007 nám bolo prisľúbené, že do rozpočtu boli zaradené peniaze na pokrytie výkonu určenia genotypizácie aj u samičieho pohlavia – jahničiek v zmysle plnenia Chovateľského programu na rezistenciu oviec voči prenosným spongiformným encefalopatiám v SR.

Bolo že to radosti, ale v januári 2008 to už nebola pravda. Peniaze sa nenašli. Začiatkom marca 2008 sme znova napísali žiadosť na uvoľnenie financií pre plnenie programu na rezistenciu oviec, (keďže HD bol finančne pokrytý v podobnej situácii), ale bohužiaľ dodnes sme nedostali žiadnu odpoveď.

Musím spomenúť aj pracovné stretnutia veľmi

ústretové zo strany ŠVPS SR, ktoré sa uskutočnili v roku 2007 za účasti ústredného riaditeľa, pána MVDr. Pliešovského.

Výsledkom rokovaní boli riešené naše požiadavky, ako napr. rovnaké podmienky pri predvážaní plemenných zvierat na NT (jednotný výklad pre všetky RVPS SR), tiež odborná garancia nad školeniami ku Hygienickej príručke HACCP vo februári 2007,

spoločné rokovanie o podmienkach dovozu plemenných baranov zo zahraničia genotypov R1 a R2 a iné.

Na úplnom začiatku sú pokusy o zlegalizovanie predaja ovčích produktov – tzv. predaj z dvora, kde sa stretávame s určitými nezrovnalosťami s európskou legislatívou.

Spomeniem za uplynulý rok dobrú spoluprácu s SCPV Nitra, SPU Nitra a ŠPÚ SR.

Máme ale aj negatívne výsledky zo spolupráce a rokovaní, keď sme v minulosti predkladali problém definície salaša, presunu oviec na letné pastvy – salaše, kde nie je dopracovaná legislatíva a bude treba urobiť požadované zmeny v CEHZ, kde sa tiež zabúda na predaj od drobných producentov.

V praxi sa nám to prejavuje skreslenými výsledkami, keď napr. jahňa, ktoré chcem predajť je možné iba registrovanému subjektu. Výsledkom je, že sa jahňa nezaregistruje do narodených a tým koncoročné výsledky stavov oviec nám vykazujú 96 ks narodených jahniat na 100 ks bahníc. Vieme veľmi dobre, že pravda je niekde inde.

Toľko z mojej strany na činnosť pri zabezpečovaní odbornej činnosti pre Vás chovateľov.

Z ekonomického aspektu, o tom bude viac hovoriť predseda kontrolnej komisie. Ja som sa pozastavil na činnosťou vymáhania pohľadávok, keď v roku 2006 predstavovali 542 000.- Sk a o rok neskôr je to iba okolo 35 000.- Sk. Vidno tu istý systém a zámer, čím sa chcem aj Vám chovateľom poďakovať za platobnú disciplínu a tiež úradu ZCHOK, ktorý si myslím, že má na tom veľkú zásluhu.

Vážení prítomní, na záver sa Vám chcem všetkým poďakovať za spoluprácu, Vaše podnety a pripomienky. V mojej správe nie sú všetky aktivity, ale myslím si, že smer, ktorý máme vytýčený v ovčiarstve je dobrý, čo nasvedčuje aj členská základňa (250 členov, čo sa nedá porovnať s minulými rokmi).

Taktiež vďaka Vašej platobnej disciplíne naši členovia uhrádzajú členské poplatky v zmysle Stanov nášho družstva do 31.3. príslušného kalendárneho roka, čo predstavuje nové pozitívne myslenie aj z radov našich členov.

**Na záver Ing. Kurilla poďakoval za pozornosť.
Autor fotografií: Ing. Slavomír Reľovský**

Informácia zo zasadnutia

VÝBEROVEJ KOMISIE PRE CHOV OVIEC A KÔZ PRI MINISTERSTVE PÔDOHOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY,

ktoré sa uskutočnilo
dňa 26.03.2008 v Banskej Bystrici

Hlavným bodom rokovania bolo odsúhlasenie predkladanej legislatívy podľa zadania .

SCPV Nitra -
doc. RNDr. Margetín, PhD.,
Ing. Čapistrák, Ing. Apolén

- vypracovanie šľachtiteľských programov pre čístopokrvnú plemenitbu základných plemien ZV,C,M a povolených, chovaných v súčasnosti v SR
- Vypracovanie zošľachtovacích programov so zameraním na mliekovú úžitkovosť plemien chovaných v SR, ktoré budú dodané a prerokované doc. Margetínom na zasadnutí ŠR
- Metódy výkonu KMÚ, zisťovanie PDP ultrazvukom , uvádzanie do praxe zistení PH oviec a kôz v spolupráci s pracovníkmi ŠPÚ SR.

Hlasovanie o predloženej návrhu:
za – 16 členov

VK jednomyseľne odsúhlasila aktualizované Šľachtiteľské programy pre čistokrvnú plemenitbu základných a povolených plemien chovaných súčasne v SR a doporučuje ich zavedenie do praxe s platnosťou od 1.4.2008 .

Zároveň súhlasí so zverejnením prijatých dokumentov na dostupných www stránkach s možnosťou ich stiahnutia.

ZCHOK -
Ing. Šutý, Ing. Gúglava, Ing. Reľovský

- Rozpis termínov konania NT v roku 2008, doporučenie pre konanie jedného NT pre mladé plemenné barany podľa záujmu chovateľa schváliť lokalitu jeho uskutočnenia s dňom určeným neskôr v mesiaci august 2008 .

Termíny NT boli zverejnené v tlači aj na kalendári ZCHOK

- Vypracovanie Metodických pokynov pri exporte a importe plemenných zvierat
Diskusia:
Po rozsiahlej diskusii dal predseda hlasovať o predloženej návrhu: za – 16 členov

VK jednomyseľne odsúhlasila Metodické pokyny pri exporte a importe v praxi a doporučuje ich zavedenie do praxe s platnosťou od 1.4.2008 .

Zároveň súhlasí so zverejnením prijatých dokumentov na dostupných www stránkach s možnosťou ich stiahnutia.

- Vypracovať podmienky uznávania ŠCH, ŠECH
Hlasovanie o predloženej návrhu:
za – 14 členov
zdržal sa- Ing. Rafajová, Ing. Čapistrák

VK odsúhlasila aktualizované Podmienky uznávania ŠCH v praxi so zapracovanými pripomienkami a doporučuje ich zavedenie do praxe s platnosťou od 1.4.2008 .

Zároveň súhlasí so zverejnením prijatých dokumentov na dostupných www stránkach s možnosťou ich stiahnutia.

- Aktualizácia Smerníc ZCHOK pre organizovanie NT v SR pre ovce a kozy

Smernice boli na zasadnutí P ZCHOK 9. 4. 2008 odsúhlasené a doporučené pre organizovanie NT.

- ŠVPS SR - MVDr. Viera Bartošová, MVDr. František Záborský
- Doporučiť pre ústredie jednotné vyšetrenie plemenných baranov pripravovaných na NT 08 s rovnakým výkladom pre RVPS na Slovensku
- Spracovať a doporučiť VK MP SR návrh aktualizácie na zmenu podmienok pri importe plemenných baranov do SR zosúladenú s európskou legislatívou pri genotypizácii baránkov s možnosťou dovozu plemenníkov zaradených v 2. rizikovej skupiny s možnosťou zaradenia do plemenitby.

Podmienky účasti plemenných baranov na NT 2008 budú po vydaní ŠVPS SR zverejnené na webovej stránke ZCHOK a budú uverejnené v katalógoch NT 2008.

- PS SR š.p. – Ing. Rafajová:
- Vypracovanie vzorového návrhu Rozboru stáda , ktorý sa predkladá na uznávacie konanie ŠCH
- Aktualizáciu bonitačného kľúča pre ovce a kozy v spolupráci s SCPV, ZCHOK a SZCH
- Vydanie aktualizovaných plemenných štandardov uznávaných a povolených plemien oviec a kôz v SR
- Vypracovanie metodických pokynov pre výber plemenných baránkov a jahničiek zaraďovaných do plemenitby

VK pre kozy

VK pre ovce

Hlasovanie o predloženej návrhu:
za – 16 členov

VK odsúhlasila aktualizované dokumenty: Vzorový kľúč rozboru stáda na uznanie ŠCH, Bonitačný kľúč , Plemenné štandardy uznaných a povolených plemien oviec , Metodické pokyny pre výber plemenných baránkov a jahničiek zaraďovaných do reprodukcie v praxi so zapracovanými pripomienkami a doporučuje ich zavedenie do praxe s platnosťou od 1.4.2008 .

Zároveň súhlasí so zverejnením prijatých dokumentov na dostupných www stránkach s možnosťou ich stiahnutia.

- Kontrola a aktualizácia menoviek chovateľov v databáze u oviec a kôz evidovaných v KÚ
- V spolupráci s pracovníkmi SCPV využívanie informácií a výsledkov z BLUP A MODELU v praxi

Delegovanie členov na uznávacie konania:
RD Látky- žiadosť o uznanie ŠCH,cigája

Ing. Gúglava, Ing. Rafajová,MVDr. Bartošová,Ing. Kalman, Ing. Srpoň, Doc. Gyarmathy,CS.

Ing. Júliu Šándor
- žiadosť o uznanie ŠCH,suffolk

Ing. Gúglava, MVDr. Bartošová, Doc. Gyarmathy, MVDr. Chladná, Ing. Srpoň, pán Roziak
Zvýraznené mená- sú zodpovední za určenie dátumu a hodiny vykonania uznávacieho konania a zároveň to nahlásia predsedovi VK .

Zrušenie štatútu ŠCH na vlastnú žiadosť:
- Agroces Cestice- žiadosť o zrušenie ŠCH , merino
VK súhlasí so zrušením ŠCH na jeho žiadosť-
hlasovaním za 16 členov

- Ing. Srpoň prečítal žiadosť pána Hrdličku z ČR o klasifikáciu a predaj jeho plemenných baranov na NT na Slovensku.

Členovia VK hlasovali:
za- 1 , zdržal sa- 0, proti- 15 členov

VK sa uzniesla nasledovne :

- VK súhlasí s udelením výnimky na predvedenie plemenných baranov zo ŠECH zakúpeného od VAS a.s.
- VK nesúhlasí s predvedením a ohodnotením plemenných baranov pána Hrdličku na NT na Slovensku, z dôvodu rozdielných metód výkonu KMÚ, spôsobu výpočtu plemennej hodnoty a podmienok zápisu do PK. VK umožňuje už ohodnotené barany doviesť na Slovensko.
- VK odsúhlasila znenie jednotlivých dokumentov podľa zadania
- Pri dovoze nových plemien musí byť podaná žiadosť na ŠR o zápis do PK

- VK súhlasí s predvedením plemenných baránkov suffolk zakúpených Ing.Šándorom.
- Produkcia plemenných baranov nad 6 mesiacov bude umožnená pre všetkých chovateľov, ktorí splnia požiadavky pre NT.

Hlasovanie za predvedenie plemenných baranov nad 6 mesiacov veku :
zdržal sa- za – 13 , proti 0, zdržal sa hlasovania 3

PRIJATÉ OPATRENIA:

- Požiadateľ MP SR o zverejnenie prijatých dokumentov na webovej stránke MP SR
Zodpovedný: Ing. Reľovský
Termín: do ďalšieho zasadnutia VK
- Poslať zošľachtovacie programy predsedovi VK
Zodpovedný: Ing. Šutý
Termín: po zasadnutí ŠR
- Doporučiť ŠVPS SR zistiť v ohnisku scrapie históriu používaných plemenných baranov.
Zodpovedný: MVDr. Záborský
Termín: do ďalšieho zasadnutia VK
- Doporučiť PI SR aby preverila ÚCH na plemenné barany. Zabezpečiť spätnú väzbu.
Zodpovedný: predseda VK
Termín: do ďalšieho zasadnutia VK
- Vypracovať podmienky pre hodnotenie mladých baránkov vo veku nad 6 mesiacov
Zodpovedný: PS SR š.p., ÚCHO, ZCHOK
Termín: do 30.5.08
- Vypracovať prípis pre ŠVPS SR ohľadom dovozu zvierat s rizikovou skupinou R1 a R2.
Zodpovedný: Ing. Čapistrák
Termín: do ďalšieho zasadnutia VK
- VK postúpi žiadosť o zrušenie ŠCH na MP SR
Zodpovedný: predseda VK
Termín: do ďalšieho zasadnutia VK
- Odpovedať na žiadosť pána Hrdličku v zmysle prijatého uznesenia
Zodpovedný: predseda VK
Termín: do ďalšieho zasadnutia VK
- Poslať členom VK delegačné listiny na NT v roku 2008
Zodpovedný: predseda VK
Termín: do začiatku NT

V Banskej Bystrici 26.03.2008

Taktiež z dôvodu obsiahlej schvaľovacej legislatívy , zasadala samostatne aj

VÝBEROVÁ KOMISIA PRE CHOV KÔZ PRI MINISTERSTVE PÔDOHOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ktoré sa uskutočnilo
dňa 30. 04. 2008 v Banskej Bystrici

Hlavným bodom rokovania bolo odsúhlasenie predkladanej legislatívy podľa zadania .

SZCH BA -
Ing. Jarmila Dúbravská, PhD.,
doc. Ing. Egon Gyarmathy, CSc.

- Vypracovanie šľachtiteľského programu u kôz chovaných v SR
- Aktualizácia bonitačného kľúča kôz v spolupráci so ŠPÚ SR
- Vypracovanie podmienok pri uznávaní ŠCH kôz v SR obdobne ako pri ovciach s prihliadnutím na úroveň chovateľa
- Vypracovať termíny a miesta konania NT pre plemenné capy v roku 2008 a nahlásiť ich do konca októbra 2007 predsedovi VK
- Spolupracovať so zástupcami ZCHOK, SCPV a ŠPÚ SR

Šľachtiteľské programy kôz (ŠP) , uznávanie ŠCH, RCH kôz:

Spracujú v spolupráci podľa vzoru oviec Doc. Gyarmathy a pracovníci SCPV ÚCHO Trenčianska Teplá, ktoré do konca júna vystavia na webovú stránku ZCHOK na pripomienkovanie

Plemenné štandardy v chove kôz:

Vypracuje a aktualizuje Ing. Rafajová v spolupráci podľa doporučení členov VK.

Ing. Srpoň

Informoval členov VK, že prebehlo uznávacie pokračovanie ŠCH kôz u Ing. Kováča , chov bol uznaný za ŠCH.

Požiadala Doc. Gyarmathyho o vypracovanie zoznamu capkov pripravovaných na NT 2008.

OPATRENIA

- Vypracovať Šľachtiteľské programy pre kozy dojné, mäsové a vlnové

Zodpovedný: ÚCHO Tr. Teplá
Termín: do 30.5. na web
a do 15.6. pripomienkovať

- Spresniť miesta a zodpovedné osoby za organizovanie NT pre capy v roku 2008 s uvedením registračného čísla jednotlivých tržníc v zmysle CEHZ
Zodpovedný: Doc. Gyarmathy
Termín: do 30.6.2008
- Doplniť bod č. 8 – veterinárny dozor v chove kôz na úrovni RCH, ŠCH pri uznávaní ŠCH, RCH - metodika dozoru, požiadavky od ŠVPS SR
Zodpovedný: MVDr. Záborský
Termín: do ďalšieho zasadnutia VK
- Zosúladiť Plemenný štandard kôz s reálnymi výsledkami z KÚ
Zodpovedný: Ing. Rafajová
Termín: do ďalšieho zasadnutia VK
- VK pošle požiadavky na NT capov SZCH Bratislava
Zodpovedný: predseda VK
Termín: do 30.6.2008
- Poslať členom VK delegačné listiny na NT capov v roku 2008
Zodpovedný: predseda VK
Termín: do začiatku NT
- Spracovať bonitačný kľúč aj na vlnové kozy
Zodpovedný: PS SR š.p., SCPV ÚCHO,
Termín: do 15.5. 2008

UZNESENIA

- VK – prijala rozhodnutie , že v PK kôz budú obidve plemená hnedá koza krátkosrstá a tiež alpínska koza
- VK poverila MVDr. Záborského zdôvodniť na ŠVPS SR v Bratislave požadovanú výnimku v rámci genotypizácie plemenných baranov na NT 2008 –zaraďovaných v rizikovej skupine č. 3 s alelami ARQ /ARQ tak, aby narodené plemenné barany v roku 2007 mohli byť predvedené a zaradené do plemenitby
- VK berie na vedomie požiadavku ohľadom KÚ u kôz v znení , že u malochovateľov kozy zapojené do KMÚ musia spĺňať plemenný štandard požadovaného plemena s obojstranne známym pôvodom bez určenia počtu plemenných kôz.

V Banskej Bystrici 30.04.2008

Autor: Ing. Pavel Srpoň

ZÚČASTNILI SME SA

Ovčiarstvo na Slovensku – história a technológie

Pri príležitosti životného jubilea Ing. Jána Keresteša, sme sa na jeho pozvanie zúčastnili Odborného seminára, ktorý usporiadala Fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov ŠPÚ Nitra v priestoroch Strednej potravinárskej školy Nitra.

Hlavnou témou seminára (samozrejme okrem životného jubilea) bolo oficiálne predstavenie

najnovšej publikácie Ing. Keresteša – Ovčiarstvo na Slovensku – história a technológie.

Odborné prednášky na tomto podujatí, ktoré pomohli autorovi spracovať podklady na vydanú publikáciu prezentovali niektorí odborní poradcovia - Prof. RNDr. Libor Ebringer, Dr.Sc., Prof. Ing. Alojz Kúbek, PhD., Ing. Karol Herian.

Celé podujatie veľmi fundovane moderoval Prof. Ing. Daniel Bíro, PhD. – dekan FAPZ SPU v Nitre.

Atmosféra tohto podujatia bola veľmi dobrá. Okrem odborných prednášok, bolo čaro tohto stretnutia v osobnom stretnutí po oficiálnej časti, kde sme sa pozdravili a porozprávali s osobnosťami a získali sme nové poznatky.

Nová publikácia Ovčiarstvo na

Slovensku napomohla v tejto dobe k zviditeľneniu nášho ovčiarstva na Slovensku .

Autor: Ing. Pavel Srpoň

Z činnosti Výberovej komisie

Výberová komisia pre chov oviec a kôz odsúhlasila balík legislatívnych predpisov, ktoré sú zverejnené na stránke www.zchok.sk. V tomto súbore legislatívnych dokumentov nájdete plemenné štandardy jednotlivých plemien, šľachtiteľské programy plemien oviec, podmienky pre uznanie jednotlivých stupňov v chove oviec a kôz. Tiež odsúhlasila aj Metodické pokyny pre dovoz plemenných oviec zo zahraničia a pre vývoz do zahraničia, ktorých znenie nájdete v nasledujúcich riadkoch.

I. Dovozy plemenných oviec

I.A: Dovozy z členských štátov Európskej únie

Všeobecné pokyny pre kupujúceho:

1. Informovať sa u pracovníkov Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky (ďalej ŠVPS SR) o aktuálnych veterinárnych podmienkach dovozu zvierat (vrátane genotypizácie na scrapie)

2. Informovať sa u šľachtiteľov Zväzu chovateľov oviec a kôz na Slovensku (ďalej ZCHOK) o podmienkach zápisu dovezeného zvierata do plemennej knihy na Slovensku resp. potvrdenia plemennej spôsobilosti dovezeného zvierata na území Slovenskej republiky.

3. Informovať predávajúceho pred dovozom o nevyhnutných dokladoch potrebných pre dovoz:

- platné veterinárne osvedčenia (potvrdenie o výsledkoch vyšetroaní požadovaných ŠVPS SR
- individuálne potvrdenie na každú ovcu o vykonaní genotypizácie na scrapie
- Potvrdenie o pôvode (POP) resp. Potvrdenie o identite (POI) plemenného zvierata , vydané a potvrdené poverenou autoritou v krajine pôvodu, a zvierat je označené identifikačným číslom z krajiny pôvodu - ako analógia našich tzv. jedinečných čísel pre vedenie centrálnej evidencie hospodárskych zvierat(ďalej CEHZ). Zoznam poverených autorít, ktoré môžu vydávať POP(POI) v krajinách EÚ je k dispozícii na webstránke: <http://forum.europa.eu.int/irc/sanco/vets/info/data/breeding/breeding.html>)
- K POP(POI) je nevyhnutný jeho slovenský preklad (s výnimkou Českej republiky).
- údaje o úžitkových parametroch podľa pokynov šľachtiteľa ZCHOK (nie je to nevyhnutné, pokiaľ bude plemenné zvierat používané výlučne v úžit-

kovom chove, t.j. nebude sa po ňom produkovať plemenné potomstvo)

- po dovoze zabezpečiť veterinárnu karanténu podľa pokynov pracovníka ŠVPS SR
- po dovoze zaregistrovať zvierat do CEHZ pod identifikačným číslom z krajiny pôvodu
- dovezené zvierat môže (ale nemusí) byť evidované v plemennej knihe krajiny pôvodu

Špecifické podmienky pre dovoz zvierat určených na produkciu plemenného materiálu:

- platia všetky vyššie uvedené všeobecné podmienky s údajmi o úžitkových parametroch podľa pokynov šľachtiteľa ZCHOK
- po ukončení karantény chovateľ požiadava Výberovú komisiu pre chov oviec a kôz pri Ministerstve pôdohospodárstva Slovenskej republiky (ďalej VK pri MP SR) o ohodnotenie zvierata podľa systému hodnotenia platného na území Slovenskej republiky. Vzhľadom na to, že pre hodnotenie sú potrebné aj parametre úžitkovosti zistené v krajine pôvodu, doporučuje sa pozvať k nákupu člena VK pri MP SR (náklady hradí kupujúci), ktorý, okrem poradenskej činnosti kupujúceho, podrobne vysvetlí predávajúceho, aké podklady budú potrebné
- na žiadosť chovateľa, po ohodnotení, , šľachtiteľ ZCHOK v spolupráci s pracovníkom poverenej plemenárskej organizácie zabezpečia zaradenie zvierata do plemenárskej evidencie(u plemenného barana aj registráciu a vystavenie slovenského POP)
- chovateľ(majiteľ) uzatvorí s poverenou plemenárskou organizáciou zmluvu o vykonávaní kontroly úžitkovosti a požiadava Šľachtiteľskú radu pri ZCHOK(ďalej ŠR pri ZCHOK) o uznanie štatútu rozmnožovacieho chovu. Táto podmienka platí len v prípade, že dovezené zvierat nebude zaraďované do už existujúceho šľachtiteľského(ŠCH), šľachtiteľsko-experimen-

tálneho (ŠECH) resp. rozmnožovacieho chovu (RCH)

- v prípade dovozu zvierat krížencov ŠR pri ZCHOK rozhodne, či krížence môžu byť zaradené do ŠECH v zmysle schváleného šľachtiteľského programu
- po súhlase ŠR pri ZCHOK vedúci plemenných kníh zapíše dovezené zvierat do príslušnej plemennej knihy

I.B: Dovozy z tretích krajín (ktoré nie sú členmi EÚ)

1. Kupujúci musí dodržať aktuálne podmienky dovozu zvierat z tretích krajín podľa platnej legislatívy EÚ (zvlášť veterinárne podmienky a identifikácia zvierata)
2. Kupujúci vyžiada od predávajúceho Potvrdenie o pôvode (POP) resp. Potvrdenie o identite (POI) plemenného zvierata z krajiny pôvodu
3. Všetky ostatné podmienky ako pri dovoze z členských štátov EÚ okrem evidencie CEHZ. Zvieratám dovážaným z tretích krajín sa pridelujú na registráciu slovenské jedinečné čísla

II. Vývoz plemenných oviec

II. A: vývoz do členských štátov EÚ

1. Predávajúci zabezpečí veterinárne vyšetrovanie a požiadava o vystavenie veterinárnych dokladov podľa požiadaviek kupujúceho (doklady vyžadované cieľovou krajinou)
2. Predávajúci požiadava ZCHOK o vystavenie POP(POI) na vyvážané zvierat
3. Predávajúci požiadava ZCHOK resp. poverenú plemenársku organizáciu, podľa požiadaviek kupujúceho, o vystavenie podkladov pre zápis zvierata do plemennej knihy uznanej chovateľskej organizácie v cieľovej krajine

II. A: vývoz do tretích krajín (mimo členských štátov EÚ)

- 1.Chovateľ musí dodržať aktuálne podmienky vývozu zvierat do tretích krajín podľa platnej legislatívy EÚ
2. Ostatné podmienky ako pre vývoz do členských štátov EÚ

Pracovné stretnutie na MP SR

Na základe sťažností chovateľov oviec na Slovensku ku problematike poskytovania v podpory v poľnohospodárstve formou doplnkovej národnej priamej platby na veľké dobytky jednotky v chove oviec a kôz na Slovensku (VDJ), požiadaval predseda predstavenstva ZCHOK Ing. Jozef Eštočin listom dňa 14.mája 2008 Ministerstvo pôdohospodárstva SR o zvolanie pracovného stretnutia zástupcov inštitúcií, ktoré sa podieľajú na tvorbe legislatívy , aby došlo ku zosúladieniu predpisov s praxou v uvedenej podpore na VDJ.

Dôvod bol jednoznačný, dátum zaraďovania jariek do reprodukcie - ovce samičieho pohlavia nad jeden rok veku, nevyhovujúce termíny viazania a odviazania, dĺžka retenčného obdobia po podaní žiadostí, ktoré nám zabraňovali bez porušenia predpisov akýkoľvek presun oviec či už na salaše, brakované ovce na jatočné účely a tiež aj vystavované zvieratá na Agrokomplexe.

V roku 2006 sme nemohli požiadať dotácie na jarky nad jeden rok veku, pretože bola stanovená doba podávania žiadostí ku 1.1. 2006 a ov-

ce s kombinovanou úžitkovosťou dominantných plemien cigája (C) a zošľachtená valaška (ZV) sa bahnia prevažne v januári, februári a časť v marci, v roku 2007 sa presun oviec legálne nemohol uskutočniť do konca septembra, v roku 2008 to bude do 15. júla a v roku 2009 už chceme požiadať tak, aby retenčná doba končila 25. apríla 2009, kde sa budú môcť ovce a kozy po tomto dátume v praxi legálne presúvať, čím neporušíte žiadny predpis a dotácie na VDJ by mali byť priznané bez problémov.

Dňa 9. júna 2008 zvolala generálna riadiateľka sekcie poľnohospodárstva Ing. Jarmila Dúbravská, PhD., pracovnú poradu na Ministerstve pôdohospodárstva SR zloženú zo zástupcov Zväzu chovateľov oviec a kôz na Slovensku - družstvo (ZCHOK), Plemenárskych služieb SR š.p.(PS), Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR (ŠVPS), Pôdohospodárskej platobnej agentúry SR – sekcia priamych podpôr (PPA), Plemenárskej inšpekcie (PI) a Slovenského zväzu chovateľov (SZCH).

Téma rokovania – poskytovanie podpory v poľnohospodárstve formou doplnkovej národnej priamej platby na veľké dobytky jednotky v cho-

ve oviec a kôz, so zameraním na stanovenie dĺžky chovného obdobia.

Priebeh pracovného rokovania sa niesol v pozitívnom duchu, zúčastnení zástupcovia prijali naše odporúčenia po konzultáciách s pochopením a predsavzatím, že sa budú snažiť v maximálnej miere dopracovať naše požiadavky k zdarnému koncu. V konečnej požiadavke boli zástupcami ZCHOK predložené termíny dátumu podania žiadosti 25. február bežného roka (z dôvodu zaraďovania jariek do reprodukcie nad jeden rok veku), skrátením retenčného obdobia na dva mesiace, čo by predstavovalo dátum možného akéhokoľvek presunu po 25.4. bežného roka.

Vieme, že tieto zmeny nie je jednoduché poriešiť , nakoľko tam budú potrebné rokovania a odsúhlasenia na úrovni EK - čo sa týka skrátenia retenčnej doby na dva mesiace(platnosť sa uvažuje 100 dní), ktorá zároveň vyjadruje kratší čas na zvládnutie výkonu kontrolnej činnosti zo strany PPA, PS SR š.p. - zvládnutie náporu v kratšom intervale v CEHZ, ŠVPS SR - dodržanie požadovaných zooveterinárnych podmienok.

Veríme, že sa nám to spoločne podarí a v roku 2009 budeme konštatovať so spokojnosťou, že uvádzané problémy sú minulosťou a „ovčiarí“ budú mať väčší priestor na odbornú činnosť.

Autor: Ing.Pavel Srpoň

ZO ŽIVOTA ZVÄZU

UZNESENIE

z náhradnej Členskej schôdzy ZCHOK , konanej dňa 29.04.2008 o 10.30 hodine v MKS Liptovský Hrádok .

A. Členská schôdza schvaľuje:

1. Program náhradnej členskej schôdzy
2. Návrhovú komisiu v zložení – Ing. Ján Kalman predseda, Ing. Július Kišák, Ing. Igor Nemčok Zapisovateľ Ing. Július Šutý Overovatelia – Ing. Ľubomír Kulla, Anna Kováčiková
3. Hospodársky výsledok za rok 2007 a jeho preúčtovanie na účet nerozdelenej straty minulých rokov
4. Návrh rozpočtu na rok 2008
5. Návrh hlavných úloh na rok 2008
6. Uzatváranie zmlúv medzi ZCHOK a chovateľmi v oblasti vykonávania plemenárskej, šľachtiteľskej činnosti a vedenia PK so zľavou, podľa poskytnutej výšky dotácie od MP SR pre rok 2008
7. Pracovnú cestu autobusom na MS v strihaní oviec v Nórsku spoločne s účasťou zástupcov českého SCHOK v pomere plánovaných účastníkov (20 účastníkov z ČR a 20 zo SR), ktorá bu-

de financovaná podľa pomerného zastúpenia ZCHOK a SCHOK

8. Komisiu na propagáciu ovčích výrobkov – Ing. Reľovský, Ing. Urbanovský, Ing. Pánik, pán Roziak, pán Jakša

B. Členská schôdza ukladá :

Na úrovni Predstavenstva ZCHOK – družstvo na Slovensku

1. Zabezpečiť plnenie hlavných úloh počas roka
2. Pripomenky z Členskej schôdzy prejednať a zabezpečiť ich realizáciu na najbližšom Predstavenstve
- napísať príspevky na MP SR ohľadom platby na životné podmienky zvierat (chov oviec) s požiadavkou navýšiť počet ošetrovateľov zvierat zo 70 ks na 250 ks na jedného ošetrovateľa
- v spolupráci s PS SR š.p. zabezpečiť aktualizáciu v CEHZ v chove oviec
3. Zabezpečiť, resp. zúčastniť sa pri zabezpečovaní akcií Ovčarska nedeľa v Pribyline, Revúcke halušky , NT 2008 , Agrokomplex Nitra, stretnutie ovčiarov na Demetera, bačovské dni Malatinej

4. Zorganizovať majstrovstvá Slovenska v strihaní oviec a prvým dvom účastníkom a vedúcemu tímu zabezpečiť účasť na majstrovstvách sveta v Nórsku – október 2008
5. Organizovať odborné školenia pre bačov a valachov v roku 2008
6. Zabezpečiť plynulý tok informácií o činnosti ZCHOK cestou elektronických médií a časopisov
7. Aktualizovať webovú stránku ZCHOK

Na úrovni členskej základne

1. Členom ZCHOK platiť členské príspevky
2. Prispievať článkami do časopisu Chov oviec a kôz zo života chovateľov

C. Členská schôdza berie na vedomie :

1. Správu o činnosti ZCHOK za rok 2007
2. Správu kontrolnej komisie za rok 2007
3. Informáciu o činnosti Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK a Plemenných kníh za rok 2005

V Liptovskom Hrádku dňa 29. apríla 2008

Napísali

Bryndza je vhodné i pre ľudí citlivých na kravské mlieko (laktóza), pri výskyte astmy, ekzémov a kožných ochorení. Pohár horúceho ovčieho mlieka navodí pri nespavosti dobrý spánok, čo platí najmä pre deti a starších ľudí.

Zaujímavé je aj mikrobiologické zloženie bryndze. Gram obsahuje až miliardu rôznych mliečnych baktérií (v tomto počte je zahrnutých asi 20 rôznych druhov) a určité množstvo kvasiniek, čo je 100- až 1 000-násobne viac ako napríklad v jogurte. Práve tieto baktérie vedú natráviť tuk a bielkoviny (tvorba tripeptidov) obsiahnuté v ovčom mlieku. Premena laktózy na kyselinu mliečnu redukuje citlivosť konzumentov na laktózu. Také bohaté zastúpenie baktérií je typické iba pre nepasterizovanú bryndzu, čím sa môže porovnávať napríklad s kaukazským ke-

from, často označovaným za elixír dlhovekosti.

Určité obavy konzumentov vyvoláva to, že bryndza má pomerne vysoký podiel tuku v sušine (skoro do 50 percent). Ale ako poukazuje profesor Ebringer, tento strach je zbytočný. Probiotické baktérie totiž vedú premeniť tuk na vhodnejšie formy.

Bezpochyby najzaujímavejšou skutočnosťou je to, že pravidelná konzumácia bryndze znižuje hladinu „zlého“ (LDL) cholesterolu. Výsledky potvrdili, že denná konzumácia 100 gramov bryndze (v rôznej forme) ho po dvoch mesiacoch znížila o 6 percent, čo dáva predpoklady poklesu rizika srdcovo-cievnych ochorení o 20 až 30 percent. Okrem toho sa znížil aj krvný tlak a asi v 60 percentách sa dokázal dokonca nárst „dobrého“ (HDL) cholesterolu.

Stráviteľnosť bryndze ľudským organizmom

dosahuje 75 percent, čo je podstatne viac než 57 percent pri tvrdých syroch (relatívny rozdiel je 12 percent). Čerstvá alebo pasterizovaná

Ešte niekoľko slov k problému, ktorý rozhádzal našich producentov bryndze. Je lepšia nepasterizovaná alebo pasterizovaná bryndza?

Pasterizácia (krátke ošetrenie vysokou teplotou) a termizácia (ošetrenie výrobku vo vákuovom tuneli) „zabíjajú“ bohaté spoločenstvo baktérií v bryndzi. Takéto výrobky sú z biologického hľadiska „mŕtve“. Pri pasterizácii sa znižuje množstvo vitamínov B komplexu o 19 až 15 percent a C vitamínu o 15 až 35 percent.

A na záver perlička: Z deviatich opýtaných cudzincov ôsmim (to je 90 percentám) bryndza chutila.

Rolnícke noviny – 16.5.2008

Predstavujeme Vám chov VF oviec

Ing. Kováča zo Žarnovice

V roku 1992 som kvôli zdravotným problémom detí dal výpoveď v EMO Mochovce a založil koziu farmu blízko Žarnovice. Stádo pozostávalo z 50 kôz plemena biela krátkosrstá. Priemerná užítkovosť sa pohybovala okolo 800 l za laktáciu. Pre nedoriešenosť spracovania, výkupu a hlavne platenia za kozie mlieko farma roku 1998 skrachovala. V tej dobe som už vlastnil 8 ks čistokrvných VF oviec, ktoré som na dva roky požičal do VÚ ovčiarskeho v Trenčíne. Po čiastočnom vyriešení finančných problémov som v roku 2002 obnovil chov VF oviec a zapojil stádo do KU cez SZCH. Postupne sme stádo vyseletovali a rozšírili na dnešných 27 plemenných bahníc. V roku 2006 sme doviezli z Českej republiky plemenného barana linie Walentin s R1 genotypom. Od 1.januára 2008 máme priznaný štatút ŠCH.

Naša farma sa nachádza na samote nad Žarnovickou Hutou v nadmorskej výške cca 400 m.

Ovce

Výsledky kontroly mliekovej užítkovosti oviec za jednotlivé roky za normovanú dojnú periódu prepočítanú na 3. laktáciu

	počet normovaných	mlieko	tuk	tuk	bielkovina	bielkovina	laktóza	laktóza
rok	laktácií	/l/	/%/	/kg/	/%/	/kg/	/%/	/kg/
2005	20	186,8	6,11	11,37	5,40	10,09	4,97	9,28
2006	25	252,49	6,57	16,57	5,22	13,2	4,95	12,48
2007	23	256,38	5,86	15,03	5,22	13,38	5,04	12,92

Uzavierka reprodukčných ukazovateľov stáda za jednotlivé roky

rok	pripustené	predané vyradené	jalové	obahnené	počet nar. jahniat	% oplodnenia	% plodnosti	% plod. na obah. bah.
2005	23	1	0	22	35	100	159,1	159,1
2006	30	3	2	25	43	92,6	159,3	172
2007	39	14	0	25	48	100	192	192

Výsledky vlastnej užítkovosti podľa jednotlivých rokov – jahničky

rok	počet všetkých zvierat	počet prírastkov nad 300 g	priemerné hodnoty				
			hmotnosť pri narodení /kg/	hmotnosť pri odstave /kg/	počet dní do odstavu	priemerný denný prírastok/g/	priemerný korigovaný prírastok/g/
2005	12	2	3,3	16,3	48	270	304
2006	15	4	3,5	20,1	64	259	296
2007	11	10	3,5	19,5	47	340	398

Obhospodáravame 15 ha vlastných a prenajatých TTP.

Technologie chovu

Ovce pasieme od polovice apríla do konca septembra celodenne v elektrických ohradníkoch. Od septembra do apríla sa pasú voľne v závislosti od klimatických podmienok, prikrmujeme ich lúčnym senom. Bahnice pripúšťame koncom leta. Náš chov je zameraný predovšetkým na chov plemenného materiálu, preto najvhodnejším termínom bahnenia je pre nás január až začiatok februára. Jahničky sú počas pripúšťania oddelené od oviec a pripúšťame ich až po dosiahnutí dostatočnej hmotnosti a kondície. Pripúšťané jahničky by mali dosahovať hmotnosť minimálne 40 kilogramov. Na pripúšťanie používame vlastného plemenného barana, ktorého púšťame do stáda medzi ovce. V roku 2006 sme začali používať značko-

vač, ktorý má baran pripevnený postrojom na bruchu. Každý večer potom zapisujeme, ktoré ovce boli ten deň pripustené, tento údaj slúži na presnejšie určenie dátumu bahnenia danej ovce. Termín zasúšania bahníc závisí od kondície zvierat, kvality paše. Malo by sa previesť najneskôr 2 mesiace po pripustení. Jeho cieľom je dosiahnuť, aby ovce prestali dojiť a venovali viac energie vyživovaniu plodu. Niektoré ovce prestanú dojiť samovoľne. Zasúšanie robíme tak, že sa ovce začínajú dojiť len raz denne a zníži sa im krmná dávka jadra na 0,25 kilogramov. Po 4 - 5 dňoch sa ovce doja už len keď majú plné vemenó. Celý proces trvá u našich oviec približne dva týždne. Po zasúšení sa už jadrom neprikrmujú. Ovce pasieme až do napaďnutia súvislej snehovej pokrývky. Keď je už kvalita paše nedostatočná, väčšinou koncom septembra, začíname ich dokrmovať senom a dávku sena im podľa potreby zvyšujeme.

Ovečky na paši

Výsledky vlastnej užítkovosti podľa jednotlivých rokov - baránky

rok	počet všetkých zvierat	počet prírastkov nad 300 g	priemerné hodnoty				
			hmotnosť pri narodení /kg/	hmotnosť pri odstave /kg/	počet dní do odstavu	priemerný denný prírastok/g/	priemerný korigovaný prírastok/g/
2006	3	1	3,5	21,5	65	277	267
2007	5	5	3,5	21,5	55	327	346
2008	4	4	3,5	24,4	66	317	*

* nekompletný výsledok

Ovce začíname pripravovať na bahnenie 6 - 7 týždňov pred očakávaným dátumom bahnenia. Počiatočná krmná dávka jadra je 0,25 kilogramu a tá sa v priebehu týždňa zvyšuje až na 0,75 kilogramu. 2 týždne pred začiatkom bahnenia odoberáme ovciam soľ. Dôsledkom toho je, že ovce lepšie olížu jahňatá a minimalizuje sa riziko udusení plodovou vodou a obalmi.

Ovce sa u nás bahnia medzi ostatnými ovcami, aby im pomohli olízať jahňatá, najmä pri viacpočetnom vrhu. Ovca sa následne odhradí do samostatného boxu a dostane riedke otruby s teplou vodou a soľou, na doplnenie tekutín a energie. Následne skontrolujeme, či sú jahňatá a ovca v poriadku, a zabezpečíme, aby sa jahňa čo najskôr napilo mledziva, aby nenastali komplikácie a nestratil sa sací reflex. Po obahnení ovciam zvyšujeme krmnú dávku jadra na 1,5 kg denne, aby sa zvýšila dojivosť. Po obahnení ovciam pravidelne kontrolujeme vemenó a dodávame ich. Bahnice zostávajú s jahňatom vo zvláštnom boxe zvyčajne približne týždeň. U prvostok sa táto doba predlžuje. Po uplynutí daného času všetky obahnené ovce umiestňujeme do jedného spoločného boxu, kde sa o nich komplexne staráme. Tu už majú aj soľ.

Vo veku 14 dní začíname jahňatá škôlkovať. V škôlke majú prístup ku kvalitnému senu, vode a zmeske. Krmíme ich granulovanou zmeskou pre časný odstav jahniat. Granulovaná zmeska popri tom, že sú pri nej menšie straty rozsypaním, má aj tú výhodu, že sa jahňatám nelepí na nozdry a menej ju špinia. Vo veku

troch týždňov začíname jahňatá na niekoľko hodín do tejto škôlky zatvárať. Tak jahňatá donútime začať intenzívnejšie žrať tuhé krmivo a ovce si začnú zvykať na pravidelnosť dojenia.

Každú sobotu jahňatá vážime a zisťujeme priemerný prírastok. Podľa toho vieme zistiť, ktoré jahňa nepriberá a môžeme urobiť potrebné opatrenia. Jahňatá, ktoré sa nehodia na chov postupne vyradujeme, väčšinou na mäso, po tom čo dosiahnu hmotnosť aspoň 10 kilogramov. Keď jahňatá dosiahnu váhu 20 kilogramov, začíname im raz denne, odoberať mlieko. Teda na deň ich po rannom kŕmení zavrieme a púšťame ich až po večernom dojení. Tieto jahňatá, pokiaľ nie sú určené na plemenitbu, v krátkom čase úplne odstavíme a predáme. Jahňatá, určené na plemenný chov odstavujeme, keď dosiahnu živú hmotnosť 25 - 30 kg, čo je vo veku 65 - 70 dní.

Po odstave jahniat dojíme ovce dvakrát denne. Počas dojenia dávame ovciam krmnú dávku jadra s hmotnosťou 0,25 až 1,5 kg, v závislosti od kvality paše. Ovce dojíme na stojisku, s kapacitou 6 kusov, domácej výroby. Doteraz sme ovce dojili ručne, túto zimu sme zakúpili dojačku.

Nadojené mlieko spracovávame doma na syr, bryndzu, žinčicu, prípadne na oštiepky, ktoré údime vo vlastnej udiarni. Ovčie mlieko spracovávame tiež na výrobu veľmi chutného jogurtu.

Naša farma je zameraná hlavne na odchov plemenných zvierat, preto venujeme veľkú pozornosť odchovu jahniat, tak aby spĺňali ple-

menný štandard a mohli sa jahničky pripúšťať vo veku 8 - 9 mesiacov. Od odstavy do veku 100 dní dostávajú jahňatá 1 kg zmesky na kus a deň. Potom u jahničiek túto dávku znižujeme na 0,5 kg, aby boli nútené žrať viacere objemového krmiva. Po 1,5 - 2 mesačnom odstave ich vraciame medzi ovce a cez deň s nimi chodia na pašu. V noci sú zatvorené, dostanú seno a jadro. Oddelujeme ich opäť až v čase pripúšťania. Vybrané plemenné baránky v 4 mesiacoch oddeľujeme a dostávajú 1 kg jadra na deň.

VF ovce sú vysokoprodukčné ovce, náročné na vyváženú krmnú dávku, potrebujú zkušeneho chovateľa a dobrú starostlivosť. Maštal musí byť dobre vetraná, ale bez prievanu. Nevadí nízka teplota, ale sú veľmi citlivé na zvýšenú vlhkosť. Ak nie je sychravé, vlhké počasie ovce uprednostňujú pobyt na pasienku i v noci pri nízkych teplotách. Každoročne sa nám bahnia ovce i pri minusových teplotách. Nemáme u VF oviec problémy s respiračnými chorobami. Dosahujeme 100% oplodnenie (pri harémovom pripúšťaní), 160 - 190% plodnosť. Priemerné korigované prírastky za posledné tri roky sú uvedené v tabuľkách.

Naším najbližším cieľom je vyselektovať chov na ovce s genotypom R1, R2 s užítkovosťou nad 300 l za 150 dňovú normovanú laktáciu a zvýšiť plodnosť nad 200%.

Aktuálne informácie o chove uverejňujeme na www.vfovce.szm.sk

Autor: Ing. Jozef Kováč

Autor fotografií: Ing. Jozef Kováč

Budúcnosť

Ing. Kováč

Analýza genotypizácie oviec na scrapie

ČAPISTRÁK, A. – MARGETÍN, M. – ŠPÁNIK, J. – APOLEN, D.
Slovenské centrum poľnohospodárskeho výskumu, Výskumný ústav živočíšnej výroby Nitra, Ústav chovu oviec Trenčianska Teplá.

Na úvod chceme uviesť, že scrapie (klusavka) je fatálne neurodegeneratívne ochorenie, ktoré patrí do skupiny prenosných spongiformných encefalopatií (TSE), ktoré postihujú ovce a kozy. V Európe je toto ochorenie známe už 250 rokov. Klinicky u oviec sa prejavuje zmenami v správaní, nekoordinovanými pohybmi (pohyby pripomínajú klusanie), stratou orientácie, trasením sa celého tela a najmä hlavy, intenzívnym svrbením (otieraním sa) a v konečnom štádiu paralýzou a úhynom.

V súčasnosti nie je vypracovaná priama diagnostická metóda, pomocou ktorej by sa dalo toto ochorenie na živých ovciach zistiť a nie je známa ani jeho účinná liečba. Diagnostika scrapie je založená na pozorovaní klinických prejavov a histopatologickom vyšetrení mozgu po zabíjaní oviec alebo ich úhyne.

Rozsiahlymi genetickými štúdiami sa dokázalo, že rezistentnosť resp. vnímavosť oviec na scrapie možno zistiť testovaním krvných vzoriek, ktoré obsahujú deoxynukleové aminokyseliny (DNA). Tento

test sa nazýva „genotypizácia príónového proteínu (PrP)“ a výsledkom testu je stanovenie „PrP genotypu ovce“. Ovčí PrP gén má 2 alely, z ktorých jedna po jednej získava od svojich rodičov. U oviec bolo identifikovaných 5 alel PrP génu (ARR, ARQ, ARH, AHQ, VRQ) a ich kombináciou vzniká PrP genotyp jedinca. Doteraz je známych 15 genotypov, ktoré sú zaradené do nasledovných rizikových skupín:

- **I. skupina R1** genotyp ARR/ARR
- **II. skupina R2** genotypy ARR/ARQ, ARR/AHQ a ARR/ARH
- **III. skupina R3** genotypy ARQ/ARQ, ARQ/AHQ, ARQ/ARH, AHQ/AHQ, AHQ/ARH a ARH/ARH
- **IV. skupina R4** genotyp ARR/VRQ
- **V. skupina R5** genotypy ARQ/VRQ, AHQ/VRQ, ARH/VRQ a VRQ/VRQ.

V krajinách EÚ sa v súčasnosti realizujú národné programy, ktorých cieľom je postupne vyselektovať jedince a plemená oviec, ktoré budú rezistentné proti tomuto nebezpečnému ochoreniu. V plemenitbe sa prioritne používajú barany genotypu ARR/ARR a postupne eliminujú jedince nesúce alelu VRQ v homozygotnom alebo heterozygotnom stave (skupina R4 a R5).

V roku 2004 sa začal realizovať aj na Slovensku

chovateľský a šľachtiteľský program, ktorého cieľom je vytvoriť postupne populácie oviec v rámci jednotlivých plemien, ktoré budú rezistentné proti scrapie. Právnym podkladom ozdravovacieho programu bol § 41 zákona č. 488/2002 Z.z. o veterinárnej starostlivosti a Nariadenie vlády SR č. 323/2003 Z.z. o pravidlách na prevenciu, tlmenie a eradikáciu niektorých prenosných spongiformných encefalopatií a samozrejme všetky vyššie uvedené nariadenia a rozhodnutia Európskej komisie. V tomto programe bolo uvedené, že v plemenitbe sa nebudú používať ovce IV. a V. skupiny a od r. 2008 by sa z plemenitby mali vylúčiť jedince genotypu 3. skupiny ARQ/ARQ. **Zároveň podľa tohoto programu sa malo započať aj s genotypizáciou bahníc v šľachtiteľských chovoch (ŠCH), čo nebolo zrealizované.**

Z doteraz získaných výsledkov genotypizácie PrP plemenných baranov bolo zistené, že medzi jednotlivými plemenami chovanými na Slovensku sú relatívne veľké rozdiely čo sa týka zastúpenia alely ARR a alely VRQ. Ďalej boli zistené veľké rozdiely v zastúpení alel ARR, resp. VRQ medzi jednotlivými chovmi v rámci plemena. Plemená romanovské a východofrízske by mohli byť ohrozené, ak by sa v plemenitbe využívali iba jedince 1. až 3. rizikovej skupiny, preto im boli udelené výnimky (neboli zaradené do 1. zá-

Tabuľka 1: Zatriedenie aukčných plemenných baranov zošľachtená valaška a križencov s plemenom lacaune do skupín podľa genotypu scrapie prihlásených na nákupný trh.

Skupina scrapie	Rok 2006				Rok 2007			
	Zošľachtená valaška		ZV x LC		Zošľachtená valaška		ZV x LC	
	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%
R1	91	20,2	26	29,9	145	21,5	20	25,0
R2	200	44,2	38	43,7	320	47,5	49	61,2
R3	161	35,6	23	26,4	208	31,0	11	13,8
Spolu	452	100	87	100	673	100	80	100

Tabuľka 2: Zatriedenie aukčných plemenných baranov zošľachtená valaška a križencov s plemenom lacaune podľa genotypu scrapie na nákupný trh.

Genotyp scrapie	Rok 2006				Rok 2007			
	Zošľachtená valaška		ZV x LC		Zošľachtená valaška		ZV x LC	
	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%
ARR/ARR	91	20,2	26	29,9	145	21,5	20	25,0
ARR/ARQ	160	35,4	32	36,8	251	37,3	46	37,5
ARR/AHQ	39	8,6	6	6,9	58	8,6	3	3,7
ARR/ARH	1	0,2	-	-	11	1,6	-	-
ARQ/ARQ	109	24,1	20	23,0	131	19,5	9	11,3
ARQ/AHQ	42	9,3	3	3,4	63	9,4	2	2,5
ARQ/ARH	4	0,9	-	-	4	0,6	-	-
AHQ/AHQ	5	1,1	-	-	10	1,5	-	-
AHQ/ARH	1	0,2	-	-	-	-	-	-
ARH/ARH	-	-	-	-	-	-	-	-
Spolu	452	100	87	100	673	100	80	100

Tabuľka 3: Zatriedenie aukčných plemenných baranov cigája a križencov s plemenom lacaune do skupín podľa genotypu scrapie prihlásených na nákupný trh.

Skupina scrapie	Rok 2006				Rok 2007			
	Cigája		C x LC		Cigája		C x LC	
	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%
R1	98	26,0	16	23,2	115	23,9	18	22,8
R2	186	49,5	36	52,2	267	55,4	48	60,8
R3	92	24,5	17	24,6	100	20,7	13	16,4
Spolu	376	100	69	100	482	100	79	100

Tabuľka 4 : Zatriedenie aukčných plemenných baranov cigája a križencov s plemenom lacaune podľa genotypu scrapie prihlásených na nákupný trh.

Genotyp scrapie	Rok 2006				Rok 2007			
	Cigája		C x LC		Cigája		C x LC	
	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%
ARR/ARR	98	26,1	16	23,2	115	23,9	18	22,8
ARR/ARQ	176	46,8	35	50,7	258	53,5	48	60,8
ARR/AHQ	10	2,6	-	-	7	1,4	-	-
ARR/ARH	-	-	1	1,4	2	0,4	-	-
ARQ/ARQ	83	22,1	14	20,3	82	17,0	13	16,4
ARQ/AHQ	6	1,6	2	3,0	10	2,1	-	-
ARQ/ARH	3	0,8	1	1,4	8	1,7	-	-
AHQ/AHQ	-	-	-	-	-	-	-	-
AHQ/ARH	-	-	-	-	-	-	-	-
ARH/ARH	-	-	-	-	-	-	-	-
Spolu	376	100	69	100	482	100	79	100

kladnej skupiny).

Na základe frekvencie alely ARR v danej populácii sa plemená rozdeľujú do 3 základných skupín:

1. Plemená s vysokou frekvenciou alely ARR (nad 25%).
2. Plemená so stredne vysokou frekvenciou a lely ARR (menej ako 25% a viac ako 10%).
3. Plemená s nízkou frekvenciou alely ARR (pod 10%).

Ako už bolo spomenuté v r. 2004 sa začal na Slovensku realizovať ozdravovací program na prevenciu, tlmenie a eradikáciu scrapie. Prvýkrát bola vykonaná genotypizácia na PrP v šľachtiteľských chovoch (ŠCH) u všetkých plemenných baránkov narodených v r. 2003, ktoré boli v r. 2004 hodnotené na nákupných trhoch. Na základe výsledkov genotypizácie a podľa frekvencie alely ARR boli plemená chované na Slovensku, okrem plemena romanovské a východofrízske, zaradené do **skupiny 1 – plemená s vysokou frekvenciou alely ARR**. Pre ŠCH týchto

plemien sa odporučilo používať homozygotných baranov genotypu ARR/ARR (môžu sa však zohľadniť regionálne prípadne stádové rozdiely). V ŠCH by sa v žiadnom prípade nemali používať plemenné barany skupiny R3.

V marci r. 2008 bol Ministerstvom pôdohospodárstva SR a štátnou veterinárnou a potravinovou správou SR schválený „Chovateľský program na rezistenciu oviec voči prenosným spongiformným encefalopatiám v Slovenskej republike na rok 2008“. Najdôležitejšou zmenou v tomto programe je **premiestnenie oviec genotypu ARQ/ARQ z III. skupiny do skupiny IV.** Podľa bodu 14 tohoto programu **„Barany a spermie od baranov IV. a V. skupiny je zakázané premiestňovať z chovu, okrem premiestnenia na zabíjanie na bitúnok alebo na deštrukciu“**. Toto nariadenie sa nevzťahuje na baranov narodených v r. 2007, čiže baranov ktoré sú predvádzané na NT v r. 2008. V tomto bode platí výnimka „**U plemien bergshaf, romanovská a východofrízska ovca**

je možné zaraďovať do chovateľského programu aj barany III. skupiny, z dôvodov nízkeho zastúpenia genotypov I. a II. skupiny“.

Veľkým nedostatkom pri realizácii nariadenia je fakt, že **chovatelia o tomto nariadení neboli oboznámení skôr t.j. pred výberom tohtoročných plemenných baránkov**. Môže sa to prejavíť v budúcom roku u niektorých plemien nedostatkom plemenných baranov.

V našom príspevku analyzujeme zastúpenie jednotlivých skupín a genotypov PrP plemenných baranov plemien zošľachtená valaška (ZV), cigája (C) a križencov s plemenom lacaune (LC) prihlásených na NT v roku 2006 a 2007. Nakoľko po genotypizácii plemenných baránkov sa z plemenitby vylučujú jedince skupiny IV. a V., na NT sú predvádzané zvieratá I., II. a III.skupiny. Uvádzame tiež výsledky z genotypizácie bahníc z chovu ÚCHO Trenčianska Teplá.

Pretože v ŠCH sa v plemenitbe od r. 2004 použí-

Skupina scrapie	Zošľachtená valaška		ZV x LC		ZVxLCxVF		Spolu ZV a križence	
	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%
R1	3	7,1	10	12,5	1	1,8	14	7,9
R2	17	40,5	29	36,3	12	21,4	58	32,6
R3	15	35,7	33	41,3	32	57,1	80	44,9
R4	2	4,8	7	8,7	3	5,4	12	6,7
R5	5	11,9	1	1,2	8	14,3	14	7,9
Spolu	42	100	80	100	56	100	178	100

Tabuľka 6: Zatriedenie bahníc plemena zošľachtená valaška a križieniek podľa genotypu scrapie v TT r. 2008.

Genotyp scrapie	Skupina scrapie	Zošľachtená valaška		ZV x LC		ZV x LC x VF		Spolu ZV a križence	
		ks	%	ks	%	ks	%	ks	%
ARR/ARR	I	3	7,2	10	12,5	1	1,8	14	7,9
ARR/ARQ	II	16	38,1	28	35,0	11	19,6	55	30,9
ARR/AHQ		-	-	1	1,3	1	1,8	2	1,1
ARR/ARH		1	2,4	-	-	-	-	1	0,6
ARQ/ARQ	III	13	31,0	32	40,0	28	50,0	73	41,0
ARQ/AHQ		2	4,7	1	1,3	4	7,1	7	3,9
ARQ/ARH		-	-	-	-	-	-	-	-
AHQ/AHQ		-	-	-	-	-	-	-	-
AHQ/ARH		-	-	-	-	-	-	-	-
ARH/ARH		-	-	-	-	-	-	-	-
ARR/VRQ	IV	2	4,7	7	8,6	3	5,4	12	6,7
ARQ/VRQ	V	4	9,5	1	1,3	8	14,3	13	7,3
AHQ/VRQ		1	2,4	-	-	-	-	1	0,6
ARH/VRQ		-	-	-	-	-	-	-	-
Spolu		42	100	80	100	56	100	178	100

Tabuľka 7: Zatriedenie bahníc cigája a križencov do skupin podľa genotypu scrapie v r. 2008.

Skupina scrapie	Cigája		C x LC		Spolu C a križence	
	ks	%	ks	%	ks	%
R1	8	12,3	32	24,2	40	20,3
R2	28	43,1	69	52,3	97	49,2
R3	17	26,2	20	15,2	37	18,8
R4	4	6,1	7	5,3	11	5,6
R5	8	12,3	4	3,0	12	6,1
Spolu	65	100	132	100	197	100

Tabuľka 8 : Zatriedenie bahníc cigája a križencov podľa genotypu scrapie v TT r. 2008.

Genotyp scrapie	Skupina scrapie	Cigája		C x LC		Spolu C a križence	
		ks	%	ks	%	ks	%
ARR/ARR	I	8	12,3	32	24,2	40	20,3
ARR/ARQ	II	21	32,3	62	47,0	83	42,1
ARR/AHQ		-	-	2	1,5	2	1,0
ARR/ARH	III	7	10,8	5	3,8	12	6,1
ARQ/ARQ		13	20,0	15	11,4	28	14,2
ARQ/AHQ		-	-	3	2,3	3	1,5
ARQ/ARH		4	6,2	2	1,5	6	3,1
AHQ/AHQ		-	-	-	-	-	-
AHQ/ARH		-	-	-	-	-	-
ARH/ARH		-	-	-	-	-	-
ARR/VRQ	IV	4	6,2	7	5,3	11	5,6
ARQ/VRQ	V	4	6,1	4	3,0	8	4,1
AHQ/VRQ		-	-	-	-	-	-
ARH/VRQ		4	6,1	-	-	4	2,0
Spolu		65	100	132	100	197	100

vajú barany skupiny R1 a R2, zvyšuje sa v chovoch oviec ZV ich zastúpenie a klesá podiel baranov skupiny R3 (tab.1). Aj napriek tomu zastúpenie genotypu ARQ/ARQ je pomerne vysoké a ako je uvedené v tab. 2, v r. 2007 predstavovalo u baranov ZV 19,5%, a v r. 2006 24,1%. Pri porovnaní s plemenom ZV plemeno LC sa vyznačuje vyššou frekvenciou alely ARR, aj zastúpenie v skupine R1 a R2 je vyššie a genotypu ARQ/ARQ nižšie.

Ako vyplýva z tab. 3 a 4 podobná situácia je aj pri plemene C. Zastúpenie baranov v skupine R1 a R2 je vyššie ako pri plemene ZV a počet zvierat s alelou ARR z roka na rok stúpa. Oproti r. 2006 pokleslo v r. 2007 zastúpenie genotypu ARQ/ARQ, s 22,1% na 17,0%. Takéto zastúpenie baránkov genotypu ARQ/ARQ ktoré, ako predpokladáme, sa môže v chovoch reálne vyskytovať aj u baránkov narodených v r. 2008. **Ich vylúčenie s plemenitby môže v budúceho roku dočasne spôsobiť nedostatok plemenných baranov.**

Oveľa lepšie situácia pri genotypizácii na scrapie je u mäsových plemien ile de France, oxford down a suffolk. Pri predvedení baranov na NT 6.5.2008 v Rapovciach – Pleši ani jeden baran týchto plemien nebol skupiny R3, genotypu ARQ/ARQ. Pri plemene charollaise, z 36 predvedených baranov bolo až 27,8% genotypu ARQ/ARQ.

Zatriedenie bahníc do skupín a do genotypov scrapie plemena ZV a križieniek s plemenom LC a VF je uvedené v tab. 5. a 6. Ako vyplýva z tabuľky u plemena ZV je veľmi nízke zastúpenie bahníc v R1

Tabuľka 9: Zatriedenie bahníc plemena lacaune, zošľachtená valaška, cigája a križieniek v Trenčianskej Teplej do skupín podľa genotypu scrapie v r. 2008.

Skupina scrapie	Lacaune		Zošľachtená valaška a križenky		Cigája a križenky	
	ks	%	ks	%	ks	%
R1 (I)	3	4,7	14	7,9	40	20,3
R2 (II)	34	53,1	58	32,6	97	49,2
R3 (III)	27	42,2	80	44,9	37	18,8
R4 (IV)	-	-	12	6,7	11	5,6
R5 (V)	-	-	14	7,9	12	6,1
Spolu	64	100	178	100	197	100

Tabuľka 10: Zatriedenie bahníc plemena lacaune, zošľachtená valaška a cigája vrátane križencov v Trenčianskej Teplej do skupín podľa genotypu scrapie v r. 2008.

Genotyp scrapie	Skupina scrapie	Lacaune		Zošľachtená valaška a križenky		Cigája a križenky	
		ks	%	ks	%	ks	%
ARR/ARR	I	3	4,7	14	7,9	40	20,3
ARR/ARQ	II	31	48,4	55	30,9	84	42,6
ARR/AHQ		3	4,7	2	1,1	2	1,0
ARR/ARH		-	-	1	0,6	11	5,6
ARQ/ARQ	III	25	39,1	73	41,0	28	14,2
ARQ/AHQ		2	3,1	7	3,9	3	1,5
ARQ/ARH		-	-	-	-	6	3,1
AHQ/AHQ		-	-	-	-	-	-
AHQ/ARH		-	-	-	-	-	-
ARH/ARH		-	-	-	-	-	-
ARR/VRQ	IV	-	-	12	6,7	11	5,6
ARQ/VRQ	V	-	-	13	7,3	8	4,1
AHQ/VRQ		-	-	1	0,6	-	-
ARH/VRQ		-	-	-	-	4	2,0
Spolu		64	100	178	100	197	100

skupine (genotyp ARR/ARR) – 7,1%, pričom najvyššie zastúpenie je v skupine R2 40,5%. Čo však je prekvapujúce v skupine R3 je 35,7% bahníc a 31,0% predstavuje genotyp ARQ/ARQ, ktorý by sa podľa

Chovateľského programu na rezistenciu (2008) mali vylúčiť z plemenitby. Zastúpenie bahníc v ostatných skupinách a genotypoch scrapie je uvedené v tabuľkách.

VÁŠ POSTREH

Drahí priatelia!

like their children and give them nothing but the best which in turn produces this beautiful milk and cheese . They are very professional and know all there is to know about milk and cheese production and the breeding of the goats. I feel privileged to have met them and I recommend to anyone travelling in this part of the world to look them up if not for the goats milk and cheese v sit them and experience their warmth and hospitality well worth it. regards *Mark Sveyer and Janka Sveyer*

Preklad:

Ahoj, volám sa Mark Sveyer. Som zo Sydney, z Austrálie a prišiel som na Slovensko na jednomesačnú dovolenku s mojou manželkou Slovenskou. Kozie mlieko pijem už od 13. rokov, pretože som alergický na kravské mlieko. Teraz mám už 47 rokov a vyskúšal som mlieko

O niečo lepšia situácia je pri zatriedení bahníc plemena C a križieniek do skupín a genotypov scrapie (tab. 7. a 8). V skupine R1 je 12,3% bahníc plemena C a 24,2% križieniek s plemenom LC. Avšak ešte stále 26,2% bahníc C je v skupine R3 a 20,0% je genotypu ARQ/ARQ. U bahníc plemena C je taktiež nižší výskyt jedincov skupiny R4 aR5 pri porovnaní s plemenom ZV.

Zatriedenie bahníc plemena LC do skupín a genotypov scrapie a sumárne údaje za plemená ZV, C a križenky je uvedené v tab.9. a 10. U bahníc plemena LC sa nevyskytujú jedince IV. a V. skupiny. Prekvapením je však nízky 4,7% podiel v skupine I. a vysoký 42,2% podiel v skupine III., pričom genotyp ARQ/ARQ predstavuje 39,1%.

Na záver chceme uviesť, že chovateľov čaká ešte veľa práce ak budeme chcieť v rámci Programu podľa bodu 13 dosiahnuť:

„úroveň I. – farma pozostáva z oviec genotypu ARR/ARR“,

„úroveň II. – potomstvo farmy pochádza len od baranov s genotypom ARR/ARR“.

Z týchto dôvodov a na základe uvedených výsledkov je nevyhnutné započat' s genotypizáciou samičej populácie. Postup je uvedený v bode 15 Chovateľského programu nasledovne:

„Podľa výsledkov genotypizácie, samice zaradené do IV. a V. skupiny musia byť vyradené s chovu, pričom prednostne budú zaraďované do chovu samice I. a II. skupiny. Samice III. skupiny je možné zaraďovať do chovu za podmienky, že podľa výsledkov genotypizácie a zastúpenia jednotlivých genotypov v chove nebude možné zostaviť základné stádo zo zvierat I. a II. skupiny. Toto zaradenie samíc III. skupiny podlieha schváleniu Šľachtiteľskej rady pri Zväze chovateľ oviec a kôz o na Slovensku na základe návrhu príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy“. ☐

Vyhodnotenie nákupného trhu plemenných baranov v Pleši

Ing. Pavol Gúgľava
šľachtiteľ ZCHOK na Slovensku

Vážení priaznivci chovu oviec. Po roku sa opäť konal nákupný trh plemenných baranov mäsových plemien oviec u chovateľa Ing. Júliusa Šándora v Pleši. V tomto príspevku vás chcem oboznámiť s priebehom a s výsledkami hodnotenia (Tab. 1), ako aj so zaradením plemenných baranov do rizikových skupín na scrapie (Tab. 2). Plemenné barany na nákupnom trhu nepredviedli chovatelia z východného Slovenska, ktorým vzhľadom na veľkú prepravnú vzdialenosť bolo výnimočne umožnené ohodnotenie baranov na chovoch. Preto chcem týmto zároveň vyzvať chovateľov na východe, v Košickom regióne, aby sa pokúsili zorganizovať pre svoje chovy nákupný trh na plemenné barany. Úroveň predvedených zvierat hodnotím ako veľmi dobrú, pretože všetci chovatelia venovali odchovu plemenných baranov a ich príprave na nákupný trh náležitú pozornosť. O tom svedčí aj nízky počet vyradených baranov. Čo je zvlášť

Tab.1: Vyhodnotenie nákupného trhu
Miesto NT: SS GROUPE s.r.o. Ing. Šándor, Pleš, Dátum NT: 6.5.2008

Ident. stáda	Plemeno	Počet prihl.	Počet predv.	Triedy ER EA EB I II	Spolu zarad	Počet vyrad.
T. Belány, Balvany	MxIFxLC	10	9	0 4 5 0 0	9	0
VPP SPU Koliňany	IF	20	19	5 6 7 1 0	19	0
Agro Hostovce	OD	30	26	1 9 12 3 0	25	1
Agrofarma Pleš	IF	31	31	9 17 4 1 0	31	0
Agrofar-ma Pleš	SF	14	13	1 2 7 3 0	13	0
Š. Csank Gem. Dechtáre	CH	15	14	2 6 5 0 0	13	1
Keľo a synovia, s.r.o.	BE	36	34	3 10 15 3 1	32	2
Keľo a Synovia, s.r.o.	IF	32	32	3 5 14 8 0	30	2
Rimava, s.r.o. Jesenské	MxIF	26	25	0 10 11 3 0	24	1
PD Nová Bodva	M	20	20	1 5 12 1 0	19	1
PD Nová Bodva	SF	3	3	0 1 1 1 0	3	0
RD servis Čizatice	RO	7	5	2 1 1 1 0	5	0
RD servis Čizatice	CH	21	18	0 1 10 2 5	18	0
Agro – Mold Moldava	M	3	2	0 0 2 0 0	2	0
Ing. Priam, Somotor	M	12	12	0 3 9 0 0	12	0
Celkom za NT		280	263	27 80 115 27 6	255	8

Ing. Keľo

Ing. Šándor

Vítaz NT

Tab. 2: Vyhodnotenie výsledkov genotypizácie na scrapie podľa jednotlivých chovov

Ident. stáda	Plemeno	Počet predv.	Rizik. Skupina I. II. III.	Spolu zarad	Počet vyrad.
T. Belány, Balvany	MxIFxLC	9	2 5 2	9	0
VPP SPU Koliňany	IF	19	12 7 0	19	0
Agro Hostovce	OD	26	22 3 0	25	1
Agrofarma Pleš	IF	31	10 21 0	31	0
Agrofarma Pleš	SF	13	8 5 0	13	0
Š. Csank Gem. Dechtáre	CH	14	1 5 7	13	1
Keľo a synovia, s.r.o.	BE	34	30 2 0	32	2
Keľo a Synovia, s.r.o.	IF	32	23 7 0	30	2
Rimava, s.r.o. Jesenské	MxIF	25	13 9 2	24	1
PD Nová Bodva	M	20	19 0 0	19	1
PD Nová Bodva	SF	3	3 0 0	3	0
RD servis Čizatice	RO	5	0 5 0	5	0
RD servis Čizatice	CH	18	6 12 0	18	0
Agro – Mold Moldava	M	2	1 0 1	2	0
Ing. Priam, Somotor	M	12	1 5 6	12	0
Celkom za NT		263	151 86 18	255	8

potešiteľné, podľa výsledkov genotypizácie na scrapie bolo na tomto trhu predvedených až 59% plemenných baranov s genotypom ARR/ARR, čo svedčí o záujme chovateľov aj šľachtiteľov ZCHOK na Slovensku riešiť túto problematiku. Podujatie u Ing. Šándora sa už pomaly stáva tradíciou a teší sa veľkému záujmu chovateľskej verejnosti. Preto sa aj týmto spôsobom chcem Šándorovcom poďakovať za vytvorenie výborných podmienok pre usporiadanie tohto trhu, keď jeho zdarný priebeh nenarušila ani prietrz mračen v popoludňajších hodinách. Všetci sa tešíme na ďalšiu spoluprácu pri usporiadaní nákupných trhov v budúcich rokoch. □

ZÚČASTNILI SME SA

Výstava hospodárskych zvierat na veľtrhu Techagro 2008 – Animal Vetex v Brne

Pôvodná valaška z Moravy

V dňoch 6. a 7. apríla 2008 sa podpredseda Zväzu chovateľov oviec a kôz na Slovensku Ing. František Kurilla spolu s riaditeľom Ing. Pavlom Srpoňom zúčastnili na pozvanie štatutárnych zástupcov Svazu chovateľu ovčí a koz v Českej republike tradičnej poľ-

Burská koza

nohospodárskej výstavy na veľtrhu Techagro v Brne, ktorý sa konal v dňoch 6. až 10. apríla 2008. Nás predovšetkým zaujímal pavilón H, kde boli ustajnené ovce a kozy. Okrem prehliadky zvierat sme na požiadanie českých kolegov vyhodnotili aj jednotlivé kolekcie predvádzaných oviec a kôz, ktoré boli ocenené vecnými cenami. V tomto roku oproti plánovanému počtu vystavovaných zvierat bola malá početnosť zvierat zapríčinená rozšírením karanténneho pásma podľa výskytu „modrého jazyka“, kedy sa dodržiavaná zóna od ohniska 150 km

Predstavitelia SCHOK a ZCHOK

posunula hlbšie do vnútrozemia ČR. V rámci výstavy a hodnotenia oviec a kôz sme využili stretnutie aj na dopracovanie zmluvy medzi SCHOK Českej republiky a ZCHOK na Slovensku pri dovoze a vývoze plemenných zvierat, podmienky, ktoré sa musia obojstranne dodržať, vrátane požadovaných informácií a dokladov potrebných pre zápis oviec a kôz do PK. Rokovanie prebehlo so zástupcami SCHOK – Ing. Vít Mareš predseda predstavenstva, Pavel Mach prvý podpredseda, Ing. Mirka Marešová – vedúca PK a ďalšími účastníkmi, členmi SCHOK. Z tohto pracovného stretnutia vyplynulo, že je potrebná častejšia výmena vzájomných informácií v rámci zväzov, čo upevňuje našu vzájomnú spoluprácu. Autor: Ing. Pavel Srpoň

Spracovanie ovčej vlny priamo na výstave

Peter Baco

- člen výboru pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, na medzinárodnej konferencii vo Varšave venovanej stavu poľnohospodárstva a potravinárstva 4 roky po vstupe nových krajín do EÚ, povedal:

1. K Vývoju SPP

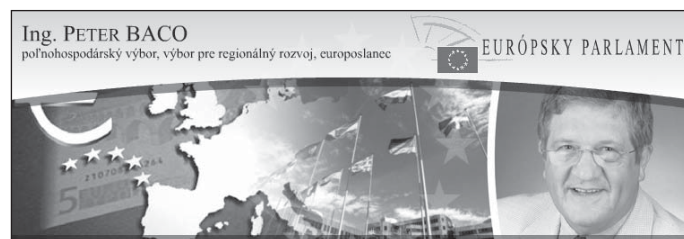
- Integračné a globalizačné tendencie auplatnenie SPP EÚ v SR majú pre doterajšie smerovanie slovenského poľnohospodárstva v strednodobom horizonte pozitívny dopad v rastemimotrých a celkových príjmoch, zároveň však utlmujú produkciu. Transformačný proces od roku 1990, podmienky vstupu SR a agrárne reformy boli žiaľ nastavené tak, aby agrosektory EÚ-15 boli zvýhodnené, čím sa SR dostala dodiskriminujúcej polohy.

- Menej efektívne odvetvia ako je živočíšna výroba, ale aj napríklad zelenina a iné výroby z vyššou pridanou hodnotou, sa ukazujú v tomto období, z ekonomického pohľadu, menej zaujímavé pre agropodnikanie. To vedie k zmene štruktúry výroby, preto u týchto odvetví je potrebné rozvojové komoditné programy zásadne prehodnotiť podľa úspešných domácich a zahraničných príkladov. Mám na mysli NDR a tiež ČR. - Kritickým miestom v oblasti rozvoja vidieka je tendenčné nedoceňovanie úlohy prosperujúceho agropodnikateľa ako kľúčového nositeľa aj nepoľ-

nohospodárskych ekonomických aktivít na vidieku. Prioritne ale len tam, kde agropodnikatelia prosperujú a rozvíjajú celý vidiek a tam kde agropodnikatelia krachujú, celý vidiek upadá. - Odvetvia poľnohospodárstva, ako súčasť ekonomík národných štátov, majú plniť predovšetkým ekonomickú funkciu. Novou prioritou SPP by preto mala byť ekonomicko-obchodná konkurencieschopnosť a expanzia. Bolo by potrebné k tomu využiť všetky legitímne nástroje a to oveľa agresívnejším spôsobom ako sa to rieši doposiaľ.

2. Priority SR v procesoch prehodnocovania SPP

- Z hľadiska spravodlivosti nám ide o rovnaké pôsobenie všetkých nástrojov spoločnej politiky vo všetkých členských krajinách EÚ
- Z hľadiska perspektívnosti máme záujem na uplatnení takých opatrení v SPP EÚ, ktoré umožnia zásadným spôsobom priblížiť sa k svetovým cenám.
- Z hľadiska udržateľnosti máme kľúčový záujem na podstatne intenzívnejšom využití prírodného,

ľudského, investičného a organizačného potenciálu poľnohospodárstva v SR.

3. Ku kríze cien potravín

Zdražovanie potravín je dôsledkom súčasnej volatility agrárnych trhov, ktoré sú inak prirodzene nestabilné. Prvoradou úlohou agrárnych politikov preto vždy bolo a aj naďalej zostáva eliminovať takúto nestabilitu.

Spomeniem tu biblický príbeh o siedmich tučných a siedmich chudých kravách, keď spoločnosť už pred tisícročiami dokázala organizáciou agrárnych trhov zabrániť volatilitu na agrárnom trhu a poskytnúť Egyptu podmienky pre rozkvet, zatiaľ čo iné spoločnosti trpeli hladomorom a vojnami pre nedostatok potravín.

Celé dejiny ľudstva sa v rozho-

dujúcej miere odvíjali od schopnosti každej spoločnosti akceptovať túto prioritu agrárnej politiky. Prebiehajúci boj vo WTO o vojensko-mocenské či obchodno-ekonomické národné záujmy, ktorého sme dnes svedkami, je však, žiaľ, potvrdením celkom iných priorit agrárnych politikov v súčasnom svete.

Organizovanie stability agrárnych trhov treba preto aj na pôde WTO dostať ako jeho prioritu na podporu zmysluplnosti akýchkoľvek národných politikov vrátane našej spoločnej agrárnej politiky. Inak mlátime, vážené dámy, vážení páni, prázdnu slamu a budeme to robiť dovtedy, kým nás globálna potravinová kríza neprinúti k radikálnym opatreniam, samozrejme, vždy na škodu verejnosti, farmárov, ale na prospech špekulantov. □

POZVÁNKA OD NÁS

Za tradičnou kultúrou do Malatinej

Súťaže o najchutnejšie syry, v praskaní bičom, výstavy, tvorivé dielne, videoprojekcie či súťaž o najkrajšie jahňa ponúka vo svojom programe VIII. ročník festivalu valaskej kultúry -- Bačovské dni. Areál amfiteátra i základnej školy v Malatinej sa naplní v programoch divákmi 12. a 13. júla. Atmosféru podobnú tradičnej kultúry navodí v predvečer festivalu 11. júla v kultúrnom dome premietanie dokumentárneho filmu o podobách života na salaši Bača

Jano Červeň z tvorivej dielne Ľubomíra Viludu a Ivana Kršiaka. Úvod sobotného programu je určený turistom. Od 7.30 je pripravený výlet horizontom malatinského chotára. V základnej škole budú o 15.00 hodine sprístupnené tri výstavy. Na prvej s názvom Kroj náš každodenný bude na dvadsiatich figurínach prezentovaný ľudový odev z Myjavsky. Zručné ruky domácich žien sprítomní predajná výstava Malatinské koberce. Priestorové práce detí z Oravy na tému Strašiak - ochrana úrody spestria areál základnej školy. Do expozície budú môcť na tvorivej dielni svojimi strašiakmi prispieť i návštevníci festivalu, ktorí v ankete rozhodnú o tom najkrajšom. Večer sa od 18.30 presunie program na amfiteáter, kde sa predstavia folklórne skupiny a súbory z

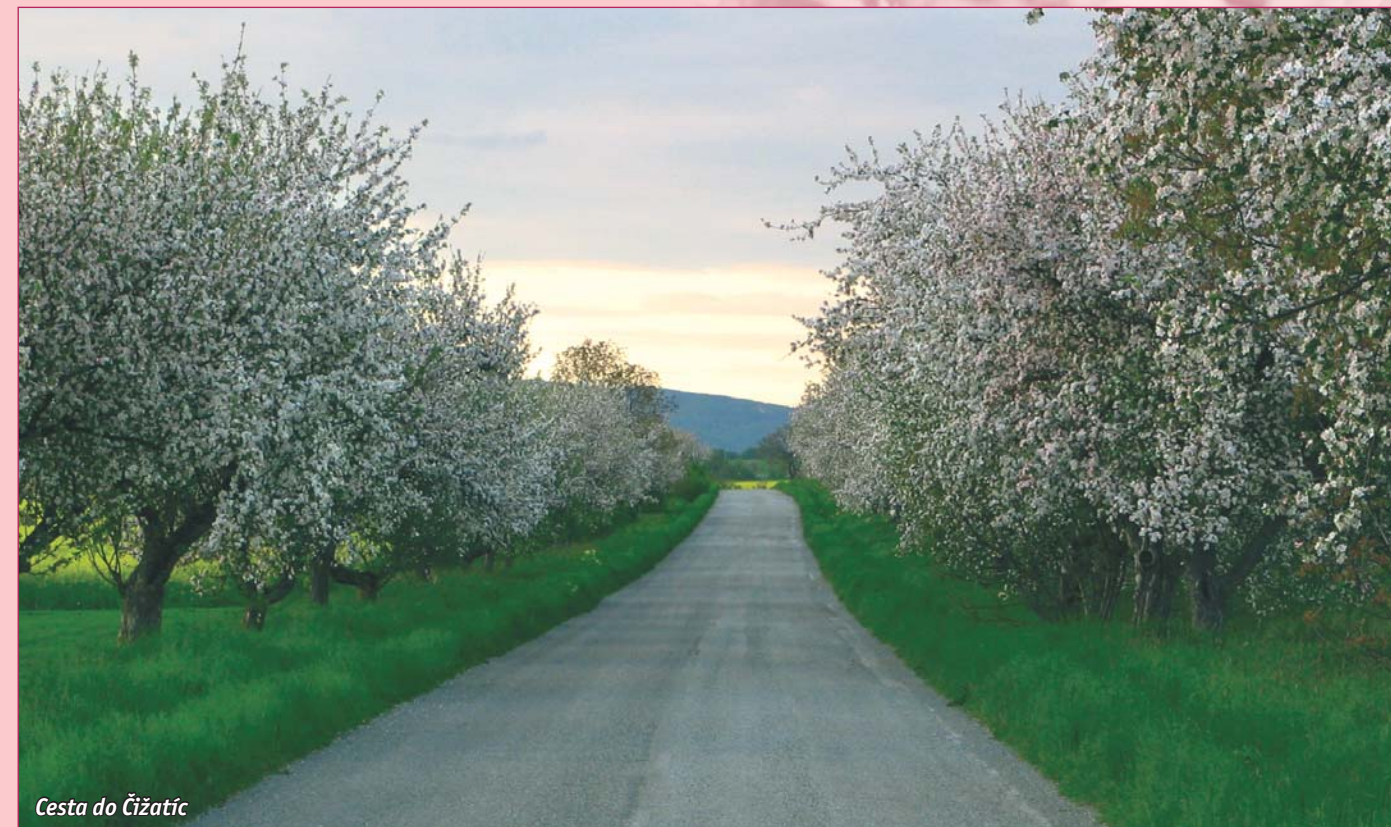
Myjavy, Soláňa v Českej republike a profilový program folklórny súbor Stavbár zo Žiliny. Záver sobotného programu bude patriť ľudovej zábave v areáli amfiteátra. Nedeľný program ponúka od 10.00 h tradičný malatinský jarmok so slovenskými, českými a poľskými tvorcami, od 11.00 h súťaž o najchutnejšie výrobky z ovčieho mlieka (v kategóriách syr hrudkový, syr údený, oštiepok a žinčica) a ich ochutnávku spojenú s predajom, ako i súťaž o najkrajšie jahňa. O víťazných syroch i najkrajších jahňatách rozhodnú okrem odbornej poroty i diváci anketou. Festivalové dianie vyvrcholí o 13.00 h. medzinárodnou súťažou v praskaní bičom a scénickým programom Pastierske obrázky. V ňom sa predstavia skupiny, súbory, hud-

by a sólisti z Čadce, Lendaku Važca, Malatinej, Dolného Kubína a hostia z Poľska a Českej republiky. Hlavnými usporiadateľmi festivalu je obec Malatiná a Oravské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne, organizácia v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja.

Viac informácií na <http://osvetadk.sk> <<http://osvetadk.sk>>.

Záujemci o súťaž vyhlásené v rámci festivalu sa môžu kontaktovať na e-mailovej adrese: osvetadk@osvetadk.sk <<mailto:osvetadk@osvetadk.sk>>, alebo telefonicky: 043/5864978

Dolný Kubín 9. 6. 2008
PhDr. Miroslav Žabenský
zabensky@osvetadk.sk <<mailto:zabensky@osvetadk.sk>>
043/5864928

Cesta do Čížatíc

Bonitácie v chovoch

Jednou z hlavných aktivít Zväzu chovateľov oviec a kôz na Slovensku - družstvo je aj šľachtiteľský program jeho riadenie a sledovanie procesu u ostatných chovateľov, konzultácia, výmena poznatkov a výsledkov. Medzi súvisiace aktivity patrí aj sledovanie kontroly úžitkovosti, ktorú vykonávajú Plemenárske služby Slovenskej republiky š.p., spravidla u väčších

chovateľov a Slovenský zväz chovateľov Bratislava (SZCH), u drobných chovateľov. ZCHOK v zmysle Zákona o šľachtení a plemenitbe HZ č. 194/1998 Z.z. s účinnosťou od 1.7.98 ako uznaná chovateľská organizácia vykonáva:

- starostlivosť o rozvoj šľachtenia a plemenitby oviec a kôz - Šľachtiteľská rada pri ZCHOK (SR)

- vedenie PK podľa štatútu Plemennej knihy (PK) a Plemenného registra (PR) Oprávnenie č. 41/1997, vydané MP SR poveruje ZCHOK vykonávať niektoré plemenárske činnosti - šľachtenie a hodnotenie oviec a kôz, vedenie plemenných kníh a vydávanie preukazov o pôvode (POP). (pokračovanie na 20. strane)

Bonitácia v Demjate

Bonitácia-Brutovce

Tabuľka č.1

Celk.počet stád	Predč. vyr. bahník jariek spolu	Počet zvierat v dobe bonitácie	Počet predv. matiek jariek spolu	Stav oviec ponechaných v KÚ	Zaradenie jariek do matiek (%)	Počet vyr. baranov	Bar. v KÚ	Počet oviec na 1 barana	Jahňatá na chov	
									jah.	bar.
147	4750	63009	37852	33600	29,9	163	1067	40,9	11321	2553
	1948		10216	10035						
	6698		48068	43635						

Dúbrava

Po bonitácii - Proč (šľachtiteľ fotí)

Dobrý strážca-Bystré

Jarky pred hodnotením - Bystré

Litmanová

Šľachtenie - je definované ako zlepšovanie **úžitkových vlastností hosp. zvierat a iných znakov selekciou a plemenitbou. Šľachtenie a hodnotenie (bonitácia) sa vykonáva v chovoch: ŠCH** - šľachtiteľských - produkcia plemených baránkov a plemených jahničiek - uznáva MP SR

ŠECH - šľachtiteľsko-experimentálnych - produkcia plemených jahničiek pre reprodukciu aj na predaj a plemených baránkov po súhlase Výberovej komisie pre MP SR (VK MP) a Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK (ŠR) - uznáva MP SR **RCH** - rozmnožovacích produkcia plemených jahničiek. Môže byť príprava na ŠCH - uznáva ŠR pri ZCHOK

ÚCH - úžitkových chovoch - KU zakladá PS SR š.p. - príprava na uznanie RCH

V praxi šľachtitelia ZCHOK každoročne vykonávajú šľachtiteľskú činnosť u chovateľov oviec, ktoré sú zapojené do KÚ, kde v spolupráci s chovateľom vykonávajú:

- bonitáciu jariek - ohodnotenie na základe exteriérových vlastností a výsledkov vlastnej úžitkovosti s určením výslednej elitnej triedy - zaradenie do reprodukcie, hodnotenie prebehu podľa aktuálneho bonitačného kľúča,
- brakovanie- vyradovanie bahnic na vek, exteriér a úžitkové vlastností - na požiadanie chovateľa
- plemenitbu - čistokrvnú, resp. iné formy - zošľachtovacie, úžitkové, prevodné atď.,

Jednotlivé spôsoby plemenitby sa vykonávajú na základe vypracovaných šľachtiteľských programov:

Stádo pred bonitáciou - Závadka

Tu bude dojáreň - Proč

- čistokrvná plemenitba sa vykonáva na základe dosahovaných úžitkových vlastností porovnateľnými s plemeným štandardom oviec chovaných na Slovensku

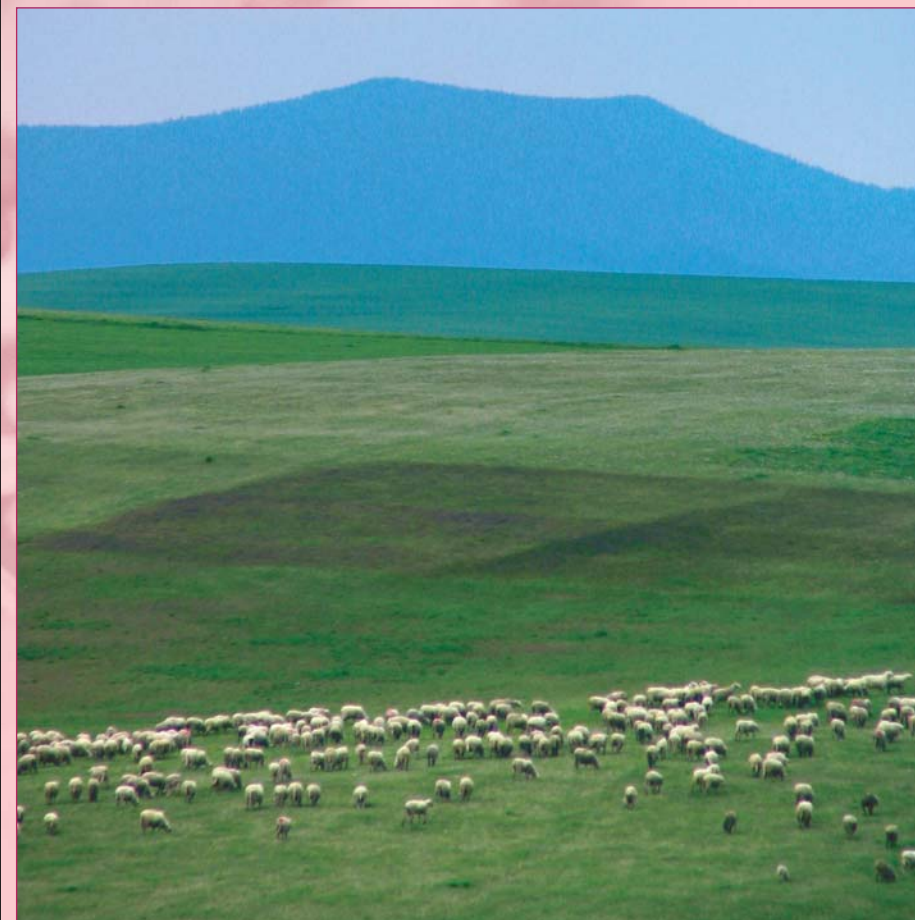
- program na zvyšovanie mäsovej úžitkovosti
- program na zvyšovanie mliekovej úžitkovosti
- vypracovanie prídusťacích plánov s využitím výsledkov z KÚ, odhadu plemennej hodnoty - metodikou Blup AM, podľa plemennej príslušnosti, formy plemenitby, keď sú zaraďované do plemenitby najlepšie geneticky hodnotené jedince zodpovedajúce požadovaným plemeným a zdravotným požiadavkám
- dodanie zoznamu potenciálnych matiek plemeného potomstva (matky - bahnice s najvyššou plemennou hodnotou v stáde) ktorý slúži pri selekcii plemeného potomstva - ich označovania (baránky a jahničky), ktoré sú zaraďované do ďalšej reprodukcie
- organizovanie a vykonávanie nákupných trhov (NT) pre plemené barany a capy v spolupráci s VK MP SR a SZCH BL
- vydávanie preukazov o pôvode (POP) pre plemené barany, capy, bahnice a kozy
- konzultácia šľachtiteľov s chovateľmi pri riešení požiadaviek v chove oviec, odporúčenia, atď. Výsledky bonitácií za rok 2007 boli prezentované na stretnutí chovateľov Demeter 2007 v Lipovskom Hrádku. Sumár z bonitácií v roku 2007 je v tabuľke č.1. V roku 2008 práve prebiehajú bonitácie v jednotlivých chovoch. Predpokladáme, že početnosť bonitovaných zvierat by mala byť na úrovni roku 2007. Musíme podotknúť, že všetky zvieratá bonitujú celkovo štyria šľachtitelia Zväzu chovateľov oviec a kôz na Slovensku. Začiatok bonitácií je v období začiatku apríla. Bonitácie by mali byť ukončené do 30.6.2008. Termíny bonitácií si plánuje každý šľachtiteľ samostatne v rámci svojho pracovného obvodu. Každý chovateľ je o tomto termíne v dostatočnom predstihu informovaný písomnou formou. V tomto liste je šľachtiteľom určený termín bonitácie, chovateľ je požadovaný o fyzickú účasť jednotlivých kategórií zvierat a dostatočné personálne zabezpečenie pre bonitáciu. Šľachtiteľ ZCHOK vykoná bonitáciu v spolupráci s konzultantom PS SR š.p. pre výkon KÚ oviec. Pri bonitácii je vykonané brakovanie základného stáda bahnic, plemených baranov a ohodnotenie

plemenných jariek. Šľachtitelia sa snažia počas bonitácie alebo aj po bonitácii vytvoriť dostatočný priestor pre konzultačnú činnosť. Snažia sa fundovane odpovedať na problémy, ktoré chovateľov trápia. Zo strany chovateľov predstavuje bonitácia veľkú záťaž na organizačné zabezpečenie. Bonitácia poskytuje priestor, kde po jej ukončení prebehne zhodnotenie chovateľskej úrovne a podmienok v chove. Tie dokáže šľachtiteľ objektívne zhodnotiť najmä vďaka tomu, že sa pohybuje vo väčšom množstve chovov a umožňuje mu to lepšie ich zhodnotiť. Teší nás, že pre mnohých chovateľov je bonitácia slávnosťou, na ktorej si dokážu uctiť svoju ťažkú prácu a prácu svojich zamestnancov. Aspoň na krátku chvíľu sa spoločne stretnú po namáhavej práci,

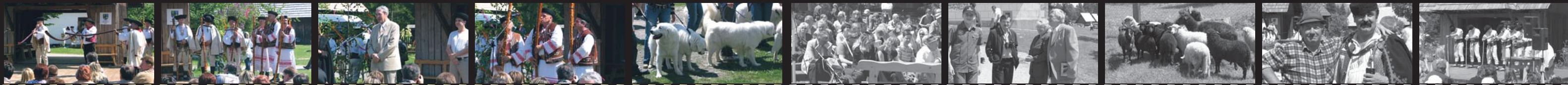
vymenia a porovnávajú si poznatky. Výsledkom bonitácie je teda predovšetkým určenie výslednej triedy jariek, ich odborné posúdenie, zaradenie do plemenitby a v neposlednom rade dôležité brakovanie vo všetkých kategóriách, ktoré má tiež zabezpečiť prvotný cieľ každého chovateľa - genetický pokrok. Ten znamená aj posun k dosiahnutiu lepších výsledkov v úžitkovosti spojených s kladným ekonomickým efektom.

Všetky zistené skutočnosti sa uvedú v zápise o vykonaní bonitácií, ktorý slúži aj na sledovanie plnenia úloh, ktoré si zaznamenávajú členovia bonitačnej komisie.

Autor: Ing. Pavel Srpoň, Ing. Slavomír Reľovský
Autor fotografií: Ing. Slavomír Reľovský, Ing. Pavel Srpoň

Pasenie a košarovanie- NOFA Vrbov

Z NAŠEJ ČINNOSTI

OVENÁLIE 2008 - SVIATOK OVČIAROV NA LIPTOVE

Vyhodnotenie súťaže o najlepšie bačovské výrobky

Niečo o Ovenáliach

Stalo sa už krásnou tradíciou, že v poslednú májovú nedeľu sa v prírodnom Múzeu liptovskej dediny Pribylina usporiadávajú ovčiarske slávnosti, a to „Ovčiarska nedeľa – Ovenálie“. Samotným zámerom a poslaním tohto výnimočného podujatia je vyzdvihnúť význam ovčiarstva z celospoločenského hľadiska, zachovať naše ľudové a ovčiarske tradície, prispieť k vybudovaniu typickej slovenskej agroturistiky a obohatiť spotrebiteľský trh o naše ovčie a kozie špeciality. Zvlášť naše ovčie mliekarstvo aj keď je svojim objemom malé, má pre Slovensko obrovský imidžotvorný význam. Vďaka zahraničným hosťom nemá záujem o to, čo je všade bežné, ale bude mať záujem o to, čo je pre nás typické a osobitné. Preto má taký obrovský význam náš ovčí hrudkový syr, naša slovenská bryndza, naše ovčiarske špeciality – parenice, oštiepky a pod. Sú to skutočne naše tradičné výrobky a našou povinnosťou je ich chrániť, zachovať a ďalej zveľaďovať.

V tomto roku sa tiež 25. mája uskutočnili tieto tradičné ovčiarske sviatky – Ovenálie 2008 a to pod záštitou ministerky pôdohospodárstva Ing. Zdenky Kramplovej. Ich usporiadateľmi boli Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Žilinský samosprávny kraj, Liptovské múzeum v Ružomberku, Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, NIKA, s.r.o. Považská Bystrica a ďalší usporiadatelia. Generálnym sponzorom tohto podujatia bola NIKA s.r.o.

Samotné ovčiarske sviatky sa uskutočnili v areáli Múzea liptovskej dediny a začali už v sobotu 24. mája, kedy sa uskutočnila Medzinárodná výstava ovčiarskych psov – čuvačov. Bol to už

39. ročník Memoriálu prof. Antonína Hrízu. Ovčiarska nedeľa mala celú radu nádherných podujatí. Po krátkom privítaní pozvaných hostí v kaštieli Parížovce sa uskutočnil tradičný slávnostný sprievod hostí a účinkujúcich na amfiteáter, kde bolo slávnostné otvorenie. Ovčiarsku nedeľu otvorila svojím príhovorom riaditeľka Liptovského múzea PhDr. Ivetka Zuskinová. Potom za MP SR vystúpila riaditeľka odboru pôdohospodárstva MP SR Ing. Jarmila Dúbravská, PhD., ďalej riaditeľ odboru žilinského samosprávneho kraja PhDr. Pavol Holeštiak a generálny sponzor Ing. Ján Keresteš. Vo svojich krátkych príhovoroch zvýraznili význam ovčiarstva a jeho perspektívy. Pevne veríme, že s ovčiarstvom to bude aj v budúcnosti len lepšie a lepšie. Potom pokračoval krásny kultúrny a folklórny program na amfiteátri. Popri tom bolo na týchto oslavách veľa sprievodných podujatí, ako bol pastiersky folklór, Valaská škola – písťalkári, pocta bačom a valachom, haluškári – súťaž vo varení halušiek s verejnou degustáciou. Pre ovčiárov bola zaujímavá a hodnotná i prezentácia knihy Ing. Jána Keresteša – „Ovčiarstvo na Slovensku“. Túto knihu obdržali aj poprední ovčiari a víťazi v jednotlivých súťažných kategóriách. Pre spracovateľov ovčieho a kozieho mlieka sa uskutočnila tiež tradičná súťaž o najlepších bačovských výrobkov, ktorú organizoval bývalý mliekarenský výskumný pracovník Ing. Karol Herian, CSc.

Na týchto ovčiarskych slávnostiach sa zúčastnilo veľa významných ľudí, napr. zo ŠVPS z Bratislavy ústredný riaditeľ MVDr. Ján Pliešovský, PhD. so svojím sprievodom, MVDr. Fridolín Pokorný, vedúci pracovníci z výskumných ústavov ako napr. z Výskumného ústavu ovčiarskeho Doc.

RNDr. Milan Margetin s kolektívom spolupracovníkov, z VUM, a. s. Žilina Ing. Martin Tomaška, PhD., Ing. Marcela Kontová, CSc., z vysokých škôl z Bratislavy a to z FCHPT STU Ing. Mária Geifová, PhD., Ing. Gabriel Greif, PhD., Ing. Ladislav Staruch, PhD., z SPU Nitra dekan FAPZ Prof. Ing. Daniel Bíro, PhD. s kolektívom, zástupcovia fakulty biotechnológie a potravinárstva z SPU Doc. Ing. Jozef Golian, Dr., Doc. Anna Michalcová, PhD., Doc. Juraj Čuboň, PhD., pracovníci Univerzity veterinárneho lekárstva od rektora Prof. MVDr. Emila Pilipčineca, PhD. z Košíc i z Mendelovej univerzity v Brne Doc. Květoslava Šustová, PhD. s kolektívom, predseda ZCHOK Ing. Jozef Eštočin s celou radou významných chovateľov oviec a kôz a ďalší významní hostia. Celkový odhad návštevníkov bol cca 5 tis. ľudí, čo je najbohatšia účasť v doterajšej histórii ovčiarskych slávností.

Vyhodnotenie súťaží o najlepších bačovských výrobkov

Tohoročná súťaž o najlepších bačovských výrobkov bola zameraná prevažne na spracovateľov ovčieho mlieka a tiež kozieho mlieka a mliekarenských špecialít. Celkovo sa súťaže zúčastnilo 11 spracovateľov ovčieho a kozieho mlieka, z toho dvaja boli zameraní na kozie syry (Kozí dvor, Pezinok a Hornotoryšská syrárň IGET, Lipany). Celkovo bolo prihlásených do súťaže 48 mliečnych výrobkov. Všetkým dodávateľom vzoriek mliečnych výrobkov do súťaže patrí úprimná vďaka.

Mliečne výrobky určené na súťaž boli rozdelené do 5-tich kategórií a to do kategórie: Ovčí hrudkový syr, Bryndza, Ovčie špeciality, Kozie sy-

ry a špeciality a Žinčica. K vlastnému hodnoteniu výrobkov boli zostavené 3 – 4 členné hodnotiace komisie z nezávislých pracovníkov ŠVPS, vysokých škôl a domácich odborníkov. V ústrednej komisii, ktorá vzorky evidovala, triedila bol Ing. K. Herian, CSc., Ing. M. Kontová, CSc., Ing. M. Greifová, PhD. a Irena Zámečníková. Vlastné hodnotenie výrobkov spočívalo v hodnotení vzhľadu a konzistencie výrobku a tiež v hodnotení chuti a vône výrobku. Celé hodnotenie bolo anonymné, t.j. hodnotilo sa pod určenými číslami a nakoniec sa zo získaných výsledkov spravil priemer a zistilo sa poradie. Najviac výrobkov bolo v kategórii Ovčí hrudkový syr a Ovčie špeciality a preto sa tam museli spraviť dvojité komisie a nakoniec z výsledkov týchto komisií sa spravilo výsledné poradie.

Výsledková listina najlepších výrobkov:

A.) Kategória - Ovčí hrudkový syr

1. Oľga Apoleníková SHR, Pružina
- ovčí hrudkový syr
2. PD Liptovské Revúce
- ovčí hrudkový syr
3. Agrodružstvo Krivá
- ovčí údený hrudkový syr
4. SPDP Lužňan, L. Lužná
- ovčí hrudkový syr
5. OVISFARMA, s.r.o. P. Bystrica
- ovčí hrudkový syr

Na ďalších miestach sa umiestnili: PD Liptovské hole Kvačany, Ovčiarske družstvo Heľpa, PD Liptovské Revúce, Ovisfarma P. Bystrica, O. Apoleníková Pružina, PD Liptovské hole Kvačany, SPDP Lužňan L. Lužná, Bryndziareň Zvolenská Slatina a NIKA s.r.o.

B.) Kategória - Bryndza

1. PD Liptovské Revúce
2. Bryndziareň a syrárň s.r.o. Zvolenská Slatina
3. SPDP Lužňan, Liptovská Lužná
4. Oľga Apoleníková SHR, Pružina

C.) Kategória - Ovčie špeciality

1. SPDP Lužňan, Liptovská Lužná
- Ovčia parenica neúdená

2. Bryndziareň a syrárň s.r.o. Zvolenská Slatina
- Merino, ovčí zrejúci syr údený
3. SPDP Lužňan, Liptovská Lužná
- Parenica ovčia údená
4. PD Liptovské Revúce
- Ovčie srdiečko
5. OD Heľpa
- Ovčí oštiepok

D.) Kategória - Kozie syry a špeciality

1. Nika, s.r.o. Považská Bystrica
- Korbáčik pikantný
2. Bryndziareň a syrárň, s.r.o., Zvolenská Slatina
- Oštiepok
3. Kozí dvor, Pezinok
- Kozí syr s pažitkou
4. Nika, s.r.o. Považská Bystrica
- Maxi parenica údená
5. Nika, s.r.o. Považská Bystrica
- Parenica údená

Na ďalších miestach sa umiestnili výrobky ako bryndzové nátierky, korbáčik, syrové Nite a tiež kozie syry z Hornotoryskej syrárne v Lipanoch a z Kozieho dvora v Pezinku.

E.) Kategória - Ovčia žinčica

1. PD Liptovské Hole, Kvačany
2. PD Liptovské Revúce
3. SPDP Lužňan, Liptovská Lužná
4. OVIS Farma, Považská Bystrica
5. OD Heľpa

Na ďalších miestach sa umiestnilo Agrodružstvo Krivá a O. Apoleníková Pružina.

Všetci, čo priniesli vzorky mliečnych výrobkov do súťaže dostali od hlavných organizátorov pekné POĎAKOVANIE a prakticky všetkých účastníkov súťaže možno považovať za skutočných víťazov. Vyššie uvedené hodnotenie, aj keď sme sa ho snažili robiť maximálne objektívne, nikdy nemôže byť úplne dokonalé a skutočne objektívne z pohľadu spotrebiteľa. Diplomy za popredné umiestnenie obdržali teda iba víťazi na prvých troch miestach. **V mene organizátorov súťaže úprimne všetkým blahoželáme a prajeme im, aby nestrácali chuť ďalej súťažiť a aby boli stále lepší a lepší!**

Celkovo u tejto súťaže možno hodnotiť veľmi pozitívne najmä to, že sa z roka na rok zvyšuje kvalita ovčích a kozích syrov. Už takmer všetky ovčie i kozie hrudkové syry boli dobre vykysnuté a vyzreté, čo dáva dobrú záruku aj ich zdravotnej bezpečnosti. Veľmi potešiteľný je i bohatý predvedený sortiment mliečnych výrobkov z ovčieho a kozieho mlieka, ktorý sa stáva stále bohatším a bohatším. Bolo vidieť, že máme u nás ešte bohatý potenciál na sústavne zvyšovanie kvality i sortimentu. Za veľký prínos takejto súťaže treba považovať aj to, že sa rôzni výrobcovia mohli stretnúť a vzájomne si porovnať svoje výrobky, posúdiť vzájomnú kvalitu svojich výrobkov, niečo nové sa dozvedieť a hlavne navzájom sa povzbudiť.

Po prvýkrát bola v tento rok zaradená aj kategória kozích syrov, no žiaľ do súťaže sa prihlásili iba dvaja výrobcovia. Tieto kozie syry boli pomerne veľmi dobré, no pre našich ľudí ešte stále trochu nezvyklé. Možno tieto kozie syry by našli väčšie uplatnenie, keby sa vyrábali ako mäkké syry, prípadne s bielou plesňou na povrchu tak, ako to robia vo Francúzsku.

Po technickej stránke na súťaži je tiež stále čo zlepšovať. Veľkou nevýhodou bolo, že sme nevedeli koľkí výrobcovia vôbec prídu a aké výrobky prinesú. Veľa bolo hlavne ovčích hrudkových syrov a tam by si zaslúžili viacerí byť odmenení na prvých miestach. Tiež bola pestrá paleta špecialít a tiež sa im neušlo popredné ocenenie.

Samotná súťaž o najlepšie bačovské výrobky, ako aj celková atmosféra na tejto Ovčiarskej nedeľi veľmi prispela k splneniu vytýčeným cieľom tohto krásneho podujatia. Osobitne treba poďakovať za udržiavanie týchto krásnych tradícií riaditeľke Liptovského múzea PhDr. Ivetke Zuskinovej a tiež hlavnému sponzorovi – riaditeľovi spoločnosti NIKA Ing. Jánovi Kerestešovi z Považskej Bystrice, ktorý zabezpečil mnohé organizačné potreby, (plagáty, pozvánky, diplomy, svoje knihy na prezentáciu a tiež bohaté občerstvenie pre pozvaných hostí na Ovenáliach). Úprimná vďaka patrí aj Ing. Jozefovi Eštočinovi a celému ZCHOK, vedúcim pracovníkom MP SR, ŽSK a ďalším spoluorganizátorom. Samozrejme, že pomáhal aj celý rad ďalších usporiadateľov, organizácií i osôb – nadšencov a taktiež si zaslúžia úprimnú vďaka. Je to krásne, keď spoločným (pokračovanie na 24. strane)

(dokončenie z 23. strany)

úsilím sa podarí dobrá vec v prospech udržania si našich ľudových tradícií a prezentácie nášho ovčiarstva. K vydarenej akcii prispelo aj krásne počasie a sme presvedčení, že všetci účastníci Ovčiarскеj nedele v Pribyline boli veľmi spokojní, lebo tam bolo stále čo pozeráť, obdivovať a počúvať.

Ostáva naším želaním, aby sme si naďalej udržali tieto nádherné oslavy našich bačovských tradícií, aby sme k tomu pritiahli aj našu mládež a aby sme boli hrdí na naše krásne ovčiarske tradície a mliečne výrobky, ktoré boli a aj sú ozdobou medzi mliekarskými výrobkami nielen u nás, ale aj v celej Európe.

Autor: Ing. Karol Herian, CSc., Žilina
Autor fotografií: Ing. Jozef Eštočin,
Ing. Karol Herian

NAPÍSAĽI STE NÁM

Úspešné využívanie plemena ile de France v našich chovoch

Na základe výsledkov overovania vhodnosti plemena ile de France v úžitkovom krížení u plemena merino VÚO Trenčín pod gesciou Ing. J. Malíka, CSc. v rokoch 1970 – 1974 bolo doporučené ŠPP GR Bratislava realizovať dovoz plemenných jariek a plemenných baranov z Francúzska na Slovensko. V roku 1975 som nákup 100 kusov plemenných jariek a 8 kusov baranov plemena IF uskutočnil za spolupráce pri výbere zvierat s MVDr. Flom z OVZ Dolný Kubín. Okrem plemena IF sme prvý krát na Slovensko doviezli aj 50 kusov plemenných jariek a 2 ks plemenných baranov plemena berichone du cher, v roku 1975. Tento plemenný materiál bol umiestnený na vtedajších PP Rimavská Sobota. V ďalších rokoch realizoval nákup 10 kusov plemenných baranov plemena IF z Francúzska pán Prof. Gajdošík, CSc. Nákup sa realizoval od farmárov z oblasti Paríža. V súčasnej dobe v úspešnom chove týchto plemien pokračuje pán Ing. Keľo a synovia s.r.o. Veľké Teriakovce a pán Ing. Šandor na Agrofarme Pleš. Na tejto farme sa aj v roku 2008 organizoval NT a jeho kolektia plemenných baranov IF patrila k najlepším. Ing. Keľo a synovia s.r.o. Veľké Teriakovce každoročne predvádzajú na Agrokompexe Nitra plemenné jarky a plemenných baranov plemien IF a berichone du cher. V roku 2007 za kolekciu jariek plemena berichone du cher obdržali Zlatý Kosák. Plemenný baran sa umiestnil na II. mieste.

Plemeno IF vzniklo krížením oviec merino – rambouillet s baranmi leicester v roku 1845 vo Francúzsku. Pôvodne bolo toto plemeno nazývané

ako dishley – merino. Od roku 1850 ovce tohto typu sa veľmi rozšírili najmä v oblasti Paríža. Systematicky sa toto plemeno chová vo Francúzsku od roku 1920. Je to plemeno ťažké, ranné a uspôsobené na produkciu mäsa a vlny. Plemeno je veľkého telesného rámca, ovce vážia v priemere 65 kg. Hlava je široká a krátka s rovným profilom. Krátky a tlstý krk charakterizuje toto plemeno. Hruď je široká a klenutá, chrbát, kríže a zadok sú široké a silne osvalené. Stehná sú plné a hlboké, vonkajšie i vnútorné dobre vyvinuté. Nohy sú silné a stredne dlhé. Farba hlavy je tmavozltá až biela. Položka na sliznici jasná. Váha rúna je v priemere 4 kg u bahníc a 5 – 6 kg u baranov. Dĺžka vlny je 7 – 8 cm pri ročnom raste, sort. AB – B. Plemeno sa hodí na produkciu jahniat, ktoré v dobrých chovateľských podmienkach dosahujú za 100 dní 32 – 35 kg živej hmotnosť. Ovce sa dobre adaptujú na chov v ovčiarni ale dokonale znášajú chov na voľnom priestranstve nížinnej oblasti, kde je mierne a vlhké klíma. Oplodnenie pripustených oviec je 95 – 99 %. Plodnosť na obahnenú ovcu je 1,3 – 1,6 jahňaťa. Obdobie bahnenia je najvhodnejšie v mesiacoch september – máj. Barany používané v úžitkovom krížení s merinkami dávajú dobré výsledky a takéto potomstvo z IF generácie dosahuje v 100 dňoch 28 – 30 kg. Pri nákupe tohto plemena vo Francúzsku v roku 1975 sme konštatovali, že toto plemeno okrem dobrých výsledkov v úžitkovosti je i zdravotne v úplnom poriadku.

V prevodnom krížení plemena merino z pleme-

nom ile de France najďalej pokročili v ŠCH VPP SPU s.r.o. Koliňany – Žirany v okrese Nitra, kde podiel krvi plemena IF dosahuje už 75 – 87,5 %. Ing. Milan Poliaček zootechnik chovu je z prevodným krížením veľmi spokojný. Oceňuje u krížencov najmä rannosť, dobrú chodivosť aj v členitom teréne, výborný zdravotný stav stáda. U 406 bahníc dosiahli 127,2 % plodnosť na obahnenú ovcu. Priemerný denný prírastok u baránkov bol 309 gramov a u jahničiek 291 gramov. Lepších výsledkov tomto chove by sa dosiahlo zlepšením krmenia cez zimné obdobie.

V úžitkovom krížení sa dosahuje dobrých výsledkov z plemena IF v merinskom stáde FaRM Močenok v okrese Nitra, kde u 294 ks sa v roku 2007 dosiahlo na obahnenú ovcu 146 % plodnosti. U 206 ks jahniat jatočných odpredaných do Talianska v roku 2008 pred Veľkou Nocou dosiahlo speňaženie 90 Sk / kg z priemernou živou hmotnosťou jahniat 18 kg.

Dobrých výsledkov pri využívaní plemenných baranov IF dosahuje aj ŠCH Rimava – Jesenské, kde je konateľkou pani Juríčková Katarína. Dosiahli tu u 185 ks bahníc 140,2 % plodnosti na obahnenú ovcu. Podobne aj v ŠCH u pána Tibora Belányho v Balvanoch dosiahlo sa u krížencov MxIF – LC 145 % plodnosti na obahnenú ovcu, chová sa tu 355 bahníc.

V dvoch najlepších ŠCH u plemena IF sa v roku 2006 – 2007 na Slovensku dosiahli v reprodukčných ukazovateľoch tieto výsledky.

Autor: Ľudovít Zubčák

Názov stáda	Počet prip. ks	bahníc vyrad. ks	Jal. ks	Obah. ks	Počet nar. jahniat	Perc. opl %	Perc. plo. %	Perc. plod. na obahn. %
Ing. Šandor Agr. Pleš	184	34	6	144	243	96	162	168
Ing. Keľo a synovia s.r.o.	187	0	19	168	278	89,8	148,7	165,5

Vychudnutosť oviec – chovateľský a zdravotný fenomén v chove oviec

Prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc.

Univerzita veterinárskeho lekárstva, Košice

Zlý výživný stav oviec je najčastejšie sa vyskytujúci chovateľský a zdravotný problémom v súčasných podmienkach chovu oviec. Pokiaľ rozdiel v požadovanej úrovni kondičného stavu zvierat je v stáde vyšší ako 10 %, je výsledkom narušenia interakčných vzťahov oviec s ich životnými podmienkami a považuje sa za patologický. U vychudnutých zvierat chuť do žrania býva dobrá a väčšinou sa znižuje len u veľmi zoslabnutých oviec. Postihnuté zvieratá sa nerady pohybujú a zaostávajú za stádom. Celkovo sú zoslabnuté, anemické s vpadnutými očami. V medzisanici a v distálnej časti krku sa vytvárajú početné stagnačné edémy. Runo je nasúvislé, vlna vypadáva na početných častiach tela (alopektické ložiská - obr. 1). V dôsledku úbytku svalovej hmoty vystupujú v niektorých častiach tela kosti (rebrá, stavce chrčtice, bedrové a sedacie hrbole, atď., - obr. 2). V prípade, že zlý výživný stav sa vyskytuje u bahníc, je spojený s poklesom mliečnej produkcie a zmenami fyzikálne – chemického a biologického zloženia mlieka. Reprodukčné poruchy sa prejavujú infertilitou (tichá ruja, nízke zabrezávanie), potratmi, prolapsami, dystokiami a popôrodnými komplikáciami. U jahniat sa pozoruje nízka hmotnosť pri narodení, životaschopnosť a zvýšená mortalita a morbidita v peripartálnom a postnatálnom období. Vychudnuté bahnice produkujú nedostatok mledziva resp. mlieka so zníženou biologickou hodnotou. Takéto zvieratá majú narušené obranné mechanizmy, čím sa sekundárne zvyšuje vnímavosť zvierat k infekčným, parazitárnym a produkčným chorobám.

Ovce v zlom výživnom stave (hodnota kondičného stavu 1 až 2) predstavujú v stáde stále riziko z dôvodu šírenia chorôb na ostatné zvieratá a negatívne ovplyvňujú ekonomiku chovu (nízka produkčná a reprodukčná výkonnosť vychudnutých zvierat). Postihnuté zvieratá z uvedených príčin je v stáde najlepšie izolovať a venovať im zdravotnú a chovateľskú pozornosť. Vzhľadom na zdravotnú a ekonomickú závažnosť syndrómu vychudnutosti oviec sú potrebné účinné opatrenia, ktoré je možné aplikovať len na základe poznania etiológie. Odhalenie príčin zlého výživného stavu zvierat vyžaduje komplexnú analýzu podmienok chovu, ošetrovania a zdravotného stavu zvierat. K tomu je potrebná úzka spolupráca chovateľa, veterinárneho lekára, plemenárskej služby, prípadne ostatných biologických služieb. Samotné šetrenie na úrovni chovu pozostáva z analýzy prostredia (geografické podmienky - pôdne, klimatické podmienky, atď., zoohygienické podmienky - technológia ustajnenia, teplota, vlhkosť a koncentrácia plynov v prostredí, atď., výživa a technológia krmienia - spôsob krmienia, zloženie krmnej dávky, kvalita krmiva, atď.), produkcie (posúdenie

úžitkových parametrov - množstvo a kvalita mlieka, hmotnostné prírastky, atď.), reprodukcie (plodnosť, inseminačný index, natalita jahniat, atď.), zdravia (zhodnotenie morbidity, priamych a nepriamych strát, uplatňovanie systému preventívnej diagnostiky a kontroly zdravia na úrovni chovu, atď.). Súčasťou analýzy chovu je klinické vyšetrenie zvierat (vyšetrenie stáda ako celku, vyšetrenie postihnutých zvierat), a laboratórna diagnostika (laboratórna analýza krmiva, biologického materiálu od zvierat - krv, moč, bacherový obsah, mlieko, tkanivá, patologicko - anatomická pitva uhynutých zvierat, atď.).

Najčastejšie ako príčiny zlého výživného stavu zvierat v súčasných podmienkach chovu oviec vystupujú:

- **Nedostatky vo výžive v množstve** a kvalite krmív vrátane zastúpenia jednotlivých živín.

Pre diagnostiku porúch vo výžive zvierat je potrebné mať k dispozícii výsledky vyšetrení krmiva na jednotlivé živiny a ich zastúpenie včítane esenciálnych nutričných látok. Rovnako vo vzťahu k poruchám vo výžive je optimálne chýbajúce živiny stanoviť na úrovni organizmu zvierat (krv, tkanivá). Po úprave výživy alebo doplnení chýbajúcich živín do krmnej dávky dôjde s odstupom času po ich skrmovaní u zvierat k úprave kondičného stavu, produkčných a reprodukčných ukazovateľov a vylepšení celkového zdravotného stavu. Deficiencia živín u zvierat môže byť primárne spôsobená ich nedostatkom priamo v krmive (u oviec najčastejšie pastva) alebo sekundárne poruchami v absorpcii a utilizácii živín (napr. pri chorobách tráviaceho traktu - enteritidy, chronické endoparazitózy, atď.) resp. ich metabolickým využitím. Z tohto pohľadu majú význam nevybilancované a jednostranné krmné dávky, kedy nadbytok jed-

nej látky znižuje alebo blokuje resorpciu druhej živiny (napr. nadbytočné hnojenie pôdy dusíkatými látkami môže znížiť v rastlinách obsah horčíka, medi, kobaltu, molybdénu, mangánu., prebytok fosfátov v krmnej dávke znižuje resorpciu vápnika z tráviaceho traktu., pri nedostatku energetických látok v krmnej dávke sa znižuje využitie bielkovín). Proteínovo - energetická malnutícia je v chove oviec najčastejšie sa vyskytujúci nedostatok vo výžive. Stratou hmotnosti a zvýšenou chorobnosťou reagujú na nedostatočný diétny príjem bielkovín všetky kategórie oviec, najcitlivejšie však sú vysoko gravidné zvieratá, laktujúce bahnice, rýchlo rastúce zvieratá, mláďatá, plemenné barany a choré zvieratá. Z ostatných nutričných látok vystupujú ako korenčné minerálne látky (makroprvky - Ca, P, Mg - poruchy vo vývoji kostí, tetanie, prolapsy pošvy a maternice, uľahnutie po pôrode., mikroprvky - Zn - poruchy v raste, anorexia, vypadávanie vlny, parakeratóza, poruchy spermiogenézy, infertilita, perinataálna mortalita, involúcia thymusu, porucha imunitných funkcií., Cu - poruchy vo vývoji melanínu, keratinizácii vlny a spojivových tkanív, anémia, poruchy rastu., Se - myopatie priečne pruhované a hladkého svalstva, nekroza hepatocytov, zníženie obranných funkcií., I - struma, porucha reprodukčných funkcií, alopecia., Mn - poruchy vývoja kostí, chrupaviek a reprodukčných funkcií, Co - anorexia, anémia, atď.,) a vitamíny (najčastejšie A, D, E, C, B). Tieto biologicky aktívne látky okrem špecifického vzťahu k jednotlivým funkciám spôsobujú v dôsledku patologických stavov pri dlhodobom nedostatku stratu hmotnosti a chudnutie zvierat.

- **Poruchy zdravotného stavu** manifestujúce sa zhoršením výživného stavu, poklesom produkcie a narušením biologických funkcií

Vypadávanie vlny v oblasti chrbta a kohútika

Zlý výživný stav oviec s anatomicou kresbou kostí stavcov chrbtice, rebier, bedrových a sedacích hrboľov

(hlavne zníženie obranných funkcií a reprodukčných funkcií). Strata hmotnosti u oviec je typická u chorôb, ktoré majú chronický priebeh, terapeuticky neboli zvládnuté alebo sa im v chove nevenuje dostatočná pozornosť. Do tejto skupiny patria choroby, ktoré nemajú klinickú manifestáciu (prebiehajú skryte) a v chove nie je vypracovaný alebo sa neuplatňuje na požadovanej úrovni program zdravia (diagnostika, prevencia a terapia chorôb). V našich chovateľských podmienkach príčinou poklesu telesnej hmotnosti najčastejšie vystupujú endo a ekto parazitózy (nepravidelná dehelmintizácia, používanie neefektívnych dehelmintizačných prostriedkov, nerešpektovanie vývojových cyklov jednotlivých parazitov, nedostatočná chovateľská prevencia proti parazitom-organizácia pastvy, atď.), nákazlivá krívačka - nákazlivá hniloba paznechtov (nepravidelné ošetrovanie paznechtov, nevyhovujúce zoohy-

gienické podmienky chovu- vlhká podstielka, nedostatočná výživa, plemenná predispozícia, neuplatňovanie paznechtových kúpeľov, atď.), a mastitídy (akútne a chronické zápaly mliečnej žľazy pri neuplatňovaní adekvátnej diagnostiky, prevencie a terapie prebiehajú väčšinou s alteráciou celkového zdravotného stavu a nepriaznivou prognózou). Veľmi často strata hmotnosti u bahnic je viazaná na posledné štádium gravidity a popôrodné obdobie pri výskyte ketóz (ako dôsledku nezabezpečenia najmä energetickej zložky krmiva, nedostatočnej prípravy bahnic na pôrod) a metritíd (v dôsledku zadržania lôžka, uhynutého plodu alebo jeho časti., po vniknutí infekcie pri poranení pôrodných ciest počas komplikovaných pôrodov, neodborne vedených pôrodov alebo zlyhaní obranných mechanizmov, atď.). Nezanedbateľný podiel na vychudnutosti oviec majú chronické intoxikácie (dlhodobý príjem

kontaminovaných krmív s mykotoxínmi- stachyobotrytoxikóza, aflatoxikóza, dusičnanmi, dusitanmi, organofosfátmi, fytoestrogénmi, toxickými prvkami- olovom, kadmim, fluórom, meďou, atď.), pri ktorých je najviac narušená funkčná schopnosť pečene, intermediárny metabolizmus a obranné mechanizmy. Diferenciálne diagnosticky je potrebné z príčin zlého výživného stavu oviec vylúčiť choroby, ktoré majú chronický priebeh (väčšinou 1 až 3 roky) a postihujú centrálny nervový systém (scrapie, Visna) alebo dýchací aparát (Maedi).

• **Nevyhovujúce zoohygienické a chovateľské podmienky**, ktoré sú v rozpore so zásadami ochrany a pohody zvierat (welfare), oslabujú organizmus, zvyšujú vnímavosť ku chorobám, znižujú produkčnú a reprodukčnú výkonnosť a negatívne je ovplyvnená kvalita a zdravotná bezpečnosť ovčích produktov a potravín. Nedodržanie základných zoohygienických parametrov (požadavky na ustajňovací plochu, priestor, teplotu, vlhkosť, koncentráciu plynov, atď.) vedie k narušeniu celkového metabolizmu zvierat, strate živín a telových zásob na kompenzáciu organizmu s nepriaznivými chovateľskými podmienkami. Pri nedostatku v kŕmení oviec negatívne na kondičný stav pôsobí nízka teplota a vysoká vlhkosť. Nedostatočné kŕmne priestory (napr. nerešpektovanie dĺžky kŕmnych žľabov, počtu napájaciek na počet zvierat, atď.) sú príčinou obmedzeného prístupu zvierat ku krmivu a vode (problém je aktuálny pri nevyrovnaných stádach – spoločné ustajnenie rôznych vekových a hmotnostných kategórií oviec vrátane zvierat v zlom výživnom stave a chorých). Obmedzený prístup ku krmivu, žravosť zvierat a príjem dostatočného množstva krmiva môže sa vyskytnúť v chovoch, v ktorých sa nerealizuje pravidelné brakovanie oviec (vyraďovanie starých – produkčne neefektívnych oviec, chronicky chorých zvierat, oviec s opotrebovaným chrupom resp. vypadanými zubami, atď.).

Z ČINNOSTI ZVÄZU

Vyhodnotenie nákupného trhu na plemenné barany v Trenčianskej Teplej

Dňa 21.5.2008 sa uskutočnil v poradí druhý nákupný trh na plemenné barany v tomto roku v priestoroch tržnice SCPV VÚŽV ÚCHO Trenčianska Teplá.

Pred začatím nákupného trhu riaditeľ ÚCHO doc. RNDr. Milan Margetín, PhD., privítal na pôde ÚCHO generálneho riaditeľa SCPV prof. Ing. Štefana Mihinu, PhD., riaditeľa VÚŽV Nitra doc. RNDr. Jána Rafaya, CSc., členov Výberovej komisie pre ovce pri MP SR a všetkých prítomných chovateľov. Potom sa ujal slova predseda výberovej komisie Ing. Pavel Srpoň. Predstavil komisiu, ktorú menoval na hodnotenie baranov a oboznámil chovateľov s organizačným zabezpečením trhu.

O 10.00 hod. komisia v zložení doc. Ing. Egon Gyarmathy, CSc (predseda hodnotiacej komisie),

Vyhodnotenie nákupného trhu

Miesto NT: SCPV Trenčianska Teplá

Dátum NT: 21.05.08

Ident.stáda	Počet prihl.	Počet predv.	Počet zaradených do ER EA EB I II	Celkom zarad.	Počet vyrad.
307 724 012	15	13	0 1 3 9 0	13	0
309 381 060	17	16	4 10 2 0 0	16	0
309 381 061	22	20	7 11 1 0 0	19	1
309 381 064	8	7	5 2 0 0 0	7	0
309 381 065	2	2	2 0 0 0 0	2	0
309 381 201	28	28	17 7 0 2 0	26	2
612 201 001	2	2	0 2 0 0 0	2	0
Celkom za NT	94	88	35 33 6 11 0	85	3

Ing. Martina Rafajová (PS SR, š.p. Bratislava), MVDR. Viera Bartošová (RVPS Trenčín), Ing. Július

Šutý (ZCHOK na Slovensku) začala hodnotenie predvedených plemenných baranov. Za zapisovateľa

Členovia VK

boli menovaní Ing. Šutý a p. Stanislav Gago (PS SR, š.p.). Na hodnotenie boli predvedené plemenné barany chovateľov SCPV VÚŽV ÚCHO Trenčianska Teplá, POLVITO s.r.o., Lehota pod Vtáčnikom a Ing. Jozef Kováč, Žarnovica. Hodnotené boli plemenné barany plemien východofrízske, lacaune, zošľachtená valaška, cigája a krížence zošľachtenej valašky a cigáje s rôznymi podielmi krvi mliekových plemien. Hodnotenie sa tešilo veľkej pozornosti tak predávajúcich ako aj potencionálnych kupujúcich chovateľov. Dôsledne sledovali hodnotenie „tých svojich“ vytypovaných baranov.

„Zlatým klincom“ programu bolo záverečné vyhlásenie víťaza nákupného trhu. Hodnotiacia komisia, po starostlivom zvážení, z predvedených kandidátov vyhlásila za víťaza nákupného trhu v Trenčianskej Teplej za rok 2008 plemenného barana plemena

Vítaz NT

Zlava - prof. Mihina, doc. Rafay, doc. Margetín, p.Žubčák

lacaune číslo katalógu 58 (číslo CEHZ SK981894) línie Lacko. Predseda výberovej komisie Ing. Pavel Srpoň odovzdal doc. RNDr. Milanovi Margetínovi, PhD., ako zástupcovi chovateľa víťazného plemenného barana, ocenenie a zablahožela mu k úspechu. Súčasne ho požiadal o predvedenie víťazného

Výberová komisia

barana na výstave AGROKOMPLEX 2008. Vyhlásením víťaza sa skončila „oficiálna“ časť nákupného trhu. Ing. Srpoň poďakoval členom komisie za prácu, prítomným chovateľom (producentom) zaželal úspešný predaj, kupujúcim veľa chovateľských úspechov s nakúpenými plemennými baranmi a nákupný trh ukončil.

Na záver chcem poďakovať prenajímateľovi tržnice SCPV VÚŽV ÚCHO Trenčianska Teplá za veľmi dobré technické zabezpečenie nákupného trhu, chovateľom (producentom) za veľmi dobre pripravené plemenné barany a všetkým sympatizantom chovu oviec za účasť.

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené výsledky hodnotenia baranov podľa jednotlivých chovateľov.

Autor: Ing. Július Šutý

Autor fotografií: Ing. Július Šutý

Z ČINNOSTI ZVÄZU

Nové pravidlá pre uznávanie šľachtiteľských a rozmnožovacích chovov

Vážená chovateľská verejnosť. Dovoľte mi, aby som vás oboznámil s novými podmienkami pre uznávanie šľachtiteľských a rozmnožovacích chovov oviec na Slovensku. Vypracovaním týchto podmienok som bol poverený Výberovou komisiou pre chov oviec pri MP SR na jej zasadnutí dňa 10. 10. 2007 v Jasenovej. Pri ich vypracovaní som sa snažil pridržiavať platných zákonov a predpisov, ktoré pojednávajú o tejto problematike a tieto pravidlá boli zverejnené na posúdenie chovateľom aj odborníkom na webovej stránke ZCHOK.

Po zapracovaní pripomienok jednotlivých členov podmienky pre uznávanie šľachtiteľských chovov schválila Výberová komisia pri MP SR na svojom zasadnutí 26.3.2008 v Banskej Bystrici. Šľachtiteľská rada pri ZCHOK na svojom zasadnutí 2.4.2008 potom schválila podmienky pre uznávanie rozmnožovacích chovov a ja vás chcem s nimi aj na stránkach nášho časopisu oboznámiť.

Ing. Pavol Gúgľava

šľachtiteľ ZCHOK na Slovensku

Podmienky pre uznanie šľachtiteľského chovu oviec.

1. Farma musí byť riadne zaregistrovaná v CE-HZ podľa platných predpisov a zvieratá musia mať **identifikačné čísla** v zmysle smerníc pre identifikáciu a registráciu hospodárskych zvierat. (Zákon o šľachtení a plemenitbe HZ č. 194/1998 Zz. §15, ods. (1), (2), (3), (4), Zákon o veterinárnej starostlivosti č. 39/2007 Zz, Vyhláška MP SR č. 371/2007 o identifikácii a registrácii oviec a kôz).

2. Zvieratá musia byť zaradené v počítačovej databáze (matričný súbor) v evidencii poverenej plemenárskej organizácie.

3. Zvieratá musia mať známy pôvod do druhej generácie po rodičoch a starých rodičoch zapísaných v plemennej knihe (ďalej PK) a musia byť zapísané v PK. (Zákon 194/1998 Zz. § 2 ods. 9 a 10).

4. Uznávaný chov už **musí mať štatút rozmnožovacieho chovu** (ďalej RCH) a musí sa v ňom minimálne 2 roky vykonávať kontrola úžitkovosti (ďalej KÚ) podľa úžitkového zamerania, v zmysle stanovenej metodiky. U plemien oviec, ktoré sa doja **sa musí bezpodmienečne vykonávať kontrola mliekovej úžitkovosti** (KMÚ). Plemenné bahnice a jarky sa musia pripúšťať podľa pripúšťacieho plánu vypracovaného šľachtiteľom ZCHOK na Slovensku. Dosahované výsledky z KÚ musia byť **nad úrovňou priemeru rozmnožovacích chovov daného plemena** za posledné 2 roky na Slovensku.

Uznávanie ŠCH v Bukovciach

5. Zvieratá musia spĺňať plemenný štandard daného plemena.

6. Ak bude navrhovaný chov uznaný za šľachtiteľský (ŠCH), bude produkovať okrem samičieho plemenného potomstva (jahničky) aj samčie potomstvo (plemenné baránky) v zmysle Zákona 194/1998 Zz. §12, ods. 1.

7. K žiadosti o uznanie ŠCH je potrebné priložiť súhlasné stanovisko príslušnej Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy, súhlasné stanovisko uznanej chovateľskej organizácie a poverenej plemenárskej organizácie. (Zákon 194/1998 Zz. §12, ods. 3)

8. Uznávanie konanie RCH za ŠCH uskutočnia určení členovia Výberovej komisie pre chov oviec

pri MP SR (ďalej VK) na základe písomnej žiadosti chovateľa adresovanej MP SR a predsedovi VK. Súčasťou uznávacieho konania je rozbor stáda vypracovaný pracovníkom poverenej plemenárskej organizácie, ktorý v tomto chove vykonáva KÚ. Chov za ŠCH uznáva (vydáva dekrét ŠCH) MP SR na základe odporučenia VK.

9. Pri zmene majiteľa ŠCH je pôvodný majiteľ povinný najneskôr do 14 dní písomne oznámiť MP SR a VK predaj chovu a požiadať o zrušenie štatútu ŠCH. Chovateľ, ktorý sa stal majiteľom ŠCH a má záujem naďalej pokračovať na úrovni ŠCH, je povinný nahlásiť to písomne najneskôr do 30 dní MP SR a VK. Do ukončenia chovného roku (výkon KÚ) sa preraďuje na úroveň RCH, chovateľ pošle vedúcemu PK písomnú prihlášku do PK a bude pokračovať vo výkone KÚ na úrovni ŠCH. Po vyhodnotení dosiahnutých výsledkov KÚ a posúdení chovateľských podmienok VK rozhodne o ďalšom zaradení.

Podmienky pre uznanie rozmnožovacieho chovu oviec.

1. Chov musí byť zaregistrovaný v CEHZ a zvieratá musia byť označené v zmysle smerníc pre identifikáciu a registráciu hospodárskych zvierat. (Zákon o šľachtení a plemenitbe HZ č. 194/1998 Zz. §15, ods. (1), (2), (3), (4). Zákon o veterinárnej starostlivosti č. 39/2007 Zz Vyhláška MP SR č. 371/2007 o identifikácii a registrácii oviec a kôz).

2. Zvieratá musia spĺňať plemenný štandard

daného plemena.

3. Zvieratá musia byť zaradené v počítačovej databáze (matričný súbor) v evidencii poverenej plemenárskej organizácie.

4. Zvieratá musia mať známy pôvod, aj výsledky z kontroly úžitkovosti (KÚ) po obidvoch rodičoch. Ak ide o zvieratá z importu, musia byť ohodnotené podľa nášho bonitačného kľúča a zaradené do plemennej knihy (ďalej PK), na plemenné barany musia byť vystavené naše potvrdenia o pôvode (POP). V prípade, že nový RCH sa zakladá z pôvodného úžitkového chovu (ÚCH), uznávané zvieratá musia byť po matkách u ktorých sa vykonávala KÚ na úrovni ÚCH najmenej 3 roky, zvieratá musia zodpovedať podmiennečnému zápisu do PK.

5. Bahnice a jarky sa musia pripúšťať podľa pripúšťacieho plánu vypracovaného šľachtiteľom ZCHOK na Slovensku v spolupráci s chovateľom. V chove sa musí vykonávať KÚ na úrovni RCH podľa úžitkového zamerania v zmysle stanovenej metódy.

6. Ak bude navrhovaný chov uznaný za rozmnožovací, môže produkovať samiče plemenné potomstvo (jahničky) v zmysle Zákona 194/1998 Zz. §12, ods. 1.

7. K žiadosti o uznaní RCH je potrebné priložiť súhlasné stanovisko príslušnej Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy, súhlasné stanovisko uznanej chovateľskej organizácie a poverenej

plemenárskej organizácie. (Zákon 194/1998 Zz. §12, ods. 3)

8. Uznávacie konanie RCH uskutočnia určení členovia Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK na Slovensku (ďalej ŠR) na základe písomnej žiadosti chovateľa adresovanej predsedovi ŠR. V prípade, že sa v chove už vykonávala KÚ na úrovni RCH, pracovník poverenej plemenárskej organizácie, ktorý v tomto chove vykonáva KÚ, predloží k uznávaciemu konaniu spracované stručný rozbor stáda so spracovanými výsledkami KÚ.

9. RCH oviec uznáva ŠR pri ZCHOK na Slovensku, predseda ŠR vystaví dekrét pre uznané RCH. Pre registráciu chovu a zápis zvierat do PK je chovateľ povinný poslať na ZCHOK písomnú prihlášku do PK.

10. Pri zmene majiteľa RCH je pôvodný majiteľ povinný najneskôr do 14 dní písomne oznámiť predsedovi ŠR predaj chovu a požiadať o zrušenie štatútu. Chovateľ, ktorý sa stal majiteľom pôvodného RCH a má záujem pokračovať na úrovni RCH, je povinný to najneskôr do 30 dní písomne nahlásiť predsedovi ŠR. Chovu bude ponechaný štatút RCH, ale zatiaľ nemôže produkovať plemenné jahničky na predaj. Chovateľ musí naďalej pokračovať vo výkone KÚ na úrovni RCH. Po vyhodnotení dosiahnutých výsledkov v KÚ a posúdení chovateľských podmienok ŠR rozhodne o ďalšom pokračovaní.

Autor: Ing. Pavol Gúglava, šľachtiteľ ZCHOK na Slovensku

o uznanie štatútu RCH oviec plemena suffolk

- RD Majdan Litmanová – žiadosť o založenie chovu plemena pôvodná valaška, kde by základ chovu bol vytvorený výberom fenotypovo zodpovedajúcich zvierat z existujúceho ŠCH
- Vikartovská agrárna spoločnosť – žiadosť o zrušenie štatútu ŠCH a ŠECH z dôvodu predaja oviec
- Agro – Racio, s.r.o., Liptovský Mikuláš – žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena zošľachtená valaška a krížence s mliekovými plemenami, nakúpené z Vikartovskej agrárnej spoločnosti

4. Prehodnotenie plnenia šľachtiteľských programov v šľachtiteľsko – experimentálnych chovoch (ŠECH).

Garanti za mäsový a mliekový program v chove oviec predložili písomné správy o úrovni plnenia šľachtiteľských programov v ŠECH. Odporučili v programoch pokračovať.

5. ŠR s pripomienkami schválila návrh podmienok pre uznanie RCH, ktorý vypracoval Ing. Pavol Gúglava.

6. ŠR schválila návrh doc. RNDr. Milana Margeti- na, PhD., na využitie plemennej hodnoty pre intenzitu rastu v bonitačnom kľúči.

7. ŠR schválila návrh Ing. Júliusa Šutého na uznanie štatútu RCH pri zmene majiteľa ŠCH, ŠECH resp. RCH podľa rozhodnutia šľachtiteľa ZCHOK po vykonaní bonitácie oviec resp. kôz v chove nového majiteľa.

8. V bode „Rôzne“ členovia ŠR prejednali nasledovné témy:

- žiadosti chovateľov o možnosť usporiadania ná- kupného trhu na plemenné barany
- stanovenie kritérií minimálnej úžitkovosti pre ŠCH
- upresnenie štatútu ŠECH
- tvorba syntetickej populácie resp. vznik nového plemena oviec ako výsledok experimentu

Z HISTÓRIE

Zlá nôcka

Opis slovenského salaša a života na ňom ako ho podal Samo Chalupka Božene Němcovej, ktorá ho uverejnila ako rozprávku pod názvom „Zlá nôcka“.

Keď valasi *redikajú sa* (prenášajú sa z miesta povypásaného na lepšiu pašu, ku druhej kolibe), bača nezapomeneť oheň z *koliby* vyhádzať a *strungy* (priechody oviec na košiari) čečinou zaklásať; ak by to zapomnel, mal by zlý duch právo tu uslašiť sa. Raz redikovali (redikali) sa valasi, i zapomneli vatru zahasť a z koliby vyhádzať, a strungy čečinou zaklásať. V tú samú noc zabľúdlil pocestný do tej koliby, ohrial sa pri hotovom ohníčku, ľahol si na *lavicu* usnul. O polnoci prebudí ho zvonenie *zvoncov* (spiežovcov), bľačanie oviec a huhúkanie valachov. Počul, ako sohnali ovce do *košiara* a potom videl, ako vstúpili všetci do koliby. „A kto to tu?“ zvolal jeden z valachov. — „A čo teba do neho?“ zakríkol ho bača. „To díky pocestný; ukonal sa, nach si odpocínie. Keď *odvaríme*, potom ho zobudíme a nachováme.“ Pocestný dobre tušil, že na nečisté miesto zabľúdl, a zimný pot vyrazil mu na čele. Leban (temer) ani nedýchal. Neosmelil sa ani len pol očkom pohliadnuť, čo deje sa (robí sa) okolo neho. — Valasi, chlapi jako buci, začali si *valaškydo srubov*, shodili z pleci *cedidlá*, nabili a *zapekli* si pípky, umyli si ruky a odišli na *strungy* dojiť, poberúc sebou *gelety* (dojelnice, dojačky). Pocestný si vydýchol a zdvihol hlavu, aby obzrel sa po kolibe. A tu čudo nad čudo! Dobré tam od divu nezakamenl! V kolibe, ktorú bol prázdnu našiel, stálo všetko, čo len na salaši treba. Pod strechou tiahol sa čistý *podšiar* (polica z dasky), na ňom na kolkách navesané krásne vyrezávané *čerpáky*. Nad *ohňom* na *kumháre* visel *kotál* medenný a len tak svietil sa od vatry; *kutáč* a *lopatky* nové pri vatre na naprávanie ohňa; *stolčeky* na sadnutie tu; v druhom kúte na zemi prestreté čerstvo olúpané *kôry svrčinové*, na čisté posadenie si i uloženie sa (sťaby na díky diván) hotové. Všetko pekne a nové, iba jakýsi nečistý zápach po kolibe. Pocestný už vedel, čo to za čeliačka tu riadi. Pomodlil sa Otčenáš i Zdravas Maria, vytiahol si pátriky (ruženec) zo záhrenia, a uložil sa

Predseda ŠR Ing. Šutý

- v ŠECH
- stanovenie minimálnych hmotností a spôsob výpočtu plemennej hodnoty pre hodnotenie baranov vo veku 6 až 8 mesiacov

- doplnenie štatútu plemenných kníh kôz
- zisťovanie parametrov úžitkovosti mäsových plemien oviec ultrazvukom
- doplnenie údajov do „Potvrdení o pôvode“ plemenných baranov a capov z dovozu aj z domácej produkcie
- vypracovanie dokladu „Osvedčenie o identite“ potrebného pri exporte plemenných jahniat a kozliat
- oprava počítačového programu pre hodnotenie krížencov
- 9. ŠR svojimi uzneseniami poverila jednotlivých členov ŠR vypracovaním návrhov materiálov na riešenie vyššie uvedených problémov.
- 10. Po schválení navrhnutých uznesení predsedu ŠR poďakoval prítomným za aktívnu účasť a zasadnutie ŠR ukončil. □

Z ČINNOSTI ZVÄZU

Správa zo zasadnutia šľachtiteľskej rady pri ZCHOK

Autor: Ing. Július Šutý

ZCHOK na Slovensku- družstvo

Prvé zasadnutie šľachtiteľskej rady pri ZCHOK na Slovensku (ďalej ŠR) v tomto roku sa konalo dňa 2.4.2008 v Banskej Bystrici. Zasadnutie otvoril predseda ŠR Ing. Július Šutý. Po kontrole plnenia uznesení z predošlého zasadnutia boli prejednávane nasledovné okruhy problémov:

1. Uznávanie štatútov rozmnožovacích chovov (RCH).

ŠR svojim uznesením č. 2 zo dňa 2.4.2008 na základe predložených zápisov z uznávacích konaní a po splnení uložených opatrení udeľuje štatút rozmnožovacieho chovu oviec resp. kôz nasledovným chovateľom:

- Agrostrážov, spol. s.r.o., Zliechov – plemeno bergschaf – BEDNÁR M+L, Dolná Breznica – plemeno lacauene
- RD Servis, s.r.o., Čizatice – plemeno suffolk
- RD Servis, s.r.o., Čizatice – plemeno hnedá koza krátkosrstá
- Ing. Július Sándor – plemeno suffolk
- Pavol Demeter, Jasenie – plemeno lacauene
- Peter Hano, Badín – plemeno suffolk

- Ing. Ján Bruonč, Pohronská Polhora – plemeno východofrízske
- TURIEC AGRO, s.r.o., Turčiansky Ďur – plemeno lacauene
- 2. ŠR na základe písomnej správy hodnotiacej komisie zamietla žiadosť chovateľov Podtatranská spoločnosť Bobrovec, Ľudmila Matajová, Kvačany a Liptovské múzeum Ružomberok o uznanie štatútu RCH oviec plemena pôvodná valaška, pretože uvedené chovy v súčasnej dobe nespĺňajú podmienky.

3. Posúdenie nových žiadostí chovateľov
Predseda ŠR menoval komisie na posúdenie žiadostí chovateľov:

- Michal Halčín, Lendak – žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena lacauene
- NOFA, Ing. Norbert Fassinger – žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena suffolk
- Peter Kučera, Valaská – žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena východofrízske
- MVDr. Dušan Antalík, Veľká Ves – žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena askánske merino
- Ing. Mária Mularčíková – žiadosť o uznanie štatútu RCH kôz plemena biela koza krátkosrstá
- Ľubomír Golčiter, Kalinovo – žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena romney marsh
- Peter Borbás, Rimavské Jánovce – žiadosť

Za pracou na Slovensko

Aj vám sa zdá nadpis tohto článku trochu pomýlený? Určite ste si pri listovaní časopisom Chov oviec a kôz všimli formuláciu nadpisu a hneď ste si pomysleli, že došlo k nejakej chybe. Našťastie sa však o žiadnu chybu nejedná ale v nasledujúcich riadkoch vám prinesiem postrehy poľnohospodárov, ktorí nečakali so založenými rukami nadávajúc na zle fungujúce školstvo a politiku ale rozhodli sa najpálčivejší problém nie len poľnohospodárstva riešiť svojpomocne. Asi momentálne premýšľate nad tým čo poľnohospodárov najviac momentálne trápi (avšak nie len poľnohospodárov). Určite je tých problematických oblastí viac, a keby ste mali všetky vymenovať tak by asi týchto pár strán nestačilo. Aktuálnym problémom, na ktorý mnohí z vás už upozorňujú roky, je problematika pracovnej sily v poľnohospodárstve. Jednoducho povedané: „V poľnohospodárstve nemá kto pracovať.“ Oslovení chovatelia sa rozhodli chybajúcu pracovnú silu zabezpečiť zo zahraničia. Prvým subjektom je Poľnohospodárske družstvo Nová Ľubovňa. Rozprával som sa s predsedom družstva Ing. Štefanom Olšovským.

Pán predseda, čo Vás prinútilo hľadať zamestnancov za hranicami?

Obec Nová Ľubovňa sa nachádza v prímestskej oblasti (len pár „metrov“ od Starej Ľubovne) väčšieho okresného mesta. Pre potenciálnych záujemcov o prácu je oveľa viac atraktívnejších pracovných príležitostí vo väčšom meste. Najmä mladí ľudia očakávajú dnes od zamestnania podstatne viac a je priam nemožné získať ich pre prácu v takom náročnom odvetví akým je poľnohospodárstvo. Musím povedať, že oblasť poľnohospodárstva svojou náročnosťou na čas vyžaduje celého človeka takpovediac 24 hodín denne. Taktiež v otázke odmeňovania je veľmi ťažké konkurovať iným odvetviam a nemožné konkurovať odmeňovaniu v zahraničí. Takže mladí ľudia, ktorí povedzme aj študovali na strednej škole odbory zamerané na agrárny sektor, neostanú pracovať kvôli uvedeným dôvodom vo svojom odbore. Paradox je v tom, že síce neostanú pracovať v odbore doma ale v zahraničí často úspešne pôsobia na rôznych farmách kde bohužiaľ dokážu oceniť ich kvality.

Snažili ste sa osloviť aj školy v okolí?

Našu prvou myšlienkou bola spolupráca s SOU

poľnohospodárskym v Starej Ľubovni. Tá začala najmä vďaka tomu, že sme mali zastúpenie v Rade školy. Nosnou myšlienkou tohto projektu bolo aby študenti učebných aj študijných odborov poľnohospodárskeho zamerania mohli vykonávať praktický výcvik a odbornú prax na našom družstve. Chceli sme si vlastných ľudí vychovávať. Takže po ukončení školy by mal u nás absolvent isté pracovné miesto ale bol by u nás viazaný na určitý počet rokov. Tento systém na Slovensku už bol a osvedčil sa. Z našej strany sme pripravili priestory a dali k dispozícii naše personálne aj chovateľské kapacity. Mal by možnosť pracovať s najnovšími technickými zariadeniami. Bohužiaľ po nejakom čase sme zistili, že drvivá väčšina študentov nemá záujem o prácu v poľnohospodárstve a tento odbor berú len ako možnosť získať stredoškolské vzdelanie. Tí, ktorí aj mali záujem o prácu v tomto odvetví, vidia svoje uplatnenie skôr niekde v zahraničí a doma nechce ostať nikto. V zahraničí tá celková „pohoda“ v práci úplne iná ako u nás. Takže tu vzniká zaujímavá situácia, keď absolvent povedzme aj VŠ ide robiť doslova „paholka“ na farmu niekde v EÚ. A my nie sme schopní zaplatiť ľuď tak ako farmár niekde v Nemecku. Všeobecne poľnohospodárske školstvo na Slovensku asi skončilo a na uvedenom SOU tento rok končia poslední študenti poľnohospodárskych odborov.

A čo staršia generácia?

Tu sme narazili na dosť veľký generačný problém. Keď niekto už dlhšiu dobu pracoval v poľnohospodárstve v minulom období priniesol si so sebou veľa pracovných návykov, ktoré už v dnešnej dobe ťažko zosúladiť so súčasnými požiadavkami. Dnes sa poľnohospodárstvo posunulo podstatne dopredu či už po technickej stránke alebo aj v celkovej úlohe a funkcii poľnohospodárstva v spoločnosti. Je veľa nového v oblasti rastlinnej ale aj živočíšnej výroby. Takže ľudia síce s bohatými skúsenosťami ale s nízkou adaptabilitou na nové systémy riadenia a práce už neboli schopní podávať vysoké výkony.

Takže ste obrátili svoju pozornosť na zahraničie?

Áno. Naše rozhodnutie padlo na Ukrajinu. Bolo to najmä kvôli geografickej blízkosti. Dôležitým faktorom pri tomto rozhodnutí bola samozrejme malá jazyková bariéra. V minulosti bola na pracovníkov zo zahra-

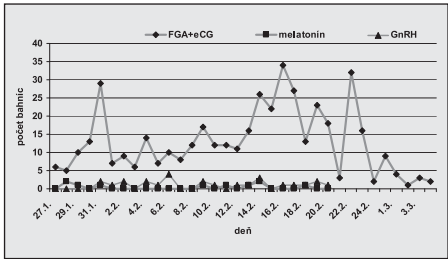
Manželia Michal a Táňa

ničia prísna kvóta, dnes to už nie je problém, keďže týchto ľudí potrebujeme. Vďaka tomu, že Ukrajina nie je členom EÚ pre Ukrajincov je práca na Slovensku stále atraktívna a hlavne ten zárobok je pre nich atraktívny. Len pre porovnanie- zárobok učiteľky na Ukrajine je 150 amerických dolárov mesačne. Pritom sú od domu vzdialení len asi 300 km. Takže ak sa potrebujú súrne presunúť domov tak sa to dá za 3-4 hodinky. Pracujú u nás v zamestnaneckom pomere. Momentálne zamestnávame jeden manželský pár. Michal má 47 a Táňa 45 rokov. V minulosti sme tu mali dva manželské páry, dvoch bratov s manželkami. Jeden pár odišiel za lepšou ponukou. Sme s nimi veľmi spokojní a z ich strany nie sú žiadne problémy. Mohol by som povedať, keďže tu pracujú už nejaký rok, že máme nadštandardný zamestnanecký vzťah.

Pár slov nám o dôvodoch cestovania za prácou povedali spoločne aj Michal a Táňa: Prišli sme na Slovensko lebo u nás sme nemali žiadnu prácu a samozrejme sme si prišli zarobiť. Sme z dediny a k tejto práci máme dobrý vzťah. Všetky byrokratické požiadavky u nás doma aj na Slovensku nám vybavili naši terajší zamestnávatelia. Pričom na Ukrajinu bolo tých „papierovačiek“ podstatne viac. Pracujeme tu už tri roky. Počas roka sme doma 2 až 3 týždne. Keď často chodíme domov tak sa peniažky rozkotúľajú. O deti sa nám stará moja mama. Takže aj to je jedna z možností riešenia problému s pracovnou silou.

Autor: Ing. Slavomír Relovský

Autor fotografií: Ing. Slavomír Relovský

ty môže byť reprodukovaná exponovaním zvierat umelému dlhému (inhibičný efekt) alebo krátkemu (stimulačný efekt) osvetleniu, aby potlačala alebo reaktivovala funkciu ovárií (*Nicholls a kol., 1989*). Epifýza hrá kľúčovú úlohu v preklade fotoperiodických signálov na endokrinnú informáciu (*Lincoln, 1992*). V tme dochádza v pineálnej žľaze k aktivovaniu biosyntézy melatonínu z tryptofánu cez serotonin. Sekrécia melatonínu závisí od striedania dňa a noci (cirkadiánný rytmus) i dĺžky svetelných periód (ročného obdobia), pričom je produkovaný počas nočných hodín a pôsobí ako hormonálny signál fotoperiody (*Kowalewska a kol., 2004*). Jeho efekt je sprostredkovaný receptormi s vysokou afinitou k melatonínu. Melatonin, kontrolovaný aktiváciou alebo inaktiváciou rôznych neurónov (estradiol-senzitívnych a estradiol-nezávislých), synchronizuje každoročný reprodukčný rytmus tak, že pulzová frekvencia GnRH a LH sú potláčané dlhými dňami, ale nie v jeseni a zime (*Goodman, 1994*). Ošetrovanie oviec melatonínom, držaných v režime dlhých dní, približuje začiatok chovnej sezóny (*Kennaway a kol., 1984*).

Melatonin je chemickým podnetom (pod vplyvom fotoperiody) pre sekréciu hormónov z hypofýzy (*Chemineau, 1992*). Exogénny melatonin môže byť použitý v praktickom prístupe kontroly načasovania chovnej sezóny.

Gonadotropíny s FSH aktivitou a GnRH (LHRH) indukujú ovuláciu u anestrických oviec, ale ovulácia obvyčajne nie je sprevádzaná estrom. Ak ošetrovanie predchádza podanie progestagénu na minimálne 6 dní, ovulácia je sprevádzaná estrom. V praxi je zaužívané použitie tampónov alebo CIDR na 12 dní a v čase ich vybratia sa aplikuje PMSG/eCG. Je potrebná vyššia dávka PMSG/eCG ako u cykľujúcich oviec (*Evans a Maxwell 1987; Cognie 1990*).

Novšie sa úspešne využíva ošetrovanie GnRH-PGF2α-GnRH v 9. – 12. týždni laktácie dojníc (tzv. OvSynch protokol). Z hľadiska potravinovej bezpečnosti je vítaná aplikácia tejto metódy na indukciu ruje u acyklických zvierat. U cykľujúcich zvierat sa ňou dosahuje dobrý estrus-synchronizujúci efekt (*Cognie, 1990*). Programy na synchronizáciu estru založené na použití prostaglandínu ukončujú luteálnu fázu regresiou žltého telieska (CL). Prostaglandín F_{2α} (PGF_{2α}) môže byť použitý na synchronizáciu len u cykľujúcich oviec počas sezóny. Luteolytický účinok týchto prípravkov (*Ishwar a Memon, 1996*) vedie k regresii žltého telieska a znižovaniu koncentrácie progesterónu v krvi. Čiastočné zvýšenie množstva vyplaveného gonadotropínu z hypofýzy stimuluje rast folikulov a estrus sa dostaví do 2 – 3 dní s ovuláciou asi 24 hodín neskôr. Cykľujúce ovce ošetrované PGF_{2α} sa dostanú do ruje skôr ako ovce ošetrované gestagénovými tampónmi (*Mutiga a Mukasa-Mugerwa, 1992; Oyediji a kol., 1990*).

Tabuľka 1.: Porovnanie reprodukčných ukazovateľov

Ošetrenie	Počet ošetrených oviec	Počet obahnených oviec	Fertilita (%)	Fekundita (%)	Natalita (%)	Pomer dvojčiek (%)
melatonin	20	10	50,0a,b	70,0a,b	140,0	30
FGA + eCG	350	438	125,1a	150,3a	120,1	20
OvSynch	30	26	86,7b	103,3b	119,2	20

^aP < 0.001, ^bP < 0.05

Priebeh bahnenia po rôznom hormonálnom ošetrovaní bahní

Cieľom práce bolo overiť a porovnať účinnosť perorálne podávaného melatonínu, využitia gonadoliberínu s prostaglandínom v rámci OvSynch protokolu a gestagénových tampónov s eCG v čase ich vybratia na produkciu dvojčiek a reprodukčné parametre dojných bahní zameraných na produkciu jahniat na Veľkú Noc.

Dvadsiatim ovciam plemena cigája z oblasti Poľany (1000 – 1200 m.n.m.) bol pre navodenie estrickej sezóny (skupina M) perorálne podávaný melatonin (Spánok melatonin INSOM, Tachyon Technology Pharma, SR) v dávke 5 mg na kus a deň od 1.8. do 30.8. Tristopäťdesiatim ovciam (skupina G) boli 16. 8. aplikované intravaginálne tampóny Chrono-gest (fluorogestón acetát, FGA 40 mg v tampóne, Intervet Holandsko) na 12 dní a v čase ich vybratia im bol i.m. injikovaný Sergon a.u.v. (Bioveta a.s., ČR; ekvinny choriový gonadotropín, eCG 500 IU). Tridsiatim ovciam (skupina O) bol 21.8. i.m. aplikovaný Supergestran inj. ad us. vet. (lecirelín, Nordic Pharma, ČR) v dávke 0,025 mg a na 5. deň bol i.m. injikovaný Oestrophan inj. ad us. vet. (cloprostenol, Bioveta, CZR) v dávke 0,25 mg. Po 2 dňoch bol znova aplikovaný lecirelín v rovnakej dávke. Po 48 h od injikovania eCG a cloprostenolu boli ovce pripúšťané z ruky. Na 1 baran pripadalo približne 14 oviec. Posudzovali sme reprodukčné parametre – fertilitu (pomer počtu obahnených k počtu ošetrovaných bahní), fekunditu (pomer počtu narodených jahniat k počtu ošetrovaných bahní), natalitu (pomer počtu narodených jahniat k počtu obahnených bahní), pomer dvojčiek (pomer počtu dvojčiek k počtu jednotlivých jahniat). Differencie medzi dvoma proporciami sme hodnotili chí kvadrátovým testom.

Výsledky bahnenia

Ovce ošetrované melatonínom sa bahnili v dvoch fázach, koncom januára a od 8.2. do 20.2. Z 20 ošetrovaných oviec sa obahnila iba polovica (fertilita 50 %). Z 350 oviec ošetrovaných FGA sa obahnilo 438, čo poukazuje na to, že do ruje prišla aj časť stáda, ktorá nebola ošetrovaná. Fertilita tu dosiahla 125 % a bola signifikantne vyššia ako po podávaní melatonínu (^aP<0.001). Bahnenie prebiehalo kontinuálne od 29.1. do 3.3. s vrcholom koncom januára, 17.2. a 24.2.

Narodilo sa 526 jahniat (natalita 120 %) na rozdiel od oviec indukovaných melatonínom, kde natalita bola nesignifikantne vyššia. Fekundita tu predstavovala 150 % a bola signifikantne vyššia ako pri melatonínových ovciach (70 %, ^bP<0.05). Osemdesiatšedem bahní porodilo dvojčky (pomer dvojčiek 0.2) v porovnaní s melatonínovými ovcami, kde bol pomer dvojčiek nesignifikantne vyšší (0.3).

Z 30 oviec ošetrovaných podľa OvSynch protokolu

(GnRH+PGF2α+GnRH) sa obahnilo 26 oviec. Fertilita tu dosiahla 86,7 % a bola nesignifikantne vyššia ako po podávaní melatonínu. Bahnenie prebiehalo kontinuálne od 31.1. do 20.2. s vrcholom koncom januára, 7.2. a 15.2. Narodilo sa 31 jahniat (natalita 119,2 %) na rozdiel od oviec indukovaných melatonínom, kde natalita bola nesignifikantne vyššia (140 %). Fekundita tu predstavovala 103,3 % a bola signifikantne vyššia ako pri melatonínových ovciach (70 %, ^bP < 0.05). Päť bahní porodilo dvojčky (TR, pomer dvojčiek 0,2) v porovnaní s melatonínovými ovcami, kde bol pomer dvojčiek nesignifikantne vyšší (TR 0,3).

Exogénne podaný melatonin len indukuje cyklickú funkciu, ale nesynchronizuje ovariálne procesy. U oviec stimuluje sekréciu FSH a LH. *Laloties a kol. (1998)* začlenili melatonínové implantáty do synchronizačného systému na báze medroxyprogesterónu acetátu (60 mg, 14 dní, 500 IU PMSG v čase vybratia hubiek) počas anestrického periody. Implantáty (Regulin, 18 mg) boli aplikované 35 dní pred aplikovaním vaginálnych tampónov a ovce boli cervikálne inseminované 48 – 60 hodín po ich vybratí. Takéto ošetrovanie viedlo k vyššiemu pôrodu jahniat. Implantáty s predĺženým vyplavovaním melatonínu boli použité v spojení s inými environmentálnymi technikami, ako expozícia sociálnym signálom baranov („ram effect“) (*Cognie, 1990*) alebo progestagénom impregnované intravaginálne tampóny (*Henderson a Robinson, 2000*). Ošetrovanie melatonínom je dobré začať v 2. polovici júna na skoršie začatie sezóny pripúšťania koncom leta a to hlavne vtedy, keď Veľká noc pripadá na koniec marca alebo prvé dni apríla (*Deletang, 2004*).

Naše výsledky poukazujú na to, že exogénny melatonin môže byť použitý v praktickom prístupe kontroly načasovania chovnej sezóny oviec plemena cigája v našich podmienkach. Na jej rozvinutie sú potrebné zvýšené hladiny melatonínu v krvi po dobu minimálne 4 – 5 týždňov. Aj napriek nízkym hodnotám fertility a fekundity je tu významný pomer narodených jahniat na 100 obahnených oviec. Táto skutočnosť poukazuje na zvýšenie ovulačného pomeru a pomeru dvojčiek po takomto ošetrovaní. Využitím OvSynch protokolu u cykľujúcich zvierat sa dosahuje dobrý estrus-synchronizujúci efekt, ktorý sa odzrkadľuje aj na kontinuálnom bahnení oviec prakticky v priebehu jedného mesiaca a taktiež dobrá fertilita a fekundita oviec. Bežne zaužívané metódy ovplyvnenia estru v chovnej sezóne (FGA + eCG) ovplyvňujú pozitívne zabrezávanie, plodnosť aj pôrodnosť viacerých plodov od bahnice (hlavne dvojčky).

Literatúra u autorov

Práca bola vykonaná v rámci riešenia projektu AV 4/0113/06.

Reprodukčné parametre oviec po ovplyvnení estrickej sezóny rôznymi hormonálnymi preparátmi

MVDr. Radoslava Vlčková, PhD., MVDr. Drahomíra Sopková, PhD., MVDr. Gabriela Hromadová, Prof. MVDr. Imrich Maraček, DrSc.

Ústav fyziológie, Univerzita veterinárskeho lekárstva v Košiciach

U sezónne chovaných zvierat je hlavným pravidlom, že zvieratá rodia raz ročne s pôrodom na jar, keď je najvhodnejší čas pre potomkov (*Thibault a kol., 1993*). Zvieratá vnímajú vonkajšie podmienky ako podmienky, ktoré regulujú ich cirkunálnu reprodukčnú aktivitu. Ovce sa označujú ako „krát-

kodňové druhy“, čo znamená, že expozícia skracujúcemu sa alebo krátkemu dennému osvetleniu indukuje estrálny cyklus, a naproti tomu predlžujúce sa alebo dlhé fotoperiody iniciujú sezónny anestrus alebo nechovateľskú sezónu (*Goodman, 1994*). Táto fotoperiodická kontrola každoročnej cyklicko-

155 NARIADENIE VLÁDY Slovenskej republiky zo 16. apríla 2008

o podmienkach poskytovania platieb na opatrenie životné podmienky zvierat

§ 6
Zlepšenie životných podmienok v chove oviec

(1) Platbu podľa § 1 ods. 2 písm. d) možno poskytnúť žiadateľovi, ak pri chove oviec starších ako jeden rok zabezpečí

a) optimálne skupiny ustajnených

1. gravidných a rodiacich bahnic do 110 kusov,

2. dočiacich bahnic s jahňatami do veku troch týždňov do 22 kusov,

3. bahnic s jahňatami od troch týždňov do odstavu do 44 kusov, podľa telesnej hmotnosti, veku a plemena,

b) včasné naskladnenie oviec do pôrodnice,

c) čistotu koterca a oviec,

d) pomoc pri pôrode a ošetrovanie jahniat a oviec,

e) učenie jahniat piť prikľadaním k ceckom ihneď po narodení,

f) učenie jahniat prijímať krmivo a piť vodu od piateho dňa,

g) sledovanie zdravotného stavu bahnic a jahniat,

h) denné vedenie evidencie v chove ustajnených dočiacich bahnic s jahňatami podľa prílohy č. 6, uchovanie tejto evidencie počas trvania záväzku a následne tri roky po skončení záväzku.

(2) Žiadateľ zabezpečí na činnosti podľa odseku 1 zamestnanca, pričom na každých 70 kusov oviec s jahňatami zabezpečí jedného zamestnanca.

§ 7
Výška platby
Výška platieb je uvedená v prílohe č. 7.

§ 8
Prevod záväzku

(1) Ak počas trvania záväzku dôjde k prevodu podniku¹⁾ a predmetom prevodu je aj záväzok,⁷⁾ zmluva o prevode záväzku musí obsahovať

a) obdobie, na ktoré sa prevádza záväzok,

b) počet dobytých jednotiek, ktoré sú predmetom prevodu,

c) úradne osvedčený podpis fyzickej osoby konajúcej za prevodcu a nadobúdateľa,

d) dátum podpisu.

(2) Prevodca a nadobúdateľ predkladajú agentúre originálne vyhotovenie zmluvy o prevode záväzku podľa odseku 1 do 15 dní od jej podpisu.

(3) Ak sa prevod podniku uskutoční v priebehu piateho roka bez prevodu záväzku, žiadateľ nemusí poskytnutú platbu vrátiť, ak ukončil poľnohospodársku činnosť

(4) Záväzok⁷⁾ nemožno meniť.¹²⁾

§ 9
Zníženie platby a vrátenie platby

(1) Ak sa pri kontrole žiadosti o platbu podľa § 3 alebo 5 zistí rozdiel medzi počtom dobytých jednotiek uvedených v žiadosti o platbu a skutočným stavom dobytých jednotiek, platba sa zníži o

a) percento zisteného rozdielu, ak rozdiel nie je väčší ako 10 %,

b) dvojnásobok percenta zisteného rozdielu, ak rozdiel je nad 10 % do 20 %,

c) 100 %, ak sa zistí rozdiel nad 20 %.

(2) Ak sa pri kontrole žiadosti o platbu podľa § 4 alebo 6 zistí rozdiel medzi počtom zvierat uvedených v žiadosti o platbu a skutočným stavom, platba sa zníži podľa osobitného predpisu.¹³⁾

(3) Zvieratá, pri ktorých neboli dodržané požiadavky na identifikáciu a registráciu podľa osobitného predpisu,¹⁴⁾ sa pri kontrole žiadosti o platbu považujú za nezistené.

(4) Ak sa pri kontrole žiadosti o platbu zistí porušenie podmienok podľa § 2 ods. 2 písm. a), platba sa zníži podľa osobitného predpisu.15)

(5) Platba na príslušné podopatrenia sa zníži za príslušný kalendárny rok o 20 % za nedodržanie každej z podmienok uvedených v

a) § 3 ods. 1 písm. a), b), d), f) až i),

b) § 4 ods. 1 písm. b) až e), ods. 2 písm. b) a c), ods. 3 písm. a), c) a e),

c) § 5 ods. 1 písm. b) a d),

METODICKÝ POKYN MINISTERSTVA PÔDOHOSPODÁRSTVA SR č. 3167/2007-920

k nariadeniu vlády SR č. 245/2007 Z. z. o podmienkach výberu žiadostí o zaradenie do opatrenia životné podmienky zvierat

Ministerstvo pôdohospodárstva SR v zmysle § 3 ods. 2 písm. a) zákona č. 274/2006 Z. z. a za účelom jednotného výkladu ustanovení nariadenia vlády SR č. 245 /2007 Z.z. o podmienkach výberu žiadostí o zaradenie do opatrenia životné podmienky zvierat (ďalej len „nariadenie vlády“) vydáva tento metodický pokyn:

Čl. 1 Výklad jednotlivých ustanovení nariadenia vlády K § 1

(1) V § 1 sa ustanovuje predmet úpravy nariadenia, ktorým sa vymedzuje opatrenie životné podmienky zvierat (ďalej len „ŽPZ“) a zároveň podmienky na základe ktorých budú vybrané žiadosti o zaradenie do tohto opatrenia.

d) § 6 ods. 1 písm. b) a c).

(6) Ak dôjde k prevodu celého podniku15) a prevodca nepredloží agentúre žiadosť o platbu podľa § 2 ods. 3, žiadateľ musí vrátiť¹⁶⁾ aj platby poskytnuté za predchádzajúce kalendárne roky.

(7) Ak žiadateľ v priebehu záväzku nedodrží počet dobytých jednotiek zaradených do opatrenia, platobná agentúra zníži záväzok pre nasledujúci rok na počet stanovených zvierat¹⁷⁾ prepočítaných na dobytčie jednotky. Žiadateľ musí vrátiť¹⁸⁾ platby poskytnuté za predchádzajúce roky okrem prípadu podľa osobitného predpisu.¹⁹⁾

(8) Ak žiadateľ preukáže, že podmienky záväzku neboli splnené z dôvodu vyššej moci,¹⁹⁾ nemožno žiadať vrátenie už poskytnutých platieb.

§ 10
Neposkytnutie platby
v príslušnom kalendárnom roku

Platba na príslušné podopatrenie sa žiadateľovi neposkytne, ak nedodržel podmienku uvedenú v

a) § 3 ods. 1 písm. c) alebo e),

b) § 4 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. a) alebo d), ods. 3 písm. b) alebo d) alebo ods. 4,

c) § 5 ods. 1 písm. a), c), e) až j) alebo ods. 2,

d) § 6 ods. 1 písm. a), d) až h) alebo ods. 2.

§ 11
Vykonavané právne akty

Týmto nariadením vlády sa vykonávajú právne akty Európskych spoločenstiev uvedené v prílohe č. 8.

§ 12
Účinnosť

Toto nariadenie vlády nadobúda účinnosť 1. mája 2008.

Robert Fico v. r.

DENNÉ VEDENIE EVIDENCIE V CHOVE USTAJNENÝCH DOJČIACICH BAHNÍČ S JAHŇATAMI							
Registračné číslo farmy:							
Poradové číslo koterca:							
A tabuľka							
Por. číslo	Číslo úsnej značky bahnice	Dátum obahnenia	Poradie vrhu	Počet narodených jahniat	Počet odstavených jahniat	Počet uhynutých jahniat	Dátum odstavu
1							
2							
3							
4							
...							
44							

B tabuľka							
Kontrola/ Dátum	Čistenie koterca ^{a)}	Ošetrovanie bahnice a sledovanie zdravotného stavu ^{a)}	Učenie jahniat piť prikľadaním k ceckom ^{a)}	Ošetrovanie jahniat a sledovanie zdravotného stavu ^{a)}	Učenie jahniat prijímať krmivo a vodu od piateho dňa veku ^{a)}	Poznámky	Podpis zamestnanca
1.							
2.							
3.							
4.							

^{a)} Políčka vyplňte značkou „x“, ak bola činnosť vykonaná.

6. Platba pre opatrenie zlepšenie životných podmienok v chove oviec je 2 412 Sk/DJ.

- 2.2 Zlepšenie prirodzeného správania býkov vo veku od 6 do 24 mesiacov v maštálnom výkrme vo voľnom ustajnení
- 2.2 Zlepšenie prirodzeného materského správania dojníc preradených do osobitnej skupiny určenej na dočenie teliat (jalovičiek) do veku 3 mesiacov
3. Zlepšenie životných podmienok v chove prasníc (kategórie rodiace a dočiacie prasnice)
4. Zlepšenie životných podmienok v chove bahnič

K § 3

(1) Žiadosť sa predkladá na formulári zverejnenom Pôdohospodárskou platobnou agentúrou (ďalej len „agentúra“), v riadnom termíne do 30. júna a následne do 25 kalendárnych dní, t.j. do 25. júla. Ak žiadateľom nebol predložený identifikačný list v danom roku, príkladá sa k žiadosti aj s prílohami podľa §3 ods.2 Nariadenia vlády SR č. 81/2007 Z. z.. Na základe podanej žiadosti sa vykoná výber žiadateľov do opatrenia. Vybraný žiadateľ sa zaviazu prijímať a dodržiavať záväzky opatrenia, ktoré budú vychádzať z Programu rozvoja vidieka SR 2007/2013 a budú stanovené osobitným predpisom. Podpora sa za rok v ktorom sa podala žiadosť o zaradenie do opatrenia ŽPZ neposkytuje.

Žiadosť môže predložiť:

- a) fyzická osoba -podnikateľ v súlade § 12a zákona č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov v znení zákona č. 219/1991 Zb., alebo
- b) právnická osoba – v zmysle § 18 ods. 2 Občianskeho zákonníka1, ak chová vybrané druhy a kategórie hospodárskych zvierat podľa § 2 nariadenia.

Prílohou žiadosti je výpočet počtu dobytých jednotiek, ktoré bude žiadateľ po zaradení do opatrenia dodržiavať počas nasledujúcich 5 rokov.

Spôsob výpočtu dobytých jednotiek.

Zlepšenie životných podmienok pri výkrme hydiny

Pri hydine sa DJ určia počtom zvierat x počet turnusov x koef. 0,003.(napr. vo výkrme brojlerov pri zafarbenosti haly 15 000ks a pri počte turnusov 8 za rok je konečný počet ks 120 000, t.j. 360 DJ.)

Zlepšenie prirodzeného správania dojníc vo veku nad 24 mesiacov vo voľnom ustajnení

DJ sa určia počtom dojníc x koef. 1.0.

Zlepšenie prirodzeného správania býkov vo veku od 6 do 24 mesiacov v maštálnom výkrme vo voľnom ustajnení

DJ sa určia počtom býkov x koef. 0.6.

Zlepšenie prirodzeného materského správania dojníc preradených do osobitnej skupiny

METODICKÝ POKYN MINISTERSTVA PÔDOHOSPODÁRSTVA SR č. 14471/2008

k nariadeniu vlády SR č. 155/2008 Z.z. o podmienkach poskytovania platieb na opatrenie životné podmienky zvierat

Ministerstvo pôdohospodárstva SR v zmysle § 3 ods. 2 písm. b) zákona č. 543/2007 Z.z. o podpore v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka a za účelom jednotného výkladu ustanovení nariadenia vlády SR č.155/2008 Z.z. o podmienkach poskytovania platieb na opatrenie životné podmienky zvierat vydáva tento metodický pokyn:

Čl. 1

Výklad jednotlivých ustanovení nariadenia vlády K § 1

- Predmet úpravy**
- (1) V §1 sa upravujú podmienky poskytovania platieb na opatrenie životné podmienky zvierat podľa nariadenia rady (ES) č. 1698/2005 v platnom znení.
- (2) Opatrenie životné podmienky zvierat zahŕňa nasledovné podopatrenia:
- a.) Zlepšenie životných podmienok v chove hydiny.
Podpora sa vzťahuje na výkrm kurčiat.
 - b.) Zlepšenie životných podmienok v chove hovädzieho dobytky.
1. Zlepšenie prirodzeného správania zvierat
- 1.1 voľným chovom ustajnených kráv.
Podpora sa vzťahuje na kravy (dojnice) vo veku nad 24 mesiacov vo voľnom ustajnení.
 - 1.2 maštálnym výkrmom dobytky.
Podpora sa vzťahuje na výkrm býkov a/alebo volov vo veku od 6 do 24 mesiacov, pri maštálnom výkrme dobytky.
2. Zlepšenie prirodzeného materského správania kráv.
- Podpora sa vzťahuje na dojnice, ktoré sú preradené do osobitnej skupiny určenej iba na dočenie teliat (jalovičiek) do veku 3 mesiacov.
- c) Zlepšenie životných podmienok v chove ošipovaných.
Podpora sa vzťahuje na prasnice základného stáda.
 - d) Zlepšenie životných podmienok v chove oviec.
Podpora sa vzťahuje na bahnice.

K § 6

Zlepšenie životných podmienok v chove oviec

(1) Platbu na zlepšenie životných podmienok v chove oviec možno poskytnúť žiadateľovi, ak pri chove oviec starších ako jeden rok zabezpečí

ny určenej na dočenie teliat (jalovičiek)

DJ sa určia počtom dojníc x koef. 1.0.

Zlepšenie životných podmienok v chove prasníc

DJ sa určia počtom prasníc základného stáda, ktoré sa najmenej raz oprasili x koef. 0,5.

Zlepšenie životných podmienok v chove bahnič

DJ sa určia počtom bahnic x koef. 0,15.

K § 4

Žiadateľ, ktorý podal žiadosť v rámci jednotlivých podopatrení stanovených v §2 bude zaradený v závislosti od počtu dobytých jednotiek na ktoré predložil žiadosť o zaradenie do opatrenia do bodových pásiem; tzv. zadané prioritné oblasti v živočíšnej výrobe.

Pri splnení podmienok na zaradenie do viacerých bodových pásem sa žiadosť zaradi do pásma s najvyššou prioritou, pričom prvé bodové pásmo má najvyššiu prioritu a šieste bodové pásmo má najnižšiu prioritu. Ak je pri hodnote v rámci daného bodového pásma uvedená od znamena to že dané bodové pásmo je vrátane danej hodnoty. (napr. od 25 DJ znamená vrátane 25 DJ)

Napríklad: Žiadateľ predložil žiadosť na 24 DJ (ošipané) a na 15 DJ (ovce). Žiadateľ spadá v rámci chovu ošipovaných do 3 pásma, v prípade chovu oviec do 6 pásma. Tento bude zaradený v rámci priorit do 3 pásma.

Výber žiadostí zaradených do jednotlivých bodových pásem sa vykoná postupne od prvého bodového pásma po šieste bodové pásmo. V rámci každého bodového pásma sa výber žiadostí vykoná od najmenšieho počtu dobytých jednotiek, nakoľko je snaha podporiť hlavne stredne veľké podniky.

Platobná agentúra upovedomí každého žiadateľa, ktorého žiadosť o zaradenie do opatrenia. Životné podmienky zvierat vybrala a vyzve ho o doplnenie čestného vyhlásenia o tom, že bude plniť podmienky opatrenia, ktoré budú vychádzať z PRV a budú stanovené osobitným predpisom. Po predložení vyhlásenia sa žiadateľ zaradi do opatrenia ŽPZ v rozsahu podanej žiadosti.

ČL.2

Účinnosť

Tento metodický pokyn nadobúda účinnosť od 1. júla 2007.

Ing. Lubomír Miček
generálny riaditeľ
sektora rozvoj vidieka
Ministerstvo pôdohospodárstva SR

Ing. Jozef Nemšovský
generálny riaditeľ
Pôdohospodárska platobná agentúra

- učenie jahniat prijímať krmivo a piť vodu od piateho dňa,
- sledovanie zdravotného stavu bahnie a jahniat,
- denné vedenie evidencie v chove ustajnených dojčiacich bahnie s jahňatami podľa prílohy č. 9 metodiky, uchovanie tejto evidencie počas záväzku a následne tri roky po skončení záväzku,
- jedného zamestnanca na každých 70 ks oviec s jahňatami.

K § 11

Vykonávané právne akty

Týmto metodickým pokynom sa vykonávajú právne akty Európskych spoločenstiev uvedené v prílohe č. 10 metodiky.

K § 12

Účinnosť

Tento metodický pokyn nadobúda účinnosť od 1. mája 2008.

Denné vedenie evidencie v chove ustajnených dojčiacich bahnie s jahňatami

Registračné číslo farmy:

Poradové číslo koterca:

A tabuľka							
Por. číslo	Číslo ušnej značky bahnie	Dátum obahnenia	Poradie vrhu	Počet narodených jahniat	Počet odstavených jahniat	Počet uhynutých jahniat	Dátum odstavu
1							
2							
3							
4							
...							
44							

B tabuľka							
Kontrola/ Dátum	Čistenie koterca*	Ošetrovanie bahnie a sledovanie zdravotného stavu*	Učenie jahniat piť prikladaním k ceckom*	Ošetrovanie jahniat a sledovanie zdravotného stavu*	Učenie jahniat prijímať krmivo a vodu od piateho dňa veku*	Poznámky	Podpis zamestnanca
1.							
2.							
3.							
4.							

* Políčka vyplňte značkou „x“, ak bola činnosť vykonaná.

245

NARIADENIE VLÁDY Slovenskej republiky

z 23. mája 2007

o podmienkach výberu žiadostí o zaradenie do opatrenia životné podmienky zvierat

Vláda Slovenskej republiky podľa § 2 ods. 1 písm. k) zákona č. 19/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú podmienky vydávania aproximačných nariadení vlády Slovenskej republiky v znení zákona č. 207/2002 Z. z. nariaďuje:

§ 1

Toto nariadenie vlády v súlade s osobitným predpisom¹⁾ upravuje podmienky výberu žiadostí o zaradenie do opatrenia²⁾ životné podmienky zvierat (ďalej len „opatrenie“).

§ 2

Opatrenie zahŕňa tieto podopatrenia zlepšenia životných podmienok v chove

a) hydiny,

b) hovädzieho dobytká,

- zlepšenie prirodzeného správania zvierat,
 - 1 voľným chovom ustajnených kráv,
 - 2 maštalným výkrmom dobytká,
- zlepšenie prirodzeného materského správania kráv,

c) ošípaných,

d) oviec.

§ 3

(1) Žiadosť o zaradenie do opatrenia (ďalej len „žiadosť“) môže Pôdohospodárskej platobnej agentúre do 30. júna kalendárneho roka podať osoba (ďalej len „žiadateľ“), ktorá

- chová vybrané druhy hospodárskych zvierat podľa § 2,
- sa zaviazá chovať vybrané druhy hospodárskych zvierat v prepočte na počet dobytých jednotiek a plniť záväzky podopatrení počas piatich rokov okrem prípadov vyššej moci.³⁾

(2) Prílohou žiadosti je

- počet dobytých jednotiek⁴⁾ každého druhu hospodárskych zvierat, s ktorými vstupuje žiadateľ do záväzku,
- kópia dokladu o zaevidovaní chovu v centrálnej evidencii hospodárskych zvierat pri druhoch zvierat, pri ktorých je povinná identifikácia a registrácia zvierat.⁵⁾

registračné číslo farmy – číslo pod ktorým je farma zaregistrovaná v rámci centrálnej evidencie hospodárskych zvierat,

- *poradové číslo koterca* – uvádza sa číslo v rámci internej evidenciu chovu, toto číslo

služí pre potreby chovateľa, jedná sa len o uľahčenie a prehľadnosť jednotlivých skupín bahnie s jahňatami.

Dennú evidenciu vyplňa denne ošetrovateľ starajúci sa o dojčiace bahnie s jahňatami od narodenia až do odstavu v skupine do 44 kusov. K tomuto počtu zvierat v skupine sa vzťahuje

A tabuľka podľa prílohy č. 6 nariadenia /2008.

V A tabuľke sa vyplňa:

-*číslo ušnej značky bahnie* -číslo, pod ktorým je bahnica evidovaná v centrálnej evidencii

hospodárskych zvierat,

-*dátum obahnenia* – uvádza sa dátum dňa obahnenia bahnie,

-*poradie vrhu* – skutočné poradie vrhu bahnie,

-*počet narodených jahniat* – uvádza sa skutočný počet všetkých narodených jahniat (živo i mŕtvu narodených),

-*počet odstavených jahniat* – uvádza sa skutočný počet odstavených jahniat,

- *počet uhynutých jahniat* – uvádza sa počet uhynutých jahniat od narodenia po odstav,

- *dátum odstavu* – uvádza sa skutočný dátum odstavu všetkých jahniat od bahnie,

V tabuľke B sa vyplňa:

- *tabuľková časť B v dennej evidencii v chove ustajnených dojčiacich bahnie s jahňatami*

-sa

vyplňa značkou „x“ vždy po vykonaní predpísaného úkonu pri bahnici a aspoň jednom jahňati, v prípade potreby ošetrovateľ zapíše ostatné potrebné údaje do tabuľky.

- *poznámka* – vpisuje sa nahrádzanie zvierafa iným zvieratom

§ 4

(1) Žiadosť podaná žiadateľom podľa § 3 na podopatrenie podľa § 2 sa zaraďi do príslušného bodového pásma:

- a) prvé bodové pásmo tvoria žiadosti v chove ošípaných od 25 do 100 dobytých jednotiek,
 - b) druhé bodové pásmo tvoria žiadosti v chove
 1. ošípaných v počte 100 dobytých jednotiek a viac alebo
 2. hydiny v počte 180 dobytých jednotiek a viac,
 - c) tretie bodové pásmo tvoria žiadosti v chove
 1. ošípaných do 25 dobytých jednotiek,
 2. hydiny do 180 dobytých jednotiek,
 3. hovädzieho dobytká od 10 do 100 dobytých jednotiek,
 - d) štvrté bodové pásmo tvoria žiadosti v chove
 1. hovädzieho dobytká v počte 100 a viac dobytých jednotiek,
 2. oviec od 15 do 75 dobytých jednotiek,
 - e) piate bodové pásmo tvoria žiadosti v chove
 1. hovädzieho dobytká do 10 dobytých jednotiek,
 2. oviec v počte 75 a viac dobytých jednotiek,
 - f) šieste bodové pásmo tvoria žiadosti v chove oviec do 15 dobytých jednotiek.

(2) Pri splnení podmienok na zaradenie do viacerých bodových pásem sa žiadosť zaraďi do pásma s najvyššou prioritou, pričom prvé bodové pásmo má najvyššiu prioritu a šieste bodové pásmo má najnižšiu prioritu.

(3) Výber žiadostí zaradených do jednotlivých bodových pásem sa vykoná postupne od prvého bodového pásma po šieste bodové pásmo. V rámci každého bodového pásma sa výber žiadostí vykoná od najmenšieho počtu dobytých jednotiek.

(4) Žiadateľ, ktorého žiadosť bola vybraná podľa odseku 2, predloží čestné vyhlásenie o tom, že spĺňa podmienky opatrenia podľa osobitného predpisu.⁶⁾

§ 5

Týmto nariadením vlády sa vykonávajú právne akty Európskych spoločenstiev uvedené v prílohe.

§ 6

Toto nariadenie vlády nadobúda účinnosť 1. júna 2007.

Robert Fico v. r.

Príloha k nariadeniu vlády č. 245/2007 Z. z.

ZOZNAM VYKONÁVANÝCH PRÁVNÝCH AKTOV EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

¹⁾ Nariadenie Rady (ES) č. 1698/2005 z 20. septembra 2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 277, 21. 10. 2005).

²⁾ Čl. 40 nariadenia (ES) č. 1698/2005.

³⁾ Čl. 47 nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

⁴⁾ Príloha V nariadenia (ES) č. 1974/2006.

⁵⁾ § 37 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti.

Uznesenie Európskeho parlamentu z 19. júna 2008 o budúcnosti sektora oviec a kôz v Európe (2007/2192(INI))

Európsky parlament,

– so zreteľom na štúdiu s názvom Budúcnosť odvetvia ovčieho a kozieho mäsa v Európe, ktorej vypracovanie zadal Európsky parlament,

– so zreteľom na svoje uznesenie z 13. decembra 2007 o návrhu nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 21/2004, pokiaľ ide o termín zavedenia elektronickej identifikácie pre ovce a kozy⁽¹⁾,

– so zreteľom na článok 45 rokovacieho poriadku,

– so zreteľom na správu Výboru pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (**A6-0196/2008**),

A. keďže odvetvie oviec a kôz je dôležitým tradičným poľnohospodárskym podnikaním v EÚ, ktoré umožňuje živobytie tisícov výrobcov a dodáva veľmi kvalitné výrobky s osobitnými vlastnosťami, ako aj vedľajšie produkty, čo predstavuje významný spoločenskoehospodársky príspevok vo vidieckych oblastiach EÚ,

B. keďže chov oviec a kôz vrátane chovu tradičných plemien, zohráva z hľadiska životného prostredia kľúčovú úlohu, ktorá spočíva najmä v prirodzenej údržbe menej úrodných oblastí a zachovaní zraniteľných krajín a ekosystémov; keďže prírodné oblasti, napríklad Dehesa, sa v priebehu storočí zachovali vďaka chovu oviec a kôz; keďže ovce a kozy, vzhľadom na príslušné vzory kŕmenia, v ktorých spásanie zohráva dôležitú úlohu, okrem toho prispievajú k zachovaniu biodiverzity rastlínstva, k ochrane divej zveri a čisteniu prírodných oblastí odstránením suchého rastlinného materiálu, čo je v stredomorských krajinách hlavným faktorom predchádzania požiarom,

C. keďže odvetvie oviec a kôz v EÚ, ktoré je sústredené v najviac znevýhodnených oblastiach, prechádza kritickým poklesom výroby a trpí hromadným odchodom výrobcov, ako aj úplne chýbajúcou atraktivitou pre mladých chovateľov oviec a kôz,

D. keďže súčasná epizootia katarálnej horúčky oviec v Európe je veľmi vážna kvôli svojmu trvaniu a šíreniu, rozmnožovaniu a rozširovaniu rôznych sérotypov tejto choroby v oblastiach, v ktorých sa doteraz nevyskytovala, ako aj vzhľadom na závažné sociálnohospodárske dôsledky obmedzenia pohybu zvierat a obchodu,

E. keďže odvetvie oviec a kôz v EÚ sa vyznačuje nízkymi príjmami výrobcov, klesajúcou domácou výrobou a klesajúcou spotrebou, predovšetkým zo strany mladšej generácie, a je vystavené rastúcej medzinárodnej konkurencii na vnútornom trhu,

F. keďže zvyšovanie cien krmiva, a všeobecne poľnohospodárskych vstupov, predstavuje osobitnú hrozbu pre chov oviec a kôz tým, že sa zvyšujú náklady a vyvíja sa ďalší tlak na odvetvie, ktoré je už aj tak v kritickom stave, čo sa týka jeho konkurencieschopnosti,

1. Nariadenie Rady (ES) č. 1698/2005 z 20. septembra 2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 277, 21. 10. 2005).

2. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

3. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

4. Príloha V nariadenia (ES) č. 1974/2006.

5. § 37 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti.

6. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

7. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

8. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

9. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

10. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

11. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

12. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

13. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

14. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

15. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

16. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

17. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

18. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

19. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

20. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

21. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

22. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

23. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

24. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

25. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

26. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

27. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

28. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

29. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

30. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2006).

31. Nariadenie Komisie (ES) č. 1974/2006 z 15. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 368, 23. 12. 2

oviec s príspevkom na ovcu, ktorý by bol a) financovaný priamo finančnými prostriedkami Spoločenstva alebo b) spolufinancovaný EÚ a vládami členských štátov s cieľom zastaviť pokles produkcie; toto financovanie by bolo viazané na prínosy pre životné prostredie vyplývajúce z chovu oviec, ako aj na pokrok dosiahnutý v kvalitatívnej a technickej oblasti produkcie,

- analýza dostupnosti a použitia nevyužitých finančných prostriedkov v prvom a v druhom pilieri SPP s cieľom presmerovať tieto prostriedky na podporu odvetvia oviec a kôz,
 - pozmeňujúci a doplňujúci návrh článku 69 nariadenia Rady (ES) č. 1782/2003 z 29. septembra 2003, ktorým sa stanovujú spoločné pravidlá režimov priamej podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky a ktorým sa zavádzajú niektoré režimy podpory pre poľnohospodárov(2) , v rámci „kontroly zdravotného stavu“ SPP tak, aby členské štáty mohli vyhradiť až 12 % svojich národných platieb pre opatrenia na podporu odvetví, ktoré sa nachádzajú v ťažkej situácii, a na zachovanie poľnohospodárskych činností v znevýhodnených oblastiach,
 - začlenenie opatrení na podporu chovateľov oviec a kôz medzi nové úlohy vyplývajúce z „kontroly zdravotného stavu“ SPP v rámci druhého piliera, ktoré sa budú dať doplniť o finančné prostriedky z modulácie;
4. vyzýva Komisiu, aby zaviedla dodatočné platby pre chovateľov zriedkavých tradičných a regionálnych plemien oviec a kôz v hornatých regiónoch a iných oblastiach s osobitnými ťažkosťami s cieľom zachovať biodiverzitu v poľnohospodárstve a chov oviec v niektorých citlivých oblastiach;
5. vyzýva Komisiu, aby v rámci procesu zjednodušenia skúmania kontroly zdravotného stavu SPP poskytla chovateľom 14dňovú oznamovaciu lehotu pred kontrolami krízového plnenia vykonávanými v poľnohospodárskych podnikoch;
6. poznamenáva, že výnos z výrobkov z ovčieho mäsa ako percentuálny podiel z maloobchodnej ceny je nedostatočný, a upozorňuje na svoje vyhlásenie o vyšetrení a náprave zneužitia postavenia veľkých supermarketov, ktoré pôsobia v EÚ(3) ; víta skutočnosť, že Komisia vytvorila skupinu na vysokej úrovni pre konkurencieschopnosť agropotravinárskeho priemyslu, ktorá má preskúmať situáciu týkajúcu sa schopnosti trhu v oblasti distribúcie, a očakáva, že zástupcovia Európskeho parlamentu sa plne zapoja jej činnosti;
7. žiada Komisiu, aby preskúmala dodávateľský reťazec ovčieho a kozieho mäsa s cieľom zaručiť, že príjem poľnohospodárov z obchodovania na trhu bude spravodlivý;
8. vyzýva Komisiu, aby podporovala vytvorenie podmienok umožňujúcich výrobcom a združeniam výrobcom priamy predaj, aby sa obmedzilo umelé zvyšovanie cien;
9. poznamenáva, že výroba ovčieho a kozieho mlieka sa musí podporovať rovnako ako výroba ovčieho a kozieho mäsa, aby sa zaručilo najmä zachovanie celého reťazca spracovania mlieka a výroby syrov, ktorých typický charakter a kvalita výrobkov sú široko uznávané;
10. vyzýva Radu ministrov poľnohospodárstva a Komisiu, aby zvážili možnosť zaviesť financovanie Spoločenstva pre zavedenie elektronického identifikačného systému pre ovce v celej EÚ k 31. decembru 2009, pretože aj keď tento systém zlepši sledovateľnosť, správu stád a boj proti podvodom, prinesie tomuto odvetviu, ktoré je v kríze, novú administratívnu záťaž a vysoké náklady;
11. vyzýva Komisiu, aby prostredníctvom novej stratégie EÚ v oblasti zdravia zvierat, financovaním výskumu, náhradou strát, preddávkami platieb atď. zlepšila svoju schopnosť reagovať na také vážne epizootie, akým je súčasný výskyt katarálnej horúčky oviec;
12. žiada rokovaciu skupinu EÚ, ktorá sa zúčastňuje na diskusiách vo Svetovej obchodnej organizácii, aby obmedzila rozsah zníženia ciel na ovčie mäso a zabezpečila, že EÚ bude môcť pre produkty z ovčieho mäsa používať označenie „citlivý výrobok“;
13. vyzýva Komisiu, aby preskúmala súčasné režimy riadenia dovozných kvót s cieľom zabezpečiť, aby jahnacie mäso z EÚ nebolo vystavené nekalej hospodárskej súťaži;
14. vyzýva Komisiu, aby pre EÚ zaviedla povinný regulačný systém pre označovanie výrobkov z ovčieho mäsa, ktorý bude obsahovať spoločné logo, aby spotrebiteľia mohli rozlišovať európske výrobky od výrobkov z tretích krajín a ktoré bude spĺňať určité kritériá vrátane systému kvality fariem a označenia krajiny pôvodu, aby spotrebiteľia boli plne informovaní o mieste pôvodu výrobku; domnieva sa, že systém musí byť navrhnutý tak, aby sa zabránilo oslabeniu existujúcich systémov pro-

pagačného označovania v členských štátoch a na regionálnej úrovni;

15. zdôrazňuje, že najúčinnnejšie a najudržateľnejšie prostriedky na pomoc odvetviu spočívajú v rozvoji trhu, v komunikácii so spotrebiteľmi, pričom sa kladie dôraz na výhody daných výrobkov z hľadiska výživy a zdravia a podporuje sa ich konzumácia;
16. vyzýva Komisiu, aby zvýšila súčasný ročný rozpočet EÚ na podporu potravinárskych výrobkov, ktorého výška na rok 2008 sa odhaduje na 45 000 000 EUR, a aby zabezpečila finančné prostriedky na podporu ovčieho mäsa z EÚ a zmenila, uľahčila a zjednodušila praktické pravidlá upravujúce plnenie rozpočtu tak, aby sa pre výrobky z jahnacieho mäsa umožnil podstatný prístup k rozpočtu;
17. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby docenili zásadnú úlohu, ktorú zohráva chov oviec v hospodárskom rozvoji a trvalej udržateľnosti oblastí, ktoré čelia najväčším problémom, a v územnom plánovaní, a aby najmä mladých poľnohospodárov podporovala v začatí ich činnosti v tomto odvetví;
18. vyzýva Komisiu, aby koordinovala propagačné kampane na podporu výrobkov z ovčieho a kozieho mäsa s chráneným zemepisným označením a s chráneným označením pôvodu a zamerala sa na príslušné členské štáty s cieľom umožniť čo najvyššiu spotrebu;
19. vyzýva Komisiu, aby na úrovni EÚ uskutočnila všeobecnú informačnú kampaň zameranú na spotrebiteľov ako celok a založenú na inovačných činnostiach, pričom by mohlo ísť o ponúkanie rôznych hotových jedál na predajných miestach, až po kampane, ktorými sa zviditeľňujú známi európski šéfkuchári a ktoré by kládli dôraz na kvalitu výrobkov a sprostredkovali by kuchárske recepty;
20. žiada Komisiu a členské štáty, aby zaviedli programy podnecujúce výrobcov, aby vytvárali výrobné a marketingové združenia, aby výrobky úvadzali priamo na trh a vyrábali a označovali mimoriadne vlastnosti svojich výrobkov z ovčieho a kozieho mäsa a mlieka (napríklad biologické výrobky alebo regionálne špeciality);
21. vyzýva Komisiu, aby poskytla pomoc pri otvaraní vývozných trhov pre ovčie mäso a droby z EÚ v krajinách, kde sa v súčasnosti uplatňujú zbytočné obmedzenia;
22. vyzýva Komisiu, aby zaradila odvetvie oviec a kôz do druhého akčného programu Spoločenstva v oblasti zdravia (2008 – 2013)(4) s cieľom presvedčiť spotrebiteľov, najmä mladých ľudí, ktorí konzumujú len málo výrobkov z ovčieho a kozieho mäsa, o pozitívnych účinkoch týchto výrobkov na zdravie a o ich prínose z hľadiska bielkovín, a aby v členských štátoch uskutočnila aktívnu informačnú kampaň zameranú na ovčie a kozie mäso a výrobky z tohto mäsa;
23. vyzýva Komisiu, aby podporila výskum a vývoj v odvetví malých prežúvavcov so zameraním na technické inovácie poľnohospodárskych podnikov, ako aj na inováciu výroby, pokiaľ ide o výrobky z jahnacieho mäsa, syr a vedľajšie produkty, ako sú vlna a koža, známe ako „piata štvrtina“, v prípade ktorých sú finančné výnosy v súčasnosti takmer zanedbateľné;
24. upozorňuje na riziko zániku povolania chovateľa oviec, pastiera, dojiča a strihača, a vyzýva Komisiu, aby do svojej stratégie pre toto odvetvie začlenila opatrenia pre komunikáciu s verejnosťou a výmenu odborníkov medzi vzdelávacími strediskami, ako aj programy mobility pre odborníkov a študentov v oblasti poľnohospodárstva medzi členskými štátmi;
25. zdôrazňuje potrebu zlepšiť dostupnosť liečiv a veterinárnych výrobkov pre odvetvie oviec a kôz na úrovni EÚ prostredníctvom podpory farmaceutického výskumu a jednoduchšieho schvaľovania ich uvedenia na trh;
26. vyzýva Komisiu, vzhľadom na katarálnu horúčku oviec, aby v prípade výskytu epizootii urýchlila preskúmanie ich príčin a možnosti boja proti nim, aby vypracovala účinnú stratégiu boja, koordinovala úsilie členských štátov, podporovala vývoj očkovacích látok, vytvorila účinnú očkovaciu stratégiu a finančne podporovala očkovanie zvierat; žiada, aby zo zoznamu opatrení boli čo najskôr vyčiarknuté opatrenia, ktoré boli zákonnou cestou zavedené v rámci boja proti chorobám hospodárskych zvierat, ktoré sa však časom ukázali ako neúčinné;
27. vyzýva Komisiu, aby predložila návrhy týkajúce sa cenovej transparentnosti v odvetví s cieľom poskytovať spotrebiteľom a výrobcom informácie o cenách výrobkov;
28. vyzýva predsedníctvo Rady a Komisiu, aby dôkladne monitorovali odvetvia oviec a kôz v EÚ a zabezpečili, aby bol Európsky parlament pravidelne informovaný o politických zmenách, ktoré sa vykonali;
29. poveruje svojho predsedu, aby toto uznesenie postúpil Rade, Komisii a vládam a parlamentom členských štátov.

Analýza návrhov „Generálnej kontroly“ Reforma mechanizmov pre priamu podporu

Autor: Allan Buckwell. V dokumente sú uvedené len jeho názory a viac-menej kladie otázky k jednotlivým bodom podľa obsahu.

Táto štúdia skúma aspekty „Generálnej kontroly“ spoločnej poľnohospodárskej politiky, hlavne tie ktoré sa týkajú rozdeleniu a účelu priamych podpôr podľa systému jednotných platieb. Zvažuje návrhy dobrovoľného decouplingu (viazanie podpôr na produkciu), prerozdelenie niektorých jednotných platieb na špecifickú podporu sektorov alebo oblastí a takisto myšlienky riadenia rizík. Takisto skúma navrhované zvýšenie fondov pre rozvoj vidieka.

Obsah

1. Model Komisie bez viazania podpôr na produkciu (články 61 až 64)

- 1.1. Mali by všetci farmári v EÚ dlhodobو dostávať paušálnu platbu? Majú paušálne platby platiť vo všetkých sektoroch?
 - 1.2. Ako môžu byť sumy paušálnych platieb nalinkované na premenné týkajúce sa verejného tovaru a pozitívnych externalít?
 - 1.3. Tri závery tejto kapitoly: - stále neexistuje v EÚ zhoda názorov o základnom motíve SPP (Spoločná Poľnohospodárska Politika). Počas nasledovných dvoch rokov by o tom mala prebiehať dôkladná diskusia.
- je ťažké zdôvodniť že jednotná platba na farmá-

ra alebo na hektár je optimálnym riešením

- presun k jednotným platbám na hektár alebo príjemcu, alebo naviazanie na verejný tovar a pozitívne externality bude znamenať prerozdelenie fondov medzi členskými štátmi. Zvládnuť to bude vyžadovať silnú politickú vôľu na prekonanie odporu zo strany tých, ktorí na tom prerobia.

2. Úroveň decouplingu (nové články 54 až 57)

- 2.1. Aké sú hlavné rozdiely medzi neviazanými a viazanými platbami na produkciu?
 - 2.2. Môže za produkcie v EÚ podpora neviazaných platieb?
 - 2.3. Mohli by ste uvažovať o možnosti prechodu na plne naviazanú podporu na pôdu a čiastočne viazanými dotáciami na dobytok?
- ### 3. Špecifická podpora sektorom a oblastiam (nový článok 68)
- 3.1. Aký máte názor na prístup Komisie ku platbám cieľovým do určitých sektorov alebo do určitých oblastí?
 - 3.2. Môžu byť aktuálne čiastočne viazané platby nahradené schémou teritoriálnej paušálnej platby podľa článkov 58, 61 a 64?
 - 3.3. Existujú určité sektory alebo teritoriálne produkčné systémy , ktoré potrebujú viazané platby na zachovanie zisku z výroby?
 - 3.4. V akom rozsahu budú právne uskutočniteľné vo svetle existujúcich medzinárodných dohôd vo svetovom obchode?
- ### 4. Riadenie rizika (nové články 59 a 60)

- 4.1. Aký je váš názor na návrh Komisie na nový článok 58 týkajúci sa nástrojov na riadenie rizika? Mohla by nová schéma viesť k narušeniu súťaže medzi členskými štátmi?
 - 4.2. Malo by byť prioritou SPP prijať nástroje na reakciu na väčšiu nestálosť trhu? Aký nástroj je správny na riadenie trhov počas krízy?
- ### 5. Modulácia verzus oprávnenosť (nový článok 7)
- 5.1. Budú platby SPP v očiach daňovníkov a občanov vyzeráť dostatočne oprávnené po generálnej kontrole?
 - 5.2. Bude modulácia zameraná na financovanie nových výziev v druhom pilieri?
 - 5.3. Potrebujeme SPP novú rovnováhu medzi prvým a druhým pilierom?
 - 5.4. Mali by byť národné obálky modifikované aby sa znížili jednotlivé rozdiely v úrovni podpory medzi členskými štátmi?
- Príloha: Načo slúži jednotný systém platieb?

Základné informácie o SPP a „Health check – generálna kontrola“ sú uvedené na rôznych web stránkach, napr:

http://www.euractiv.sk/verzia-pre-tlac/zoznam_liniek/cap---teda-spolocna-polnohospodarska-politika

<http://www.agroserver.sk/news/o-spolocnej-polnohospodarskej-politike-v-bruseli.html>

Chcete napísať príspevok do nášho časopisu? Chcete vyjadriť svoj názor, pochváliť sa svojimi úspechmi, poštážovať si na nedostatky,... Napíšte nám. Uverejnenie príspevku urýchlíte a nám zjednodušíte prácu ak budete postupovať podľa nasledujúcich pravidiel: Nastavenie Microsoft Word pre písanie článkov.

Písmo:

Typ písma: Courier New (Courier New CE)

Veľkosť písma: 12

Zarovnanie písma: vľavo

Nastavenie stránky (Soubor – Vzhled stránky)

Nahofe: 2,8 cm

Dole: 2,8 cm

Vlevo: 2,8 cm

Vpravo: 2,8 cm

Ostatné nastavenia zostávajú.

Nastavenie odstavca (Formát – Odstavec)

Speciálny: prví riadek

0 kolík: 0,45 cm

Ostané nastavenia zostávajú.

Delenie slov sa úplne vypína.

Zásady písania textov vo Word.

- nezarovnávať text, v texte používať iba jednu medzeru, ktorá patrí aj za interpunkčné znamienka, nepoužívať pevné riadky (zakončené enterom), enter používať v prípadoch, keď chceme oddeliť nadpis od textu

(za nadpisom, na konci odstavca).

- titúľky a medzititúľky písať zásadne malými písmenami. Výnimku tvoria materiály, kde vyslovene majú byť niektoré pasáže verzalom (reklamy a pod.).
 - tabuľky dávať na koniec textu. Musia mať svoj názov alebo označenie (napr. Tab.č.1), v druhom prípade má byť na ňu odvolanie v texte.
- Rozsah:**
- jedna strana v časopise sa rovná trom stranám písaným podľa hore uvedeného nastavenia.
 - na základe predpísaného nastavenia rozsah práce maximálne 6 strán, čo predstavuje 2 strany v časopise.
 - v prípade tabuliek, grafov a fotografií, treba príslušný počet riadkov odrátať (napr.: 1 fotografia 25 riadkov)
- Prílohy:**
- fotografie je najlepšie posilať v originály
 - fotografie v elektronickej forme (jpg, pdf, min. 250 kB) poslať v osobitnom súbore (nevkladať do Wordu)
 - tabuľky v MS Word alebo MS Excel
 - grafy najlepšie MS Excel

Blahoželáme

Ivan Záborský, plemenársky konzultant pre chov oviec a kôz PS SR š.p., RS Žilina, 60 rokov
Ing. Milan Páltik, člen predstavenstva ZCHOK, 65 rokov
MVDr. Peter Beličák, člen predstavenstva ZCHOK, 50 rokov
Jaroslav Hric, predseda RD Pribylina, 60 rokov

Srdečne blahoželáme v mene Zväzu chovateľov oviec a kôz na Slovensku - družstvo

Osobne sa nám podarilo odovzdať malú pozornosť legende ovčiarstva na Slovensku **p. Vendelínovi Longauerovi**.

Bačova prísaha

473

Ani ryba, ani rak
ani mlok, ani zmok
neurečie na salaši
iba čo mi ovce plaší
na košiari po nociach
ťapkatý, chľpatý
neumytý, strapatý
čierny medveď samotár.

Svetlonos nech ho vodí

po močiaroch poza vody
ta nech ide zberať plody,
čučoriedky, jahody
bo ho zmárnim
keď mi dojky

furtom bude bantovať
zabijem ho obuchom
pošteklím ho pod bruchom
dlhočizným bodákom.

Keď ho skántrim
huňu stiahnem
dobrá bude na príčňu
keď bačovka
soľ donesie
siahnem si ja na p..u.
Beda potom macovi!

Tak prisahám
pokoj nedám
ja, starý bača živica
čo ma živý žinčica
tu pod Zadnou hoľou
zariekam ťa smolou

medvedisko preklaty!
Počkaj, dám ťa do laty!
Horár Sever – Igor Mráz

Cestou Ružomberok- L.Hrádok,
ráno 23.3.2000
Priateľovi Viktorovi Matajovi

Inzercia

Na našich pastvinách a lúkach sa príroda začína prebúdzdať. Všetko sa zelenie a je príjemne tam, kde sa pasú biele ovečky a kozičky. Tie však znamenajú aj zdroj vysoko kvalitného mäsa na prípravu chutných jedál. Pri ceste do zahraničia majú jedlá z ovčieho a jahňacieho mäsa popredné miesto v jedálnych lístkoch hotelov a stravovacích zariadení.

Napríklad v Maďarsku v tzv.čardách sa špecializujú len na jedlá z ovčieho mäsa. Nikde nechýba ovčí guláš, pečená jahňacinka a na rôzne spôsoby upravené vnútornosti. Podobne pri ceste na dovolenou k moru v Slovinsku, Chorvátsku, Srbsku, Bulharsku môžeme ochutnať fantastickú chuť jahňacinky na ražni alebo na rošte.

Ale aj u nás na Slovensku pri večernom posedení s priateľmi na terase môžeme ponúknuť okrem opekanéj slaninky, špekáčikov, hydiny, rybacieho, bravčového mäsa aj jahňacinu.

Jahňacie / kozľacie / kotlety na ražni

Čo potrebujeme pre 5 osôb :
10 kotliet, soľ, korenie cesnak, olej

Príprava:

Mäso odblaníme po obvode narežeme, mierne naklepeme, osolíme, okoreníme, potrieme rozotreným cesnakom, po oboch stranách pokvapkáme olejom a odložíme v porcelánovej miske na hodinu. Odležané mäso grilujeme po oboch stranách 8-10 minút. Pri grilovaní potierame mäso olejom.

Podávame s chlebom a dobrým vínom

Dobrá chuť.

Predám plemenného VF barana línie Walentin, EA, R1, narodený jún 2007, z trojičiek. Cena 22000 Sk.

V auguste predáme plemenných VF baranov línie Walentin, EA-ER, R2, narodené január 2008. Cena 14-15000 Sk.

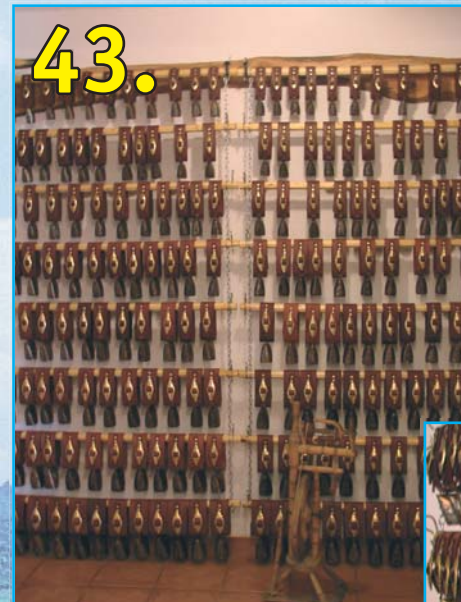
Máme na predaj plemenné VF jahničky. Telefón 0905503822.

Predáme aukčných baranov plemena lacaune a krížencov cigájskych a valašských oviec s plemenom lacaune s dobrými plemennými hodnotami za mlieko a plodnosť. Cena dohodou. Telefón 032/6556913, 0908741908

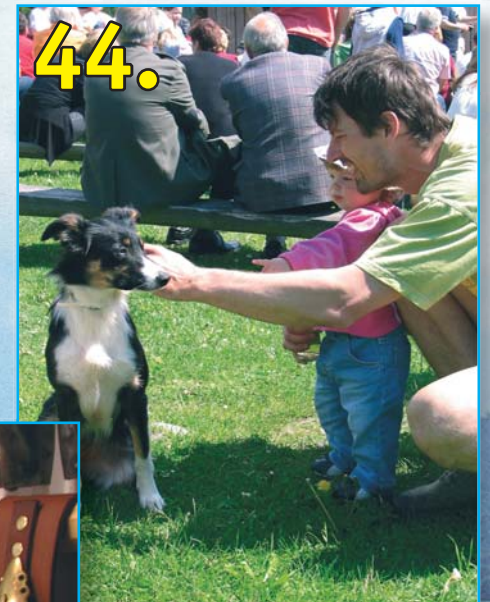
Predám 3 ks plemenné barany VF, hodnotené na NT Kamenica 2008. Ing. Ján Brudňák, Koprivnica 26 - tel. 0911 890 997

Šťastné fotografie

43.

44.

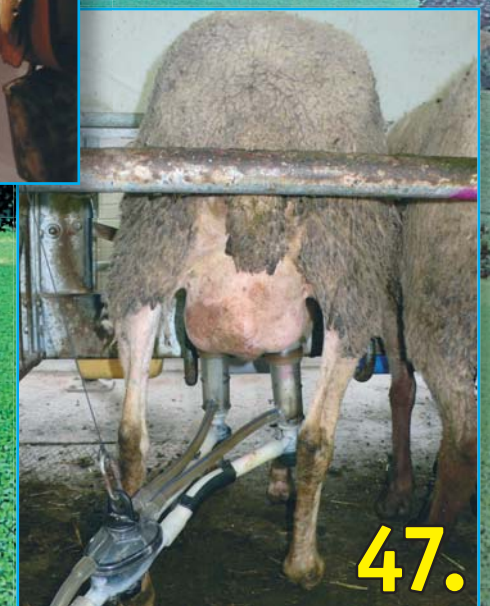
45.

46.

47.

48.

OBECNÍ KOZEL

SKOK : 100,- Kč

MARTIN PROCHÁZKA

NEJSEM-LI DOMA, VYŘÍDÍ VÁS MANŽELKA